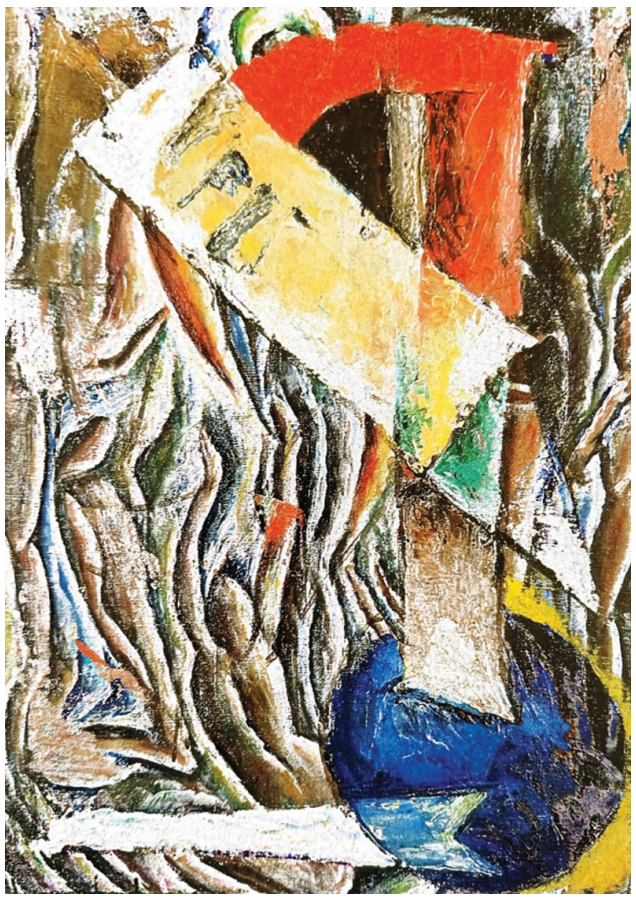
Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu"

3-4

NR. 3-4 (216-217) • ANUL XXIII • Martie-Aprilie 2019
apare din anul 1996

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale
www.revistasud.ro

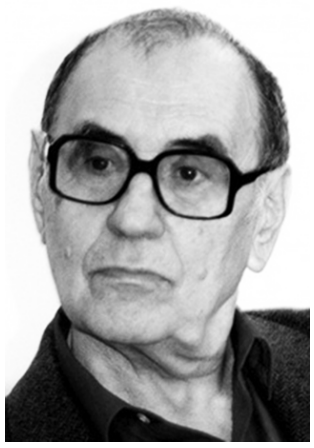

„Punct" de Victor Brauner în expoziția „Kandinsky, Mondrian, Lissitzky și avangarda abstract-constructivistă în Dresda anilor 1919-1932", deschisă la Dresda, Germania, în 6 martie 2019

(pag. 18)

Cenușă vie

de Ștefan Augustin Doinaș

Când ani și secoli or să se strămute
ștergând din amintire pe poet
și-aceste versuri, licărind discret,
vor sta-n răscrucea graiurilor mute;

când alte stele-n cer, peste făget,
își vor aprinde tânăra virtute
și dragostea va înflori mai iute,
și vârstele vor trece mai încet;

când fiecare clipă ne-ndurată,
va pune peste lucruri o durată
de patimă și vis, sub zmalțu-i mat:

cenușa mea, în urna de pe stâncă,
fidelă ție, tresări-va încă
în flăcările ce m-au consumat.

Editorial

Învățare

Vasile GRIGORESCU

De puțină vreme, un vecin de pe strada unde se află Redacția revistei și-a instalat un automat pentru cafea. Astfel am avut ocazia să dau peste un individ care-l privea tâmp și fiindcă prezenta un aspect destul de îngrijorător raportat la integritatea respectivei mașinării, am îndrăznit să-l întreb ce gânduri are.

Din discuție a rezultat că persoana, aparținând cu totul întâmplător unei etnii minoritar-majoritare, de aproape 28 de ani ca vârstă, dorea să-și facă o cafea – „cu lapte" – însă nu știa pe ce buton să apese pentru că „nu m-a dat mama la școală".

Pentru bolintineanul care sunt surpriza nu a fost copleșitoare, deoarece fenomenul este larg răspândit mai cu seamă în rândul femeilor acestei etnii, mult mai puțin în al bărbaților. Cu o subliniere. Extrem de rar sau deloc găsești pe cineva „bătrân", care să fi avut vârstă școlară în vremea defunctului regim comunist și să nu știe carte. Categoria analfabeților bolintineni este un produs postdecembrist.

Recunosc, am o reacție specială când mă lovesc de astfel de cazuri și cei care mă cunosc pot confirma, dar nu mă pot tempera. Ea are la bază supărarea că asemenea indivizi nu vor deveni niciodată consumatori de produse culturale, nu vor citi și nu vor cumpăra nici scrierile mele, nici pe ale colaboratorilor revistei, nici pe ale oamenilor de mare valoare pe care această țară îi are și pe care eu îi respect.

În speța despre care vorbim, nu se mai pot invoca neajunsurile materiale, ci pur și simplu comoditatea, dezinteresul, „la ce-mi folosește asta ?". Referitor la ultimul aspect, gradul lor de alfabetizare a crescut spectaculos, mulți indivizi maturi, chiar trecuți bine de treizeci de ani, plătind ei înșiși – nu Statul ! – meditații particulare atunci când s-a înăsprit „regimul" obținerii permisului de conducere „din cauza" sau „datorită" (las la alegere termenul, pentru a nu fi acuzat de partizanat politic) unor mediatizate scandaluri de corupție.

Pe acest fond se discută că „Învățământul general obligatoriu este de 15 clase și cuprinde, ultimii 2 ani ai învățământului preșcolar, învățământul primar, învățământul gimnazial și primii 2 ani ai învățământului secundar superior", după cum am extras din legea pusă în dezbatere. Mă întreb cum vor proceda autoritățile în situația „cafegiului" bolintinean pentru a-l determina să facă cele „15 clase obligatorii" – subliniez **clase**, nu ani – pe care, cel mai probabil, nu va reuși să le termine înainte să moară. Dar poate că se are în vedere aplicarea unui sistem probat la noi în țară prin anii '50, când într-o săptămână de cursuri „intensive" obțineai certificatul care atesta doi ani de școală – sau, mai bine zis, „de două clase". Până la urmă, „hârtia" contează...

Cunosc câte ceva despre sistemul de învățământ spaniol, unde este obligatoriu să urmezi școala de la trei până la șaisprezece ani. Însă acolo, dacă nu ai acumulat cunoștințele și dexteritățile cerute, interesează mai puțin sau deloc în ce clasă ești atunci când ai împlinit șaisprezece ani. Am trăit exemplul unuia care era în a șaptea când a împlinit vârsta, zi în care directorul instituției i-a urat „La mulți ani" și i-a arătat ușa. Era noiembrie, dar în Spania acesta nu e un impediment, pentru că începe recoltarea măslinelor și „hay bastante trabajo".

Cred că la noi problema este dacă și cum vom convinge aceste grupuri „rebele", care devin dominante, că învățarea, dobândirea de cunoștințe, este benefică atât material, cât și spiritual și că sunt condiții obligatorii pentru a accede la calitatea de cetățean.

Drept urmare, doritorul de „cafea cu lapte", care a ocupat în mod nemeritat spațiul acestui material, a fost lăsat să se descurce cu neștiința lui pentru că trăim într-o epocă în care orice serviciu costă, iar eu nu vând ieftin.

Am citit despre...

Scriitori, în viziuni grafice (III)

Florentin POPESCU

Într-o cuprinzătoare și posibilă istorie a graficii românești, ca și într-una a literaturii, Neagu Rădulescu ocupă un loc aparte.

Istoria presei i-a reținut numele pentru revistele pe care le-a înființat (între care *XY. Literatură și artă*; *Herald*) la care au colaborat toți scriitorii moderni ai epocii, de la Eugen Ionescu și până la Anton Holban.

Ca scriitor s-a făcut cunoscut mai întâi prin schițe umoristice, însoțite de desene proprii, având ca temă întâmplări din varii medii (mahalaua, armata, lumea școlilor, boema scriitoricească, societatea scriitorilor și actorilor, viața sportivă și monahală), apoi prin scrierile pentru copii, dar și prin romane și cărți cu titluri originale: *Un creion pe stadioane, Un catâr binecrescut, Nimic despre Japonia, Napoleon fugea repede* ș.a.

Ca artist plastic s-a remarcat prin grafica realizată cărților proprii, dar și prin portretele a zeci și zeci de scriitori, parte adunate în volumul intitulat *Turnul Babel*, parte publicate, câțiva ani la rând în ziarul „Informația Bucureștiului", la rubrica „Autograf în premieră", pe care, după moartea lui a preluat-o Alexandru Clenciu. În treacăt fie spus, l-am cunoscut și eu în perioada colaborării lui la amintitul cotidian și mi-a lăsat impresia unui ins neliniștit, interesat în permanență de *ceea ce* și *cum* se mai întâmpla prin lumea literară. Întâlnindu-l întâmplător în gara din Predeal, nu mai contenea cerându-mi noutăți din lumea scriitoricească (el se afla acolo în concediu).

Se cuvine să ne oprim, fie și în fugă, asupra câtorva portrete din *Turnul Babel* (altfel o carte interesantă și prin textul ei ușor satiric și umoristic, scris însă cu mare simpatie pentru confrații scriitori).

Camil Petrescu e văzut ca un spadasin, gata de luptă, ținând strânsă în mâna dreaptă o floretă ascunsă la spate și privind furios către un adversar nevăzut. Stă pe o insulă înconjurat de fanioane diverse, gata de luptă cu acel adversar de dincolo de imagine.

Celălalt Petrescu, Cezar a fost desenat cu un torace imens. Neagu Rădulescu l-a „eternizat" stând în fața unei cărți de joc (un As), știut fiind că autorul *Căii Victoriei* și al romanului *Întunecare* era un împătimit jucător în care se mișcau așii, valeții, damele și popii. Tot o tușă puternică și, desigur, exagerată se poate observa și la Gala Galaction – care aproape nu se mai vede dincolo de barba lui uriașă. O aură minusculă stă deasupra capului său și din stufozitatea bărbii abia se mai zăresc niște sprâncene, stufoase și ele, și un nas lung ca de clovn. Tot cu o aură deasupra capului a fost desenat și V. Voiculescu, poetul religios. El are un trup sfrijit, barbă și plete și ține în mâna dreaptă un toiag (probabil o aluzie la ținuta fețelor bisericoși sau la o proză a acestuia: *Toiagul minunilor*. Mircea Eliade, îmbrăcat în strai oriental, cu un colier mare atârnat de gât, stă în fața unei mese pe care se află o carte deschisă – fără îndoială tot o aluzie, de data aceasta la preocupările de orientalistică ale celui care ne-a dat *Istoria religiilor*, dar și *Maytrei*, romanul inspirat de experiența indiană a autorului.

Șerban Cioculescu e văzut nici mai mult nici mai puțin decât ca un cocostârc cu cioc mare, gata să pescuiască, dar nu pești, ci volumele răspândite în fața lui. La rându-i, Zaharia Stancu este un câine mare (aluzie la romanul *Dulăii*, al acestuia), stând pe o platformă înconjurat de oase – la care nici nu se uită fiindcă are privirea îndreptată undeva în afara desenului, probabil către criticii sau – cine știe ? ! – cititorii lui. Un alt scriitor, aproape uitat astăzi, Mircea Damian este pur și simplu o gorilă aplecată înainte, lăsând să se vadă că labele lui ar trage ceva spre sine. Tudor Mușatescu, minunatul autor de schițe umoristice și nu numai în viziunea caricaturistului este un șoricel cu urechi mari, cu brațele încrucișate, stând închis într-un borcan. De ce ? Nu se știe. Bacovia – un bătrânel gârbovit care se strecoară cu greutate printr-o ploaie torențială, fără umbrelă și îmbrăcat într-un trenci ponosit, pe când Ionel Teodoreanu are chipul unui tânăr ce ține în mână o floare delicată, la care privește cu încântare. Pamfil Șeicaru, cu un cap mare și negru pășește ținând mâna stângă întinsă înainte, ca și cum ar arăta cuiva calea de urmat. Păstorel Teodoreanu, în straie de cioban „păstorește" mai multe ulcioare în care, desigur, se află vinurile care îi plăceau foarte mult, el fiind și un „oenolog" recunoscut ca atare de către confrați.

Nici femeile scriitoare n-au scăpat ochiului atent al desenatorului. Lucreția Karnabatt e o grăsană cu sânii mari, cu un cap mic pe care abia se sprijină o pălărioară. Sidonia Drăgușanu apare cu picioare foarte groase și cu un fund proeminent, în timp ce de la Sarina Cassvan n-a fost reținut decât chipul străjuit de un nas mare și gros, de la gât în jos pornind două mamele uriașe…

Vădit umoristice, portretele lui Neagu Rădulescu au fost realizate într-o notă caricaturală ce le dă o anume savoare, fiind pe deplin adecvate textelor de evocare, alcătuite din secvențe, momente, flashuri convingătoare într-un Turn Babel în care trăiesc și se mișcă personaje cu tipologii dintre cele mai diverse.

Titus Vîjeu
Povestea unui om și a unei lumi...
pag. 5

Dina Danciu
Eugen Barbu, cetățean al Bolintinului
pag. 9

circumscrieri

Verbele și revoluția industrială´

Alexandru Cazacu

Cele patru revoluții industriale sunt apreciate unanim ca puncte de cotitură în istoria umanității, care au schimbat nu doar nivelul de confort, ci mai ales viziunea asupra sensului tehnologiei și creativității. Inventarea motorului cu aburi, apariția electricității, răspândirea informaticii și cybertehnologiilor au dus la reinterpretarea unor verbe fundamentale oricărei limbi: *a fi* și *a avea*. Pornind de la reducerea muncii fizice și producția de masă, trecând la asistarea deciziilor, s-a ajuns într-o zonă de interferență dintre informatică și biologie, la o industrie în care mașini fabrică mașini, respectiv la reproducerea lor pe baza unor modele păstrate în spațiul virtual (cloud). Această nouă ramură, numită *Industry 4.0*, va avea un impact major în medicină, energetică, ca și în petrecerea timpului liber prin apariția realității augumentate, la un amestec între realitate și lumea virtuală. Implemetarea tehnologiilor de acest tip este una rapidă și sincronă cu țările cele mai dezvoltate.

Paradoxurile apar în zonele fără o creștere organică, unde se ard etape necesare în stabilirea unor priorități obiective. Astfel, găsim locuri unde lipsa apei curente, a serviciilor sanitare și drumul neasfaltat coexistă cu telefonul de ultimă generație. Spații comerciale dotate cu cele mai noi tehnologii, dincolo de care, la nici un kilometru distanță, se trăiește ca în Evul Mediu. Absentă de aici este meritocrația și pluralismul opțiunilor. Pentru că distribuția dezvoltării pe toate palierele sociale lipsește. Este o situație în care verbul „*a avea*”, ce guvernează progresul material, se răzbună atât într-un mod rapace și gregar, cât și subtil și ironic.

Margareta Sterian (1897-1992) remarcabilă pictoriță, traducătoare, prozatoare și poetă a avut o viață ce a coincis cu secolul douăzeci. Făcând parte din generația intelectualilor interbelici care l-au avut lider pe Mircea Eliade, dar mai în vârstă cu câțiva ani decât acesta, artista a traversat cu o seninătate solară (formația sa este de artist plastic) tot ce a putut oferi epoca parcursă, ce a fost generoasă la toate capitolele: atrocități, drame tragedii, împăcări, renașteri și bucurii. Rafinată în toate cele trei domenii artistice în care s-a exprimat (deși astăzi este mai cunoscută prin tablourile sale) a făcut foarte puține concesii. Fiecare apariție, la intervale lungi de timp, fie cu plastică, traduceri, poezie sau proză este bine dozată, atât calitativ, cât și cantitativ. Dealtfel, toată opera ei dă măsura unei lumi văzută cu prospețime, dar și cu o fină urmă de amărăciune. O poetă autentică, evitând formele tradiționale și fără să utilizeze un modernism excesiv, Margareta Sterian reușește să ofere cititorului începuturi de răspuns la întrebări umane, fundamentale, într-o manieră sensibilă și feminină, în sensul sondării emoției, conferind o valoare particulară liricii sale.

„Nici o iluzie nu mai este posibilă/ în ciuda frumuseții zilei de toamnă/ a norilor falnici în asfințit.../ Atât de mult am crezut, am iubit/ sărbătoreasca alee ce se așternea înaintea mea/ a lumii caldă îmbrățișare ce mi se cuvenea/ .../ Am vrut să dau și să primesc, să stăpânesc/ să ard, să ard și iată: o rândunică așteaptă noaptea și ultimul zbor...” (*Nici o iluzie*)

De o viață scurtă a avut parte **Mariana Marin** (1956-2003), poetă optzecistă căreia parcă totul i-a fost împotrivă. Fire nonconformistă, dar extrem de responsabilă și curajoasă, este cea care spune lucrurilor pe nume într-o perioadă în care minciuna și falsitatea publică deveniseră un alter-ego al societății. Lucru pentru care va plăti atât prin incertitudinea slujbelor pe care le-a avut, dar și prin marginaliare. Apoi, în noua lume eliberată de regimul totalitatar îi este și mai greu să vadă o restaurație de eșalon secund mai agresivă și mai lipsită de scrupule decât cea anterioară. Debutează alături de prietenii și colegii ei în cunoscutul Cenaclu de Luni și devine una din vocile extrem de originale în cadrul generației, distanțându-se de contemporani printr-o continuă stare de tensiune și revoltă, dublată de un patos al sinceității pus sub semnul unei etici lipsite de concesii. Poate că nicio poetă din acei ani nu a fost atât de radicală și percutantă, chiar dacă uneori își camufla mesajul în aluzii culturale, aforisme și parabole.

„Ducem o viață dublă./ Aici poemul, visul brutal, lecția despre verb/ rotativa lui mâine și ieri/ Dincolo de fereastră urechea destinului,/ săpând liniștită, în toamna de câlți./ Mai presus de orice/ există acest echilibru pântecos/ Ce nebunie, îți spui prea târziu,/ să supraviețuiești articulând fericit nenorocirile altora !” (*Elegie. Ducem o viață dublă*)

Ambele autoare au reușit, traversând una un secol, alta nici jumătate, să îmbine conduita artistică cu cea morală. Discret și elegant în cazul Margaretei Sterian, convulsiv și radical în cel al Marianei Marin. Esteticul și verticalitatea s-au contopit în opera lor, devenită o manifestare a demnității ce a adăugat în plină epocă marcată de revoluții industriale și ideologice verbul „a iubi” la cele două verbe mai sus amintite.

Și, mai ales, au reușit ca „a fi” să nu fie surclasat de „a avea”. Fie și doar pentru asta ele merită a fi revizitate (nu doar) la început de primăvară.

pretexte

Poetul nu păstrează nimic pentru sine !

Gabriel Dragnea

Urmare a unui dezinteres aproape general, efect al altor numeroase strategii de marketing, multe fapte, evenimente și personalități culturale sunt trimise la colțul cu vechituri ale istoriei, înlocuite de cele mai multe ori cu kitsch-uri îmbrăcate în glorie de moment sau cu prostia făcută public în numele relaxării și divertismentului facil. Există evenimente culturale, sociale și istorice care au adus cândva glorie acestor locuri pline de românism, tradiții, de idealuri neîngenuncheate și sacrificii consemnate. Astăzi, ele zac prăfuite între file de cărți condamnate la mucegaiul uitării. Tăcerea lor este tăcerea generațiilor care nu știu să privească, să asculte, să (se) roage. Ceea ce urmează este doar un exemplu de „așa nu”, care ar merita trecut în registrul situațiilor de urgență ale societății noastre tot mai consumatoare de inutil. Știu că este un exemplu mic și, cu siguranță sunt altele, mult mai importante și cu un impact mai mare asupra oamenilor de azi, dar merg pe ideea conform căreia „pic cu pic se face lacul”. Cred că o carte citită lângă o altă carte citită, ajutorul oferit cuiva după un zbor terminat brusc cu o aripă frântă, o piesă de teatru povestită celui de lângă noi, un pian în mijlocul naturii vii și un dans imaginat pe holurile celui mai vechi muzeu sau clădire a orașului, o simplă mângâiere pe obrazul plâns al unui copil, toate acestea sunt doar câteva fotografii ale unei existențe reușite. Nimic din tot ce se întâmplă în viața noastră nu completează în totalitate puzzle-ul unei existențe perfecte. Eu, sincer, nici nu mi-aș dori așa ceva pentru că, în primul rând cred în rolul pe care îl au antonimiile în viețile noastre pestrițe. Cred că, într-o mare măsură ne putem salva cromatica acestei vieți în ceva mai echilibrat, mai viu, mai atent la „lucrurile cu adevărat importante”, vorba lui Alexandru Paleologu.

Așadar, unul dintre bunii mei prieteni a fost plecat pentru câteva zile la Montpellier, în interes de serviciu. Tot comentând și inventariind atracțiile turistice, activitățile culturale ale zonei mi-am amintit cu o deosebită bucurie de un eveniment cultural de amploare care a avut loc la Montpellier cu foarte mult timp în urmă. Despre acest moment am aflat de la profesoara mea de limba și literatura română din liceul anilor ’90.

Mai precis, acum 141 de ani, în ziua de 19 mai 1878, la un an distanță de crucialul moment al câștigării cu arma în mână a independenței noastre ca stat și națiune, poetul Vasile Alecsandri, Romulus Scriban și încă un poet din Târgu Mureș participă la un concurs literar organizat de „Societatea pentru Studiul Limbilor Romanice”. La acest concurs literar, care a avut ca temă „Cântecul Latinității”, juriul format din Frederic Mistral, Charles de Tortolon (poeți), Alfred de Quintana, Graziado Ascoli (filologi) și românul Mihai Obedeanu îl declară câștigător pe Vasile Alecsandri pentru poezia „Cântecul gintei latine”. Dintre toți participanții: italieni, francezi, spanioli, portughezi, sudamericani, în general creatori vorbitori ai limbilor și dialectelor romanice, juriul a convenit să-i ofere lui Alecsandri cupa aferentă locului întâi și o fotografie cu dedicație. Realizată din bronz și având o înălțime de 38 de cm, cupa are reprezentată în basorelief legenda lui Romulus și Remus, dar și o inscripție în limba latină: SURGE LUCE (Înalță-te la lumină !).

Referitor la primirea extraordinarei vești, poetul scria astfel: „Nu puțin m-am bucurat de acest triumf, mai cu seamă că el a contribuit a redeștepta simpatiile confraților noștri latini pentru țara noastră”. Nereușind să ajungă la festivitatea de premiere, unde se strânseseră peste 60.000 de spectatori, Vasile Alecsandri a intrat, totuși, în posesia premiului său patru ani mai târziu, pe 12 mai 1882. Tot atunci îl cunoaște personal pe Frederic Mistral, chiar în reședința de vară a acestuia din satul Maillane.

Atât de valoroase, atât de aproape de suflet i-au fost aceste obiecte, fapt pentru care ele au fost păstrate de autorul român pe masa lui de lucru de la Mircești pînă în ultima clipă a vieții.

Anii au trecut, amintirile unor astfel de momente sunt tot mai șterse, interesul de a le scoate din praf este tot mai mic, la fel ca gradul de înțelegere a unor aspecte precum cine suntem, de unde venim și încotro ne îndreptăm.

Poetul nu păstrează nimic pentru sine ! Toate care rămân în urma lui sunt repere spirituale, hărți anti-rătăcire, rețete pentru ieșirea din tăcere și amorțire. Trebuie doar să ne îndreptăm atenția și respectul către tot ce au lăsat marii poeți și scriitori în urma lor, adevărate comori pentru „minte, inimă și literatură”. Numai așa ne vom putea înălța la lumină.

negru pe alb

Defetism sau propagandă politică ?

George APOSTOIU

Devin supărătoare, insultătoare chiar, noile automatisme în considerarea locului României în Europa de azi – haos, ignorarea legii, corupție – de parcă am fi ieșit din istorie. Se recurge frecvent la comparația cu „țările civilizate” pentru a se marca o iluzorie diferență care îi separă pe români de popoarele evoluate. Printr-un alt truc, culpabilizator și acesta, se vrea fixarea unui complex al neputinței: nu putem, dom’le, să facem nimic, nu suntem în stare de nimic ! Și urmează trimiteri la Albania, Bulgaria, la țările africane, toate jignitoare pentru albanezi, bulgari, africani și, evident, pentru români. Încă și mai tulbure – pentru că este în afara logicii și, în plus, vexatoriu – mi se pare proiectul „România educată” care induce ideea că românii și țara lor nu au ieșit in lumina civilizației. La auzul unui astfel de concept lansat pentru România secolului XXI, s*e sparie gândul*, cum spunea un cronicar cu aproape patru secole în urmă. Nefericita formulare, atenție !, trimite la ravagiile făcute de ideea superiorității de rasă sau de cultură.

Educația și cultura românilor ? Grigore Ureche, în cronica scrisă în secolul al XVII-lea, în română, nota (sinteza îi aparține lui G. Călinescu) că „trăia într-o țară creștină, cu întocmire de legi, ferită de bunul-plac al voievodului, care trebuia să-și tempereze trufia prin învățătura providențialei istorii”. Cronica este scrisă pe când Descartes publica *Le discours de la Méthode*, cam pe vremea când Luther traducea *Biblia* și când umanistul român din Transilvania, Nicolaus Olahus, secretar al reginei Maria de Habsburg, întreținea o bogată corespondență, în latină, cu Erasmus de Rotterdam, autorul celebrului *Elogiul nebuniei*.

Este curios, periculos chiar, acest defetism exersat în anul președinției României la Consiliul Uniunii Europene, al alegerilor pentru Parlamentul European și al alegerilor prezidențiale. Merge poporul român înapoi în istorie ? Mi-a fost dat să citesc în România, nu de mult și nu fără legătură subterană cu noul defetism, că suntem „un popor cu substanță tarată”. Asistăm la o degradare a calității actului politic, cu consecințe nefaste în planul comportamental social. Presa scrisă, mai ales, televiziunea își consacră energiile știrilor senzaționale și recurg la știri false. Fenomenul, pe care deocamdată nu suntem dispuși să-l analizăm, este unul cel puțin ciudat: mass-media a devenit purtătoare de cuvânt a partidelor politice. S-a instalat o dominație mediatică prin politica editorialistă, devenită tribună socială, ceea ce, în fond, nu ar fi rău dacă ar fi respectate propriile reguli profesionale. Îndepărtarea de aceste reguli conduce la decredibilizare și, în cazurile cele mai nefericite, la diabolizarea jurnalismului. Păcatul vine de la dependența financiară, de la goana după audiență, de la profitul social în interesul politicului. Concentrarea grupurilor de presă sub pretextul și efectul dependenței financiare are ca efect confuzia între libertate și dreptul cetățeanului de a fi informat. Informația – altarul și rațiunea din totdeauna ale presei – nu este o marfă, ci un bun colectiv datorat cititorilor.

Să revenim la vremurile care ne apasă. Nu educarea României este problema noastră. Nici un popor european nu ar suporta să i se vorbească despre țara lui în acești termeni. Problemele noastre sunt aceleași ca ale tuturor europenilor și ele s-au născut din dezamăgirile provocate de evoluția – de fapt, de involuția – proiectului Europei unite, construită pe puterea banului. Marile mișcări de stradă din Franța, ,,gilets jaunes”, aveau șansa să devină model pentru nemulțumiții din alte state, dar recursul la violență le-a compromis mesajul, politic îndreptățit. Manifestanții au cerut, inițial, o politică alternativă de protecție socială, o detașare de filozofia economică și financiară a Bruxelles-ului asaltată – dacă nu controlată – de intervențiile lobbiștilor mondiali. Participarea „străzii”, a societății civile, la corectarea actului de guvernare este un concept politic pe care viitorul nu-l mai poate ignora. Dar guvernarea trebuie să rezulte din actul democratic al alegerilor. Dezbaterile pe această temă sunt frecvente în Occident; în România ideea este întreținută doar propagandistic.

Pentru mulți români, ideea că în Franța există săraci este greu de acceptat. Și, totuși… Francezii, ca și italienii cer renunțarea la politicile de austeritate care au distrus serviciile publice, au delocalizat industria națională și au degradat, în consecință, calitatea vieții. Veniturile de 2000 de euro pe lună ale unui francez sau italian – la care un român nici nu poate visa – nu le sunt de ajuns francezilor și italienilor să treacă pragul sărăciei. Puseurile de xenofobie în țările dezvoltate vin și de la modificarea standardelor vieții materiale. Revoltații din Franța reclamă impozitarea marilor averi, iar în aceasta ei includ necesarmente corupția. Le este greu să accepte – să ne oprim la un exemplu de conservatorism interesat – de ce la reuniunea miniștrilor de Justiție Comisia Europeană a respins ,,lista neagră” a statelor care ,,prezintă carențe strategice” în privința spălării capitalurilor. Răspunsul ar fi acesta: Comisia nu mai are nici instrumente, nici forța, nici interesul să se lupte cu puternicul lobby instituționalizat la Bruxelles.

În ce ne privește, atenție la derapajele din sfera justiției sociale dacă vrem ca euroscepticismul să nu câștige teren în România. Ca în Italia, ca în Franța, ca în Polonia, ca în Ungaria… Brexitul indică dureros eșecul birocrației și lipsei de viziune istorică instalate la Bruxelles. Este timpul unei reforme care să asigure statelor membre un tratament egal, nediscriminatoriu, în Uniunea Europeană.

Iar noi, românii, ca să ne putem găsi locul meritat în viitoarea construcție, să renunțăm la aberația că România trebuie educată.

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

Nicolae Dan Fruntelată

Zborul păsării măiestre

În-tr-o seară de ianuarie a începutului de an 2019, am fost într-o sală somptuoasă din centrul Bucureștilor, lângă Cercul Militar Național, la sărbătoarea unui artist al culorii, Tudor Meiloiu, care și-a dăruit, la cei 75 de ani ai lui, un zbor de păsări măiestre.

De neam, Tudor vine din Mica Valahie, de la Leu, de lângă Craiova. Vă spun asta ca să-i înțelegeți mai bine temperamentul sudic, solar.

Într-un comentariu mai vechi al meu pe care l-am inclus și într-o carte, eu îl numeam pe Meiloiu „prietenul meu, Păsărarul". Pentru că el asta este, un stăpân al lumii păsărilor care zboară între Rai și lumea noastră.

Văzând tablourile lui încă o dată, mi s-a părut că de undeva, Cineva mi-a trimis o carte poștală din Rai.

Să ne înțelegem, nu din Paradis, spuneam atunci, mai demult, că nu de păsările paradisului e vorba. Ci de măiestrele din mitologia dacilor vechi, acelea care, alături de caii cu aripi, sunt singurele vehicule ce ne pot duce între cele două lumi, cea cu dor și cea fără dor.

Asta imaginează Tudor Meiloiu. O trecere prin culoare, domină roșul cu toate nuanțele lui de semn al iubirii, îl însoțește galbenul pal ca o acoladă a veșniciei, se topesc în orizont alburii și albastre irizări. Artistul e un fantast cu o blândețe de înger, dar și cu o tușă hotărâtă a creatorului de drumuri între lumile gândului nostru.

Eu n-am trăit în lumea plasticienilor. Dar în fiecare perioadă a vieții mele de gazetar azi bătrân, cu o jumătate de veac petrecută în lumea presei, am avut prieteni buni, frați aproape, din rândul plasticienilor. M-a fascinat Sabin Bălașa, sfătosul cu vorba rară și apăsată de parcă n-ar fi fost oltean sadea, stăpânul unei lumi albastre de cai, zei și zâne. Mi-a fost drag Sabin Ștefănuță, ardeleanul uriaș și bun care mi-a ilustrat o carte de poeme despre copilărie, spunându-mi clar: Frate, eu desenez pentru fetele mele, tu scrii pentru fetele tale și ne iese o carte ! Și ne-a ieșit. L-am simțit alături pe încrâncenatul Victor Ciobanu, coleg cu mine la „Scânteia tineretului", alt ardelean, talentat și având un umor de sudist. Am avut prieteni desenatori talentați din zona caricaturii: pe Sorin Postolache, pe Pânzaru Pim, pe Ion Dogar Marinescu, pe Cristi Mihăilescu.

Acum, mă simt bine în apartamentul luminos din Calea Viilor unde doi artiști și frați, Tudor și Sanda Meiloiu, mă primesc în dragul inimii lor. Dar nu pentru asta, dar nu pentru legătura prieteniei, ci pentru încredințarea că, atât cât pot eu să simt ca scriitor vibrația culorii și metafora picturii, Tudor Meiloiu este un important pictor contemporan. Care are locul lui într-o tradiție a picturii românești pe care aș numi-o aceea a „fantasticului de tip brâncușian".

Asta este părerea mea, asta este depoziția mea și o dau fără nicio ezitare, pe propria răspundere. Mă obsedează păsările fratelui meu Tudor Meiloiu. Le văd rotind un drum între lumi, le văd păzind ouă de aur, le văd recompunând spirala istoriei acestui neam capabil de iubire și de jertfă artistică.

La mulți ani, la multe tablouri, Păsărarule !

Mica Valahie, o poveste fără somn

Motto: „Europa e un biet continent. Alutia (Oltenia) e o lume." (I.D. Sârbu)

La Târgul de carte din toamna lui 2018, fiica mea, Ioana, etnolog de profesie, a găsit la standul unei edituri din Brăila o carte specială pe care mi-a dăruit-o. Mărturisesc, un asemenea dar de carte nu mai primisem niciodată. Volumul apărut la Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I", sub egida Centrului de Studii Transilvania al Academiei Române, se cheamă *Descrierea Olteniei la 1723*. Este o carte tipărită cu adevărat ca un tratat academic, elegant, cu o ilustrație de copertă de mare artă, pe scurt, o bucurie totală pentru orice bibliofil.

Autorul este Friedrich Schwantz von Springfels. Ediția, traducerea din germană, studiul introductiv, notele și indicii îi aparțin lui Mircea-Gheorghe Abrudan.

Eram dator să scriu aceste nume care exprimă și explică efortul intelectual al unei echipe care ne-a dăruit o carte rară.

De aici încolo intrăm în poveste.

În urmă cu peste patruzeci de ani, fiind eu tânăr gazetar, am intrat cu sfială în sediul Filialei Academiei Române din Craiova, unde m-a primit academicianul Nicolăescu-Plopșor, figură emblematică a istoriei și culturii Olteniei, mi-a acordat un interviu și, printre altele, mi-a arătat filele fotocopiate ale unui manuscris despre inventarul satelor oltenești, realizat în timpul ocupației austriece (1716-1739). Manuscrisul era în limba germană, făcea parte din studiul realizat de maiorul Friedrich Schwantz, cel care primise sarcina, din partea guvernatorului austriac, să prezinte autorităților imperiale noua cucerire a coroanei habsburgice. Am deslușit în fotografii numele unor sate pe care le bătusem cu piciorul, transcrise nemțește, evident, satele lumii mele oltenești, Bălăcița mea natală, Gvardenița, Cleanovul, toate, toate așezate cuminți în fața ochiului de ocupant austriac, observații amănunțite (numărul locuitorilor, numărul fântânilor, bisericile, pătulele de grâu). Entuziast și naiv cum eram pe vremea aceea, am folosit câteva informații într-un poem pe care, după mulți ani, l-am inclus în volumul de poezii *Mica Valahie*:

„De la Seaca de Pădure la noi/ nu erau decât vreo două sute de ani/ c'est loin, c'est très loin/ mesdames et messieurs,/ spuse ofițerul de ulani/ adică domnul Schwantz, austriacul/ din trupele imperiale care veneau/ să ne facă hărți, să ne ia grâul/ să ne învețe germana, franceza și tot ce știau/ dar asta cei de la Bălăcița ori Cleanov/ chiar dacă-i chema „ai lui Neamțu"/ habar n-aveau"...

Au trecut ani mulți și iată că povestea mi s-a întors acasă în această carte fabuloasă. Scrisă de un om care, dincolo de pregătirea sa superioară de matematician, de ofițer școlit cu grijă într-o mare armată europeană, era și un scriitor atent și sensibil la obiceiurile locului, la informațiile de geografie, de istorie, de geopolitică pe care le inserează în studiu. Cartea conține și hărți minuțioase, e însoțită de câteva CD-uri cu hărți reprezentate pe secțiuni. Cei care au realizat-o în întregul ei au durat o operă temeinică.

Săraca Valahie Mică, avea ea oare bogății care puteau să tenteze marele imperiu habsburg ? Schwantz descrie conștiincios zăcămintele de fier, de cupru, de sare. Apoi vorbește despre grâu, porumb, turme de animale, prisăci de miere, râuri doldora de pește. Oltenia Cisalutană, cum o numeau ei, avea Dunăre, avea Piemontul Getic, munți, câmpie, subpământ cu fier, cupru, petrol. Dar ea, fără România ei mare alături, era ca un copil părăsit într-o margine de veac și de istorie. Cu toate județele ei vechi, Mehedinții, Vâlcea, Jiul de Sus și de Jos, Romanați, Gorj.

Alutia, Țara Olteniei, mica mea Valahie, este o Românie *in nuce*, a fost pusă aici, în Sud, în bătaia vânturilor și a ocupațiilor. Romanii cei porniți după sânge și aur, frații noștri (oare ? ! ?), perșii, macedonenii, slavii, teutonii, turcii, austriecii, apoi iar nemții, apoi rușii, acum nu se știe cine...

O placă turnantă a istoriei despre care președintele Academiei Române, istoricul Ioan Aurel Pop, scrie în prefața cărții de față: „Romaniile (Vlahiile), adică țările romane devenite pe nesimțite țări românești, pe măsură ce latina universală se transformă în «latină dunăreană», adică în limbă română. În această Oltenie, cuprinsă de la 1200 în Țara Severinului (Terra de Zeurino), s-a născut, din țările ei (numite și cnezate), un voievodat condus de o dinastie formată cel puțin din voievozii Litovoi I, Litovoi al II-lea și Bărbat".

De aici au venit Basarabii, întemeietorii Valahiei Mari, de aici a pornit și bănișorul de Mehedinți, apoi mare Ban al Craiovei, Mihai cel Viteaz și Unificator, tot de aici a plecat Brâncoveanu cel sfânt care și-a jertfit copiii și s-a jertfit el însuși pe altarul credinței și al iubirii de neam.

Eu cred că, din când în când, măcar din gând în gând, trebuie să ne reamintim aceste lucruri. Nu pentru a da cale liberă trufiei, ci pentru a ne cinsti pământul pe care călcăm.

Și pe care îl vindem uneori, cu nepăsare și cu preț derizoriu, unor telali de aiurea.

Dar să ne întoarcem la *Descrierea Olteniei* a domnului maior. A fost atunci un veac de războaie nesfârșite între puterile vremii, dar și de păci ticăloase care s-au făcut pe spinarea celor mici și slabi. Au fost Yalte și Malte, toată istoria lumii e burdușită de trădări și compromisuri.

Când s-a semnat „înțelegerea" privitoare la Oltenia, curtea de la Viena a pus la dispoziția delegației sale care participa la tratative următoarele **„bunuri de mituit interlocutorii": „6000 de ducați, 12 ceasuri de buzunar și 8 bucăți de postav roșiu, verde și galben" pentru „a cumpăra bunăvoința și încrederea dragomanilor turci și a celorlalte persoane confidente de pe lângă plenipotențiarii turci". Doar interpretul ambasadei olandeze (știa au o vocație perenă, n.n. !), Nicolae Theyls, „amicul sincer" al lui Ioan Mavrocordat, care l-a sfătuit pe domn să cedeze Oltenia, a primit de la austrieci – pentru serviciile sale în slujirea cauzei recunoașterii de drept a anexării celor cinci județe din dreapta Oltului – până la sfârșitul tratativelor, un total de 1150 de ducați.**

Nu știu dacă mai am dreptul să deplâng acest târg odios. Nu știu dacă, atunci când am citit și am scris mai departe despre prețul Bucovinei mele, vândută și ea cu fagi cu tot, cu oameni cu tot, mai puteam să plâng. Nu știu dacă, atunci când am înțeles târgul sovieto-german, pactul ucigaș Ribbentrop-Molotov, mai aveam dreptul măcar la o lacrimă.

Mecanismul e același. Funcționează implacabil, indiferent de veac, indiferent de combatanți, de parteneri, de complici.

Atunci, în veacul al XVIII-lea, a fost vândută Oltenia mea. Acum, în veacul al XXI-lea, e vândută cu totul România mea.

Eu v-am propus o carte ca pe un model existențial. Așa se zice, nu ? ! ?

Vă rog s-o citiți, s-o adăugați la ceea ce s-ar putea chema în istoria mondială „Experimentul România".

Acolo, undeva, e și Mica Valahie a mea. Ce preț are ? 6000 de ducați, niște postav în trei culori, niște ceasuri de buzunar.

Dar citiți cartea. E o poveste despre o lume adevărată și românească până-n prăsele.

Să închei tot cu un citat din I.D. Sârbu, așa cum am început: „Austriecii, după 18 ani (scuze, au fost 23 !) de fantastice eforturi de a organiza Oltenia, au plecat disperați, înnebuniți. Au fost fericiți când turcii ne-au primit înapoi".

Fără să bănuiască măcar că această revenire face parte din ceea ce mucenicul Vasile Pârvan numea „doctrina salvării românești".

BOLINTIN - Istorie în imagini

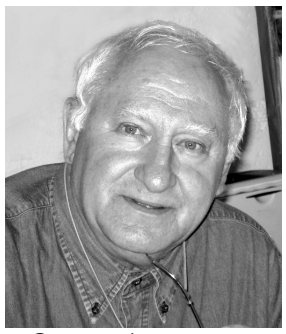
Imagine din colecția
Ion Ghergan, zis Beleagă

Bolintineanul Ion Ghergan, zis Beleagă (1912-1979; așezat pe scaun, al treilea din stânga), de meserie cojocar, caporal de jandarmi în vremea satisfacerii serviciului militar în Cadrilater, pe atunci teritoriu românesc, azi aparținând Bulgariei. Pe verso este scris: „1 aprilie 1937. O am ca amintire cu locuitorii macidoneni din Cainargicu Mic, județul Durostor".

Conform recensământului din 2011, populația satului Kainardja/Cainargi era de 691 locuitori: 99% bulgari și 1% turci.

De neamul moldovenilor... din Bărăganul ialomițean

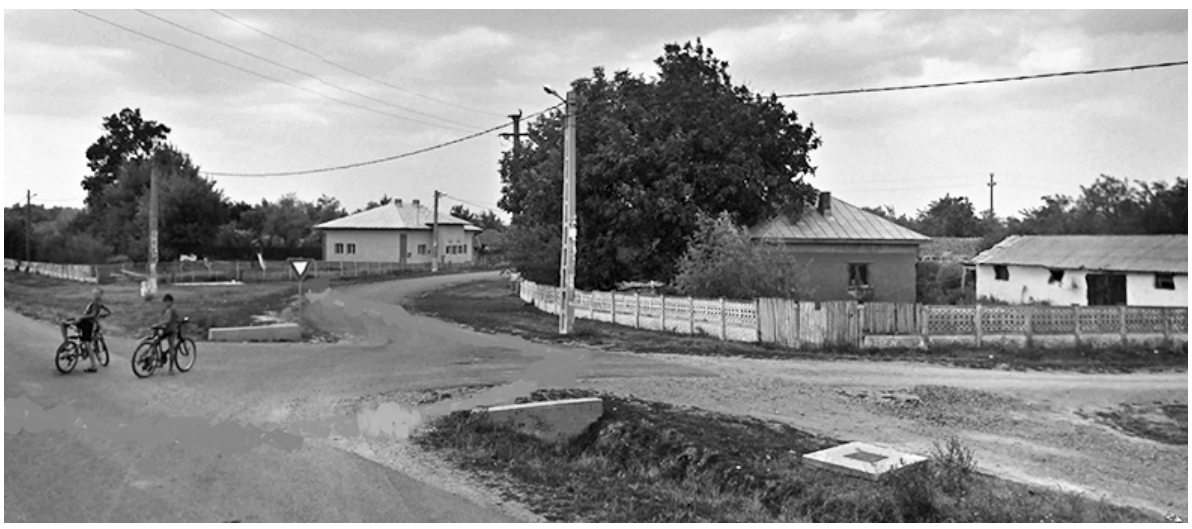
2. Casa din lună

Don Andreiță

Nu este chiar ca aceea din lună: visată, a bunicilor – dar sunt semne, mai mult sau mai puțin vizibile, c-ar fi rude. Cândva, casa aceasta din Moldoveni, asupra căreia s-a oprit degetul rotitor al Liei, avea pridvor de lemn, cu stâlpi decupați din Coloana Infinitului. Din păcate, o spoială modernă a acoperit, între timp, lemnul cu cărămizi din BCA (ascultați formulă… chimică: beton celular autoclavizat !). Nici acoperișul nu este din șiță sau țiglă roșcată (marca Elefant !). O tablă ciudată, ondulată, maronie, valuri-valuri („cât ai zice Lindab !") face concurență bastioanelor de pe Loara, de n-ar fi atât de teșite, în comparație cu țuguiata noastră căciulă dacică.

Ferestrele, însă, chiar par desprinse din ușorul bunicii: lemn curat ! Geamuri protejate de cercevele verticale din fier. Înăuntru – odăi micuțe, dar încăpătoare, leite cu ale bunicilor. Sobele, din teracotă (masive, greoaie) înlocuiesc pe cele vechi, din cărămidă. Vatra trădează, însă, fosta corlată. Ca și coșul larg, încăpător, capabil să-l cuprindă pe Moș Crăciun cu sac cu tot. Tavane din lemn, mâncate ușor de carii. Podele cam putrezite de cine știe ce infiltrații. Abatere flagrantă de la plan: o camera alipită pe lateral, dând casei forma de „L"; pare construită mai târziu, poate cu rol de bucătărie de iarnă; pentru vară există o covercă încoclețată din trei bețe și-un pom, în care spânzură tot felul de oale.

Dar ceea ce a bucurat-o pe Lia mai mult și mai mult sunt curtea și grădina. În curte se pătrunde printr-o prelungă boltă de viță de vie, ca printr-un multiplicat arc de triumf vegetal. Pomii din preajmă – meri, pruni, gutui, vișini, corcoduși – sunt *plăieși* (că tot ne aflăm la… moldoveni) supraveghind locul și păzind hotarul. La poalele lor, până la treptele ce duc în casă, un popor de flori rupte din curcubeu: de la ghiocei, viorele, tămâioare, lalele, narcise, crini, bujori – la nalbă mare, tufănică, trandafiri și policandre de *boule-de-neige*, ridicând fruntea spre *liberté-fratenité-egalité* cu arborii din preajmă. Un loc special pentru mușcate (*pergorii*, la mine, la Perieți) care te îmbată cu clorofila lor catifelată, fără a mai vorbi de gingășia florilor-buchet ce și-au câștigat dreptul de-a sta în biserică, la Iconostas, lângă icoana Mântuitorului și a Maicii Sale.

Alături, în continuarea casei și a bătăturii, se întinde grădina – două mii de metri patrați: jumătate loc arat, bun de legume în stare să asigure popota unei unități militare cu efectiv de război; cealaltă jumătate, vie pe rod, cam bătrâioară, totuși, conform/contrar proverbului cu găina bătrână, dacă o storci bine, tot iese ceva zaibăr bun.

În loc să intrăm în casă, să ne tragem și noi sufletul, ca oamenii veniți de la drum; ba chiar să ne și întindem pe-o canapea (casa s-a vândut cu tot ce era în ea: mese, scaune, oglinzi, dulapuri și dulăpioare, noptiere și niște paturi largi-studio, ca pe vremuri, pereții căptușiți cu vechi tablouri de familie – muzeu în toată regula !) Lia ochește o sapă spânzurată de gardul grădinii, o înșfacă imediat și se apucă să croiască în pământul arat niște șănțulețe ca la vreo cinci-șase metri lungime – cu o voluptate ciudată. Apoi, hopus-pocus ! nu știu prin ce miracol, scoate din portbagajul mașinii niște lădițe cu răsaduri, pe care le plantează în șanțurile proaspăt trasate. Găleata cu apă de alături și cana de tablă ruginită parcă fuseseră pregătite anume pentru trebușoara asta. Udă atent fiecare răsad la rădăcină, strânge pământul în jur grămejoară, murmurând un cântec-descântec numai pentru ele două: Lia și planta, într-o suspectă complicitate.

Zi lungă, primăvară pe sfârșite. Apusese soarele, când Lia a lăsat sapa din mână, a încheiat cântecul, mângâind ultima plăntuță.

Mâncăm din traistă, pe o masa improvizată între casă și grădină, un spațiu pe care l-am botezat terasă. Brânză olandeză, salam săsesc, măsline grecești, roșii turcești. „La vară o să ne ospătăm cu roșii din grădina noastră" – exclamă Lia, refuzând s-o bage în seamă pe dolofana îmbujorată adusă de la oraș. Bem și o sticlă de vin, „vinul casei", dăruit de fosta proprietăreasă, ca să știm ce bunătate ne așteaptă. (Eu am tras și-o țuică, vreo două solgane, din aceea cu care ne răsfață colegul Vasile Szolga la întâlnirile lunare de la Catacombă).

Se lăsase o noapte adâncă și albastră, ca într-o pictură de Van Gogh. Ieșiseră toate stelele la apelul lunii, grupate pe rudenii și constelații. Un mister blând învăluia locul cu o vrajă ademenitoare, iar noi încă făceam planuri pentru cel puțin o sută de ani de acum înainte, când cățelușa – moștenită odată cu casa; pe care noi am numit-o, nu fără motiv, *levevica* – s-a ridicat de lângă picioarele noastre, ne-a privit dojenitor („Gata, dragilor, v-am ascultat destul, trebuie să mai și dormim") a dat leneș din coadă și s-a îndreptat spre cușca aflată alături, la trei pași.

„Să mergem și noi la culcare", conchide Lia. O urmez, cu gândul la somptuoasele studiouri care ne așteaptă. Și care abia acum, la contactul cu trupurile noastre obosite, și-au dat arama pe față. Trosc ! pleosc ! pocnesc balamale, pârâie arcuri, țâșnesc smocuri de iarbă de mare – și ne pomenim lipiți de podea. Bâjbâim în patru labe până dăm de uși, de ferestre, de care ne agățăm disperați. Aprind lumina – și rămân cu întrerupătorul în mână. Dezastru. Ne mutăm în altă camera: alt studio, același deznodământ. Trei camere, trei studiouri – nici o ispravă. Până dimineața, încoclețăm un soi de pat suprapus, alcătuit din somierele celor trei studiouri, una peste alta, cu scânduri ajutătoare și proptele din scaune fără spătar.

…Dar mai dormi, dacă te mai lasă hoțul de soare, care și-a trimis deja câteva raze în inspecție, să fotografieze totul și să ne dea în stamba Universului.

De la nevinovatele studiouri, care-și trăiseră traiul și-și mâncaseră mălaiul, s-a tras restul necazurilor. Lia a luat casa la bani mărunți, a cercetat fiecare bucățică de spațiu, la centimetru, ciocănind pereții, scrijelind lemnul, săltând dușumeaua – și a ajuns la concluzia că se impune o intervenție radicală. Lemnul de la uși și ferestre, pardoseala, tavanele – mâncate de carii, umflate de apă – pârâie, scârțâie, scheaună la atingere ca lovite de o boală grea. Filează becurile, cad întrerupătoarele, se zgâlțâie prizele. Se clatină și un perete.

Decizia: reparații capitale – în stare de urgență.

…Și astfel începe odiseea. Magazine, târguri, depozite – bătute, străbătute, răzbătute; cercetate, înjurate, acceptate – maximă necesitate.

Bătătura se umple treptat cu tot felul de materiale: scândură, binale, ciment, fier, sticlă – sute de kilograme, tone. Și meșteri – de toate soiurile și calibrele. Tâmplari, zidari, sobari, instalatori, electricieni, mânuitori de târnăcop cazma, lopată – și mulți băgători de seamă. O șleahtă de specialiști forfotind prin casă și prin curte, strivind iarba, călcând florile, rupând arbuștii – „Asta e, doamnă ! Așa se întâmplă când vrei să faci ceva ca lumea !" – se împiedică unii de alții, răcorindu-se cu bere la doi litri și înjurături colorate.

Lia nu mai știe de capul ei, împărțită între grădină, supravegherea „specialiștilor" și alergăturile cu mașina după materiale. Între timp, prinde viață un veritabil *Turn Babel* – în care, desi se vorbește aceeași limbă, nimeni nu-l ascultă pe celălalt, nu-l aude, nu-l vede, nu-i pasă; toți striga, țipă, urlă; o gălăgie asurzitoare, ca un vuiet continuu și confuz, se instalează pe acest colt de lume-„picior de rai".

Aveam s-o ținem așa toată vara – și toamna cât cuprinde.

Eram la câteva zile de la venirea în Moldoveni (înainte de declanșarea marii acțiuni de reconstrucție). Îmi luasem un scaun și mă așezasem afară, la poartă, să văd lumea. Lumea, cam scumpă la vedere, în acest colț liniștit. Cred că picoteam, când simții că cineva mă zgâlțâie de umăr. „Ce faci, omule, nu răspunzi la vorba bună ? Ai adormit ?". O bătrânică, mirată, în fața mea. Dau să zic ceva… „Lasă, lasă, am văzut eu că te moleșise soarele"… – după care continuă, cu o vagă umbră de zâmbet: …„și mi-era să nu cazi după scaun". Mă foiesc, dau iar să zic ceva… „Uite, ți-am adus câteva ouă de la mine. Mă gândeam că așa e la început de casă nouă, n-ai de unele, de altele… Dar nevasta unde ți-e ? Muncește ?". N-am timp să răspund, că bătrânica adaugă, cu năduf: „Asta e soarta noastră, a femeilor, să muncim și pentru bărbați". Duc mâna la buzunar, să mă caut de bani. Ea pricepe repede: „Fii serios, omule. Vi le-am adus așa, de la mine, gratis. Suntem vecini și așa se cade să primim un vecin nou, cu câte ceva din ce avem și noi" – și-mi întinde o legătură cu zece ouă. „Altădată, dacă o să aveți nevoie, vorbim". Și pleacă. Și strig după ea. „Ioana, Ioana mă cheamă – întoarce capul, ghicind întrebarea. Uite, colo stau, pe stânga"…

…S-a împlinit anul de când tanti Ioana, coana Ioana, ne aprovizionează cu ouă proaspete, bio, reciproc avantajos.

Pe altă vecină am cunoscut-o în altă împrejurare. Într-o dimineață, văd trecând prin fața porții noastre un cârd de vreo 5-6 vaci, îndemnate din spate de o femeie călare pe bicicletă. O bătrână. Mă frec la ochi; da, bătrână. Strig după Lia, să vină să vadă și ea spectacolul. „Aaa, n-o cunoști ? Este tanti Florica. Se vede că te scoli târziu. Trece aproape în fiecare dimineață".

Așadar, tanti Florica (și ea coană) își duce în fiecare dimineață vacile la pășune, cu bicicleta. E trecută de 70 de ani, dar se ține pe biciclu ca o domnișoară. Și mai are și o nuia lungă în mână, cu care altoiește câte o văcuță mai leneșă la mers. Uneori, o înlocuiește bărbatu-su – 86 de ani. Fără bicicletă. Dar verde ca bradul. Mă văzuse de vreo două ori prin curte, în baston. După un timp – eu fiind plecat la București – a întrebat-o pe Lia: „Dar moșul unde este, că nu l-am mai văzut ?". Eu, moșul – și el, puștiul. Bună socoteală.

Tanti Florica ne aprovizionează cu brânză și lapte – bio. Reciproc avantajos, desigur. Iar Lia, de câte ori se duce la Urziceni la cumpărături, trece mai întâi pe la tanti Ioana și tanti Florica și le întreabă dacă au nevoie de ceva de la oraș. Sigur, totdeauna le aduce și unele daruri: ceva fructe, o pâine, o foaie de plăcintă, un bidon cu apă plată. (La Moldoveni, este o poveste/problemă veche și grea cu apa; voi reveni asupra ei mai încolo).

…Dar să ne întoarcem la bicicletă. La tanti Ioana. Am constatat că multe femei vârstnice de aici folosesc acest mijloc de transport. Țărănci în vârstă de 50-60 și peste 60 de ani. Să fie vorba de un fenomen specific comunei Moldoveni ?

La urma urmei, cine sunt acești *moldoveni*, pribegiți în imensitatea Câmpiei Eterne ?

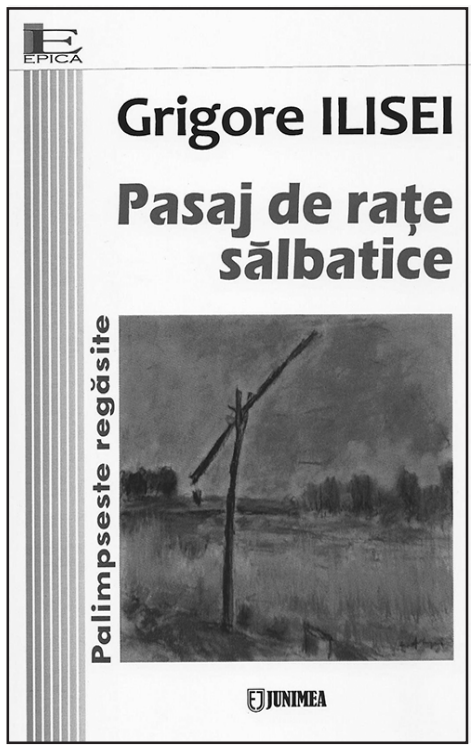
CĂRȚILE SUDULUI (XIV)

Titus Vîjeu

Povestea unui om și a unei lumi...

Trilogia *Palimpseste regăsite* de Grigore Ilisei poartă pe pagina de gardă a fiecărui volum dedicația unificatoare „memoriei pictorului Călin Alupi”. E vorba de cunoscutul artist, născut la 20 iulie 1906 la Văncicăuți, Basarabia și mort la 19 septembrie 1988 la Iași, fost student în Academia de Bellearte din capitala Moldovei al pictorilor Ștefan Dimitrescu și Nicolae Tonitza. Maestru al desenului în creion și cărbune dar și al pastelului inspirat de peisaje memorate de sufletul pictorului, Călin Alupi a avut o viață plină de încercările unui veac tulbure, pe care Grigore Ilisei le-a aflat în timpul unor lungi conversații cu acest basarabean

dârz față de care a nutrit întotdeauna respect. De altfel în pinacoteca familiei Ecarerina și Grigore Ilisei lucrările lui Călin Alupi se află la loc de cinste, unele dintre acestea mărturisind legătura sufletească robustă dintre maestru și mai tânărul său admirator, gazetar și scriitor cu o operă ce merită a fi evocată.

Născut la 20 noiembrie 1943 la Mălini, satul natal al poetului Nicolae Labiș, unde preotul Ilie Ilisei îi ajuta prin predicile sale pe săteni să treacă peste suferințele războiului, Grigore a studiat la liceul „Nicu Gane” din Fălticeni, unde a avut – ca și tânărul Labiș de altminteri – dascăli din elita cărturărească a vremii precum V. G. Popa și Aurel George Stino. De altfel, peste ani, el avea să evoce splendida urbe în cărți scrise singur sau împreună cu Paul Miron, pe nedrept uitatul astăzi fondator al centrului cultural românesc de la Freiburg, el însuși coborâtor din cetatea de suflet a Fălticenilor.

Absolvent al Facultății de filologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Grigore Ilisei a lucrat începând cu anul 1966 la Studioul de Radio Iași până în 1983 când a fost nevoit să părăsească instituția ca urmare a dosarului de cadre, tânărul gazetar fiind considerat periculos datorită originii sociale. După o perioadă petrecută în redacția revistei *Convorbiri literare* s-a întors – în 1990 – în fruntea Studioului regional de radio și – ulterior – al celui de televiziune, înființat sub autoritatea sa profesională.

Probabil că aceste probe de existență l-au condus la apropierea de și mai greu încercatul de soartă Călin Alupi pe care avea să-l transforme în personajul literar Camil Dunea.

Primul „volet” al tripticului epic apărut la editura Junimea, *Pasaj de rațe sălbatice*, cuprinde povestea întoarcerii la Văleni (topos ce marchează realitățile Iașului) a tânărului ofițer demobilizat din armata română ce participase la întreaga desfășurare a războiului din Răsărit.

Orașul era în bună parte distrus de înaintarea năvalnică a unei armate ce avea să mărșăluiască până în inima Europei „cu moartea pre viață călcând”. În această parafrază a sacrificiului cristic se află concentrată întreaga jertfă lumească a Basarabiei, pe care Camil Dunea o trăise mai întâi în iunie 1940, la cedarea fără opoziție a părții de peste Prut a țării și care se repetase patru ani mai târziu, prefigurând un lung șir de tragedii individuale și colective.

Neputând să-și reia viața de artist la Văleni (Academia de Bellearte unde funcționa ca tânăr cadru didactic fusese evacuată) și nereușind să-și recupereze nici măcar șevaletul și lucrările încredințate la plecarea pe front unui colonel în retragere, pictorului nu-i rămâne decât să se scufunde în propria memorie, îndreptându-și gândul spre baștina basarabeană, spre minunata sa mamă Anghelina dar și către anii primei sale tinereți. Student fiind al profesorilor Ștefan Dragomirescu și Nick Tăutu (nume sub care pot fi identificați Ștefan Dimitrescu și Nicolae Tonitza) deprindea nu doar tainele artei ci și pe cele ale existenței. Între colegii cu care avea să picteze frescele de la schitul de pe Muntele Sfânt se afla și Toni Burada, nimeni altul în viața de toate zilele decât viitorul mare pictor Corneliu Baba. De altfel și schitul este de fapt Schitul Durău la care a trudit meșterul Tonitza cu discipolii săi.

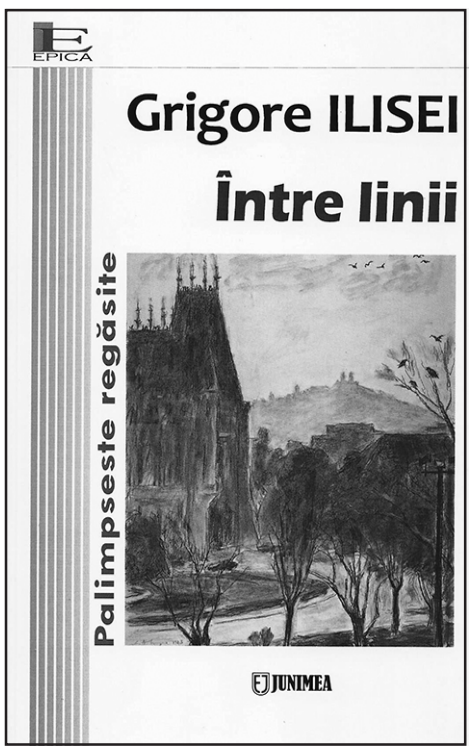
Ca urmare, *Pasaj de rațe sălbatice* este un roman de formație, un „bildungsroman” oarecum cifrat dar nu destul ca să nu permită transparența.

Desele „escapade ale memoriei” conferă acestui roman un dinamism faptic ce reconstituie un fragment de timp în care speranța se confruntă la tot pasul cu dezastrele istoriei.

Întâmplarea a făcut să citesc cartea în paralel cu (re)vederea ultimului film al regizorului polonez Andrzej Wajda Powidoki (*După imagine*, 2016). Eroul acestei narațiuni cinematografice este tot un pictor, Wladislaw Strzeminski (1893-1952) unul din marii avangardiști polonezi ce se confruntă în ultimii ani ai vieții cu ororile realismului socialist. Din fericire el deține știința „imaginii de după” (*afterimage*) remanentă și după dispariția imaginii originale de pe retină.

Camil Dunea este și el un asfel de artist dotat cu o memorie vizuală bogată și care aidoma confratelui său polonez se va lovi de aceleași metehne ale istoriei postbelice a Europei de Răsărit. Metehne ce vor fi arătate de Grigore Ilisei în a doua carte a trilogiei, numită chiar *Între linii*.

Pentru Camil timpul se aseamănă unui ocean, supus marilor forțe gravitaționale. Fluxul este reprezentat de schimbările politice intervenite după război, în care ideologia partidului unic se revarsă necruțător asupra oamenilor. Nevoit să ia parte la cursurile unei Școli de Alfabetizare Politică alături de „mai toată inteligheția Vălenilor de la Teatru, de la Filarmonică, de la Academie...” pentru a deprinde învățătura noului ev, Camil Dunea refuză – din instinct artistic dar și din necurmata sa demnitate – înregimentarea în acest front scelerat. Salvarea îi vine din mișcarea de reflux a

aceleiași mări a timpului, când se scufundă în amintirea vacanțelor de cândva de la Moinești în care cunoscuse alături de Draga, fiica avocatului Ștefan clipe aproape celeste „pe când se întorceau acasă de la câmp, cocoțați în carul cu fân, îngropați în ierburile foșnitoare, adânc mirositoare, culcați pe burtă, mestecând în dinți fire dulci, ierboase și mărturisindu-și unul altuia afinitățile de structură, de zodie, căutând mai mult înapoi decât înainte”.

Din păcate, miracolul se va destrăma și fiecare va avea parte de drumul său, în acei ani din preajma războiului. Draga va urma meseria tatălui și-și va întemeia familia împreună cu inginerul Dinu Neagoe aflat și el în admirația fetei iar Camil se va căsători cu Elisabeta, care-i va dărui o fiică ce-i va moșteni harul și care va lua la un moment dat drumul pribegiei.

Moartea pictorului se va produce parcă tocmai pentru a lăsa odraslei locul de prim plan în cel de-al treilea volum al trilogiei, *Dincolo și dincoace de linii*.

Draga Neagoe va afla întâmplător, de la televizor de dispariția prietenului bun de cândva și-i va căuta mormântul în cimitirul Vălenilor. Orașul nu se mai ascunde sub acest nume de împrumut atâta vreme cât locul de veci este lângă acela al marelui povestitor Ion Creangă. Acolo se vor afla de-a pururi „doi creatori cu satul în suflet” cum frumos îi va numi autorul.

Dar undeva, în ținutul Hotinului mai există un mormânt, cel al mamei sale Anghelina.

Cândva, îndată după război, știind că nu se va mai întoarce în Basarabia, Camil își primejduise viața pentru a rupe de pe celălalt mal al Prutului o creangă de salcie. Misiunea pe care i-o încredințase fiicei sale din Franța consta în ruperea unei alte crengi de salcie de pe malul românesc pe care s-o ducă – de va fi cu putință – la mormântul mamei. Pentru Antonia aceasta devine o datorie sfântă, deși nu-și văzuse niciodată bunica paternă.

În îngemănarea simbolică a celor două vlăstare vegetale amintind de sărbătoarea Floriilor, Grigore Ilisei țese o întreagă poveste a celor două țări românești înstrăinate de o istorie crudă. Într-un moment de fractură în care lumea pare a-și pierde valori esențiale, împărțindu-și rosturile „dincolo și dincoace de linii”, autorul realizează prin „mlada de salcie” un veritabil poem al pătimirii românești iar răceala de cavou a istoriei pe care o simțise mult timp Camil Dunea avea să dispară sub puterea acestui simbol.

Într-un moment în care se poate vorbi cu vizibilă îngrijorare despre declinul personajului în proza (nu doar românească) de azi, apariția unui roman de talia celui oferit cititorilor de Grigore Ilisei reprezintă un succes al recuperării eroului epic.

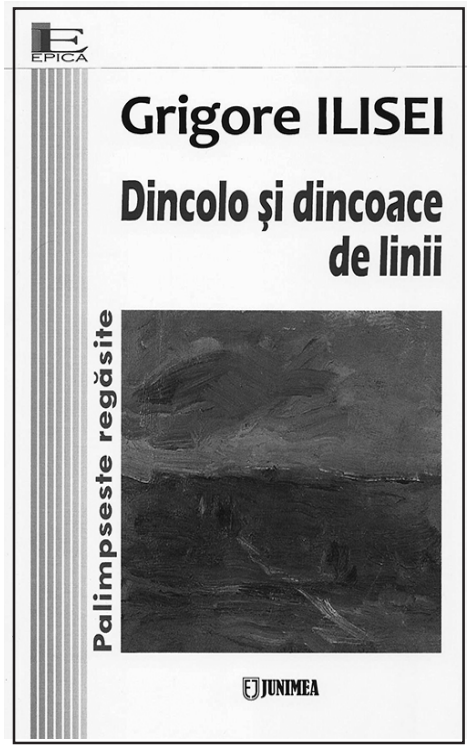
Camil Dunea face parte prin destinul său din istoria unui veac în care au apărut în literatura noastră memorabile personaje precum Apostol Bologa ori Ștefan Gheorghidiu – pentru a aminti doar două dintre acestea – și care s-au alăturat cât se poate de natural marilor identități umane ce au pendulat timp de un secol între „monologul interior” și „fluxul conștiinței” operând – după dramatica formulare a lui Salvatore Battaglia – «o incizie dureroasă și disperată în adâncurile *psiche*-ei fiecăruia pentru a ajunge la „semnul contradicției”, acolo unde ruptura dintre om și civilizația înconjurătoare se manifestă într-un mod iremediabil și ireparabil» (v. *Mitologia personajului*, ed. Univers, 1976, pag. 439).

Grigore Ilisei a izbutit prin eroul său fixarea unei personalități umane puternice dar și înfățișarea unui cadru istoric în care acesta e nevoit să trăiască, înfruntând potrivnicii care-l transformă practic într-un soi de „erou homeric” despre care amintitul profesor al universităților din Roma și Napoli socotea că ar fi încă „un fenomen al naturii și un element al destinului”.

Trecerea pictorului Călin Alupi în proiecția literară are loc într-o logică narativă perfectă. Personajul Camil Dunea poartă în sine potențialul vital al modelului, artistul cu basarabene rădăcini pe care istoria nefericită al celui de-al douăzecilea veac scurs de la ivirea pe lume a Mântuitorului încearcă să le suprime, despărțindu-l de neamurile de peste Prut. El va supraviețui acestei traume dureroase după cum va rezista și încercărilor războaielor mondiale și dictaturilor ce-au stăpânit țara timp de decenii.

Stingându-se cu puțin timp înainte de așteptata schimbare a anului 1989, Călin Alupi a avut totuși rara șansă de a deveni un personaj literar cu adevărat memorabil. Și chiar atunci când cel de-al treilea volum al trilogiei îi păstrează doar simbolul, angrenajul epic având-o în centrul său pe Antonia, fiica defunctului pictor, el rămâne o prezență vie și intens scrutătoare într-un timp căruia din păcate, nu îi mai aparține. Este aceasta o însușire posibilă a „omului homeric” ce aparține unui timp în care zeii s-au retras de mult din gestiunea moralei, lăsându-i pe oameni să acționeze.

Ampla trilogie a lui Grigore Ilisei se alătură acelor romane

(din păcate destul de puține) care păstrează în paginile lor chipul românesc al Basarabiei. Mă gândesc la *Veneticii* de Ion Lazu și la *Strigoi fără țară*, romanul lui Mircea Daneliuc și el născut la Hotin, în ținutul ivirii pe lume al lui Călin Alupi, eroul de fapt și de drept al trilogiei *Palimpseste regăsite* în care Grigore Ilisei își dovedește încă o dată harul său de povestitor, trăind acea voluptate a narațiunii în care nu uită să introducă în țesătura unui epos bine articulat redutabile elemente psihologice.

Format – cum am arătat la începutul acestor rânduri – în atmosfera culturală a Fălticenilor, el și-a luat se pare încă de la debut drept modele literare doi scriitori legați de această nobilă cetate a literelor: Mihail Sadoveanu și Anton Holban. De la povestirile din *Năvod pentru scumbii albastre*, 1972 și *Reîntoarcerea verii*, 1975 până la romanele *Ceasul oprit*, 1976, *Masa de biliard*, 1983 și *Octavia*, 1986, el și-a urmat cu o consecvență pilduitoare vocația de scriitor, dovedindu-și cu trilogia de față însușirile ce-l așează în prima linie a prozei noastre de azi.

Mihaela Aionesei

Mihaela Aionesei (n. 6.12.1971, Pașcani) este absolventă a Colegiului „N.V. Karpen”, stabilită în Târgu Secuiesc din 1982. A publicat poezii, articole în diverse reviste literare: „Mișcarea literară”, „Discobolul”, „Vatra”, „ExPonto”, „Vatra veche’’, „Pro Saeculum”, „Argeș”, „Luceafărul’’, „Nord Literar”, „Armonii culturale”, „Conexiuni net’’, Rotonda valahă”, „Conta”, „Conexiuni”, „New York”, „Observatorul de Toronto”, „Plumb”, „Atitudini”, „Boema”, „Agora”, „Atitudini”, „13 Plus”, „Fereastra”, „Orient Expres”, „Sintagme literare”, „Oglinda literară “, „Feed Back”, „Răsunetul”, „Poezia”, „Scurt circuit oltean”, „Tăt Banatu-i Fruncea”, „Cuvântul liber”, „Lumina” Pancevo-Serbia, „OltArt”, „Claviaturi”, „Caietele de la Araci”, „Caietele de la Țintești”, „Ritmuri Brașovene”, „Convorbiri literare”, „Actualitatea literară”, „LitArt”, „Spații culturale”, „Ardealul literar și artistic”, „Mesagerul de Covasna” etc. Este inclusă în 20 de volume colective și a publicat volumele de poezii proprii: *Cerșetori de stele* (2011); *Anotimp (i)legal-lumina* (2013); *Insomniile bufniței* (2014); *Surâsul dintr-o lacrimă* (2015); *Cămașa de sare* (2016); *Anotimp sihastru* (2016); *Zodia palmelor tale* (2016); *Insomniile bufniței* (antologie de autor, 2018); *Sisifa* (2018). Cărțile și activitatea sa publicistică au fost recompensate cu mențiuni și premii. Dintre premii: Premiul al II-lea la Concursul Național „Neliniștea mării”, Constanța, 2012; Premiul Revistei „Vatra Veche” la Festivalul Național de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia”, 2014; Laureată a Festivalul Internațional de Poezie „Renata Verejanu”, 2014; Premiul I la Concursul „Vara visurilor mele”, 2015; Marele Premiu la Festivalul-concurs de poezie religioasă „Credo”, Lăpușna, 2015, pentru volumul *Surâsul dintr-o lacrimă*; Premiul de onoare al Festivalului-concurs de poezie religioasă „Credo”, Lăpușna, 2016, pentru volumul *Cămașa de sare*; Trofeul „Cerurile Oltului” pentru volumul *Insomniile bufniței*, la Salonul Național de Literatură și artă „Rotonda Plopilor Aprinși”, 2018; Premiul „Mircea Micu”, Festivalul Internațional „Titel Constantinescu”, pentru manuscrisul *Sisifa*, 2018; Premiul special „Ion Vatamanu”, Festivalul Internațional de creație literară „Vis de toamnă”, 2018, organizat de Societatea Culturală „Apollon”. Deși minionă, Mihaela Aionesei are multă forță și determinare, în tot ce face: acțiuni culturale de sprijinire a valorilor naționale, articole, poezii cu o puternică vibrație civică. Versurile sale au o robustețe austeră camuflând un suflet ultragiat. Poeta revigorează discret sau mai apăsat spiritul de apartenență la țară și neam prin diverse aspecte specifice în creații de intensă ardere dar și de înțelegere a esenței lucrurilor, traversate de un fior existențialist specific timpului nostru. (**Victoria Milescu**)

Pridvorul cu lacrimi

În partea asta ruptă de lume
e altfel îmi spun. De-o parte case ochioase cu irizații albastre
de cealaltă colibe înghesuite în pântecul unui timp
scorojit de amânări. Pe la ferestre
mușcate zâmbind îmi amintesc de mama
și de parfumul ei nemaiîntâlnit.

Toate mamele au miros dumnezeiesc
de lacrimi și rai
de lut și cireși înfloriți
în crăpăturile din palmele bărbaților care le-au iubit.

Pe uliță latră pustiul și un câine.
Oamenii sunt ca un buchet de margarete
agățat la zăvorul unor uși închise –
rari dar buni de bătut ca icoanele în cui.

Nu se plâng. N-au cui. N-au cum...
Le-au secat fântânile de când
li s-au rătăcit copiii prin lume
pentru o bucată de pâine amară
ca un ceai de pelin băut
cu înghițituri mici mici...

Cerul crește direct din ochii bufniței
sub care morții se odihnesc.
La adăpostul ierburilor oftează o flacără.
Aceeași de ieri de azi și de mâine...
Prin ea se rostogolesc inimi
când pe o parte când pe alta.

Note de toamnă

Tristețea din lume se adună în frunze.
A mea agonizează în brațele acestei toamne hapsâne
ca o libelulă căzută prea devreme în cerul ca sticla.
Sunt ulii deasupra mea. imensi, vicleni,
gata să-mi smulgă limba
și straiul ce-l port din străbuni. Pe prispa din suflet
încremenită într-o doină îmi face semne duioase bunica.
Mama toarce lacrimi sub gutui. Tata-i dus să învârtă
pietrele în râu. Iară eu mă dau de ceasul morții
îngropând bănuții sorții în cuvinte-necuvinte.

*
Milă mi-i de biata talpă scrijelită ca o vită
Milă mi-i de plânsul ierbii ce-a în durat în van ocări
și-a răbdat să vadă în țeava pușții sângele îngenuncheat.
Milă mi-i de codrul verde jefuit de atâtea ori de se văd
cum plâng puieții rămași orfani cu trupul gol.
Milă mi-i de vietățile rătăcite prin ruine
fără să-și mai poată ascunde somnul plânsul
pe colinele străbune unde sapă întruna
nemiloase gheare de smintiri străine
retezând din rădăcină sfânta noastră doină
sfântul nostru grai adunat ciorchine
dincolo de rai.

Milă mi-i de păsări ape
dar mai milă mi-i de oameni
c-au orbit și au uitat când o Țară
Tu le-ai dat !

*
Ce arome ! Ce culoare pe coline !
Au plecat la vânătoare și pictorii și poeții
să prindă în pana lor zvârcolirile flămânde
ale toamnei...Prea sfioasă. Stă lungită lângă apă
cu-o sprânceană ridicată și privind în zarea mare
munții-i spală sus pe creastă
unde-și face cerul cuib zămislind la foc de stele
și din țâța lunii stearpă dulce dor de neam
de tine...Domnul meu cu cofe pline,
lasă-n lume să mai curgă mierea
ca prin satele străbune să răsune
să răsune herghelia de lumină.

Golgotă prăbușindu-se în sine

Nu știi cu e să pictezi fluturi pe o inimă
de broască țestoasă. Să bați drumuri
prin deșert să aduni curcubee
solare cu o desagă spartă în spinare.

Să deșiri amurgurile cu dinții
să spargi oase de stele în noapte,
de ochii lumii dimineața să-ți pui
o broboadă pe față
să umbli încătușată în femeia
cea mai anostă
cea mai anonimă
sufletul să-ți fie o lungă sală de tron
să ții răsăritul agățat într-un tablou
din care lumina și întunericul coboară –
doi călăi ținându-se de mână,

să pictezi și să nu știe nimeni absolut nimeni
că dincolo de culori viața ta e o
Golgotă prăbușindu-se în sine.

Somnul florii de crin

După 40 de ani viața se simte
ca un ropot de ploaie.
Secundele bat ca niște ciocane în timpane,
gândurile se chircesc de spaimă.
Oasele sunt cuib pentru rugina
din ce în ce mai apăsătoare
din ce în ce mai deasă,
ochii – labirinturi nedezlegate
în care iubirile vin și pleacă.
Inima – un cântec de pasăre blândă
aleargă dintr-un gutui în altul
să alunge răcnetul din furtună.

Mai la deal spre înserări,
mama slobozește rugăciuni
din cui eu rămân a nimănui.

După 40 de ani timpul –
un mers înapoi pe ape
hoinărește prin trup
la fel de banal
ca frunzele scăpate
toamna pe străzi –
un șuierat de stele
de lună
de moarte
insomnii
împotriviri nefirești,

până te lași jefuit
și în lacrima ta
nu mai încape decât
somnul florii de crin.

Aș fi putut

Aș fi putut să-ți fiu cel din urmă păcat
te-aș fi lăsat să aluneci pe pielea mea
ca un copil pe un tobogan.
Cuprins de setea întrebărilor
ai fi căutat răspunsuri.
În trupul meu fiecare celulă s-ar fi dat de gol
Rostind șoptit de o mie și una ori
Numele tău.

Aș fi putut să tac
până aș fi destrămat
într-o lacrimă
și miezul zilei
și miezul nopții.

fără îndoială m-aș fi putut pierde
în tremurul mâinii în privirea desculță
ca într-un lung metraj aș fi savurat
secvență după secvență,

dacă n-ar trebui să privesc întâmplarea asta
ca pe o expoziție de culori
în care tu ești un tablou de Picasso
pe care nici măcar nu-l pot atinge.

Moartea în trup se așază tandră

Se-nserează în tâmpla toamnei mele
cai hrăniți cu vise pasc la porți închise
gânduri rebele se izbesc de un ciot de lună
galbenă și tristă ca inima prăbușită-n tinda
nopții grea de tine și de rodul
dragostei ascunse.

Un roi de fluturi trece clătinându-mi umbra
un car cu stele îmi poartă vina
de a fi iubit până cerul a rămas neîncăpător –
o gutuie pe masa lui Dumnezeu
ce-și rostogolește parfumul prin odaia
cu duminicile închise într-o colivie.

Se-nserează în flacăra din lumânarea mea
prin ea cresc munți cărunți rănindu-mă.
Mâinile mele în mâinile tale nu mai au loc
frunzele nu mai pot ocoli pământul
nici lacrimile să înghită Prutul.

Se-nserează...se-nserează...
moartea în trup se așază tandră.

La capătul fiecărei dimineți

O lacrimă abia respiră
lângă focurile stinse
până noaptea târziu
visul desprins de realitate
fuge cu tălpile goale
pe dealul dintre vii.

Acolo se ascund ca iepurii
frigul frica nesomnul
dorul împletește coronițe
din flori nemuritoare
pentru înmormântarea din zori
când alerg prin pumnul de țărână
încă vie.

Mirare

M-au luat unii și m-au dus în piața mare
să mă dezbrace în fața lumii
și să îmi dea foc pe motiv
că îl ador pe Dumnezeu

ce mare mirare a trecut prin capul lor
de i-a făcut să scape chibriturile pe jos
când au văzut cum stau ghemuite
flăcările iadului la mine în piept
și pe tine cărând cărbuni cu roaba.

TRIPTIC POETIC FEMININ

într-o alcătuire de Alexandru Cazacu

Flavia ADAM

FEREASTRĂ DE MIERE

Încă vie în această noapte de mai.
Urmăresc de pe margine trenul marfar,
moneda căzută pe șină, umbra ei plată
ademenind o rază de lună.
Undeva, în lume, totul se schimbă:
războaiele, aerul, cerul, cuvintele de acum.
Undeva, în lume, cineva poartă hainele mele.
Undeva, în lume, mierea unor brațe străine
ți se prelinge pe gât.

JACK DANIEL'S

Câte și mai câte vor trece prin
fața ochilor mei: o mie de fulgi, o mie de
foșnete. O mie de pahare de
Jack Daniel's. Nopți în care luna nu
va putea fi văzută de-aproape. Râuri,
stele răsucite în aer. O mie
de clipe precum aceasta de-acum, când
o pasăre luminează cu zborul ei
roșu-ncăperea.

FRAGMENT ALTFEL

De pildă, pe-o plajă-n Sardinia,
cu părul ieșind de sub pălăria de paie.
Să simt Mediterana-mprejur
cum crește cu fiecare secundă,
cum se aruncă
în pântecul galben al nopții.
Regele și regina, caii, nebunii,
cum urcă la cer pâlcuri, pâlcuri,
pe iarba de aur a lunii.
Cineva sau ceva, crestând liniștea cu răbdare.
Zgomotul mării, al beznei,
eu, cu mâinile ca niște clești de inox,
mângâind aerul cu tandrețe,
cu dragostea unei mame ce știe că în curând
copiii ei vor rămâne singuri pe lume.

CREDIBIL

Fiindcă niciodată nu am înțeles pe deplin
mecanismul singurătății,
fiindcă un ceai cu lămâie și miere
mă aduce periculos de aproape de tine,

fiindcă moartea e mult mai lungă decât ne închipuim
acum, când împărțim o felie de pepene
și furnicile se adună cu zecile
să devoreze picătura de suc,

fiindcă tot ce știm despre noi e teiul ăsta imens
sub care crește iarbă înaltă, atât de înaltă încât
dacă ne ghemuim o secundă, ne facem una cu ea,

fiindcă singurul mod în care-ți pot spune „mi-e dor"
sunt cuvintele, nenorocitele de cuvinte pe care
m-am străduit să le-așez cât de cât ordonat,
ca să pară credibile.

Daniela MICU

JURNAL

4

Niciodată nu e liniște
În adânc
hiena simțurilor
latră și mușcă
zăbrelele cuștii
în care a fost închisă

Ce straniu sentiment
să simți trecutul
cum te revendică –
o lamă ce-ți desenează linii
pe pielea aspră a inimii.

5

Nici dacă taci
cuvintele nu se fac duse
rămân agățate ca ornamentele
într-un brad de Crăciun
abandonate
zornăie sinistru
alteori se ascund
coborând
într-o carne putredă
de atâta timp.

6

Ochii aceia și apoi mâinile
un aer rarefiat
și căldura
coborând din tălpi
până în creștet
un botez al simțurilor
când botniță au sunetele
și cristelniță
trupul te ascunde.

7

Contururi vagi
vibrează –
Zâmbesc
străinul din fața mea
gândește că îl găsesc agreabil
nu intuiește adulmecarea
ce îl face transparent ca o meduză
și mi-l apropie.

Tatiana DABIJA

SEPTEMBRIE

Lumina se deschide-n casă
Și frunza de pe ramuri zace
În jocul minților lemnoase
Tăcerea pare-a fi săracă.

Și ca o humă neguri rare
Epoca plămădesc în toamnă
C-un gest târziu se învârte-n ramă
Peisajul inimilor noastre.

Albastrul crunt din ceruri pare –
Ales pentru a-și schimba membrana,
În preajma focului sălbatic
Tărâmu-i țintuit ca rana.

Suna prin crengi c-un freamăt lung
Septembrie pierdut în zare
Prin negura răcelii vechi
Cu bucuria ce tresare.

Și zguduind – catifelata-i umbră
Într-un iatac pustiu străbate
Și larg răsună în prag de noapte
C-un vântuleț de marochin
Septembrie...

PARADOX

Stau amurguri seara plăcut
Prizonierul lor – sunt eu,
Rușinea din ochiul gândului tăcut
Singurătatea o înțelege mai greu.
Și candelabre fotografii dublează,
Rulând imagini de flașnetă ca un film
Și flușturatic visele trișează
Când în ore libere nu scriu.
Nuanțe alunecau enorm
Schimbându-și forma în culori sălbatic
Și-organic plânsul pare static –
Ca o pictură virtual schițată...

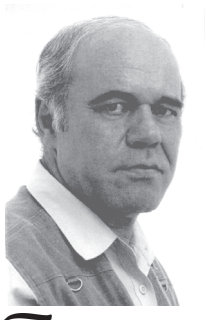
...NIMIC MAI MULT

Iubirea mea din lut plămădită
Clădită-i în suflet cu-n strop de ispită,
Tresare luna la fereastră smintită
De parcă ar fi al gerului sărut.

În noaptea asta toate par deșarte –
Din focul inimii răsare-un gol
Și parcă simt că în tăcere mor,
Și-un demon mă bârfește pe la spate.

În noaptea asta toate sunt ecou
Din armonia clipelor trădate,
Am obosit în viață să fac loc
Părerilor de rău întârziate.

În noaptea asta de-aș putea să plec
Din calea sentimentelor visate,
M-aș biciui cu dorurile toate
Ca să nu pot uita nimic.

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (XVI)

Între topos și atopos

Radu Theodoru, între literatură, simț civic și patriotism onest

Florentin Popescu

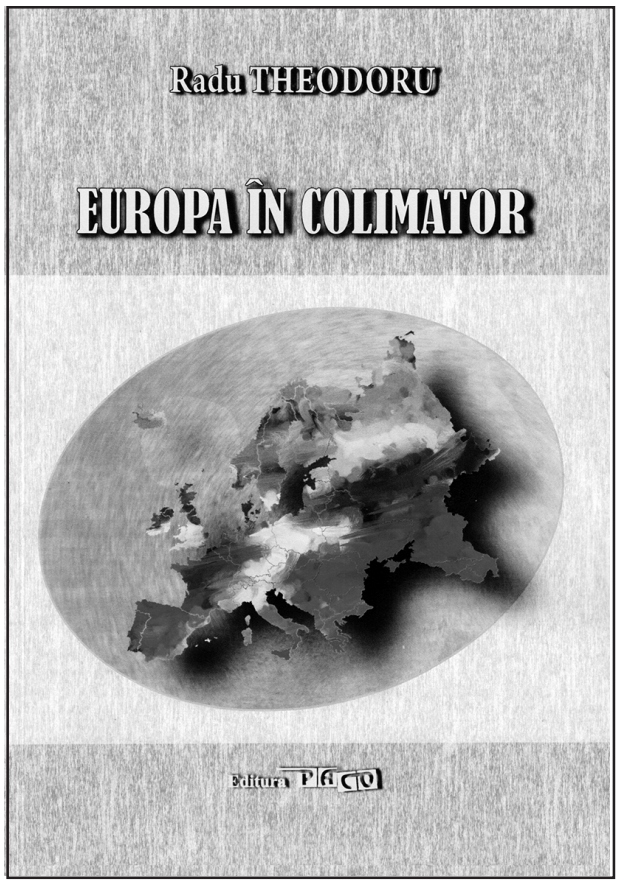
„Theodoru, unul dintre cei mai prolifici autori postbelici, încearcă să acopere în cărțile sale aproape toate compartimentele istoriei naționale, selectând episoade semnificative, privite din perspectivă realistă, într-o proză-document. Naratorul beneficiază și de experiența unui om de aventură, pilot profesionist și marinar de ocazie, multe peripeții trecând din viață în cărți, mai ales în culegerile de reportaje *Noi, „Mircea” și Atlanticul* (1978), cu *„Hai Hui 2" spre sud* (1980), *Din nou spre sud* (1982) ș.a. (…) Are predilecție pentru cărți de mari dimensiuni, grandilocvente, cu întâmplări moralizatoare, izbutind să nu ocolească niciun spațiu pentru desfășurarea acțiunii (terestru, aerian, marin) și punând mereu accent pe mesajul ideologic. (…) Personajul său preferat pare a fi Mihai Viteazul, model eroic, acoperind, ca figură exemplară, cărțile sale cele mai importante: *Brazdă și paloș* și *Vulturul* (I-IV, 1971-1974; Premiul „Ion Creangă” al Academiei R.S.R.). Preconizează, de altfel, o „sinteză a veacurilor”, intitulată *Gesta Valachorum*, care ar fi cuprins, pe lângă cele două romane, și *Strămoșii* (1967), *Călărețul roșu* (1976), *Corsarul* (1984), *Vitejii* (I-II, 1968), *Cronică eroică* (1877-1978) (1977) și *Biografie de război* (I-IV, 1980-1987)… Literatura aceasta, repetitivă în fond, cu voievozi, muschetari balcanici, pirați, spioni sau ostași invincibili, întinzându-se cronologic de la Decebal până la Gh. Gheorghiu-Dej, se adresează mai ales tinerilor.”

Am reprodus acest lung citat din *Dicționarul general al literaturii române*, apărut sub egida Academiei Române (Editura Univers Enciclopedic, 2007), nu atât pentru a sublinia acribia în lectura operei unui scriitor cât mai degrabă pentru a evidenția o anume ușurință cu care se poate pune sub o etichetă o creație artistică nu doar de mare întindere, ci și de adânci și semnificative mesaje la scara întregii noastre literaturi și nu numai a celei contemporane. Fatalmente, bibliografia dată la sfârșitul articolului din care am citat se oprește la anul 1992 și ne apare – în cazul special al acestui scriitor, unul dintre cei mai prolifici – din capul locului depășită. Depășită, întrucât dl. Radu Theodoru, aflat în plină forță creatoare și la cei 95 de ani pe care i-a împlinit nu demult, a mai dat la iveală, de atunci și până azi numeroase alte titluri – atât în ce privește beletristica propriu-zisă, cât și o serie de cărți pe care autorul însuși, la finalul celei mai recente apariții editoriale (*Europa în colimator*, Editura Paco, București, 2019) o circumscriere așa-zisei „Literaturi politice”: *România ca o pradă* (1999), *Nazismul sionist* (1997), *Hungarismul astăzi* (1996), *Urmașii lui Atilla* (1999), *Învierea lui Iuda* (2000), *Mareșalul* (2001).

Înainte de a face unele considerații pe marginea volumului *Europa în colimator* (lansat de curând, cu mult succes, la Clubul „Mihai Eminescu” al Sectorului 2 din Capitală), se cuvine a spune câte ceva ce istoriile literare și dicționarele recente n-au reușit însă să cuprindă despre dl. Radu Theodoru, în viața civilă general de Flotilă aeriană (r), aviator, veteran de război, stabilit de peste patru decenii la Comana (jud. Giurgiu), unde a contribuit esențial la amenajarea unui mausoleu al eroilor români, situat în incinta mânăstirii, sprijinit fiind de către starețul mânăstirii, arhimandritul dr. Mihail Muscariu. Anual, dl. Radu Theodoru le prilejuiește localnicilor și peregrinilor prin această parte de țară o reconstituire a paginilor de eroism ale soldaților români prin „Ziua Armatei”, la care invită mari personalități din domeniul militar, specialiști în istorie, ziariști, pentru a-și da concursul (prin comunicări științifice, simpozioane, evocări) la realizarea unei sărbători pilduitoare pentru multă lume, dar mai ales pentru tineretul care trebuie să cunoască istoria națională nu numai din manualele școlare și eventualele lecturi întâmplătoare.

Din „piscul” vârstei sale (și mai ales în urma experiențelor de o viață pe cât de aventuroasă tot pe atât de interesantă și de plină de învățăminte), dl. Radu Theodoru se adresează noilor generații cu credința că acestea vor putea (vor trebui !) să ducă mai departe tradiția înaintașilor. Manifestările cuprinse în programul amintitei „Zile” sunt veritabile lecții de istorie și de patriotism – sentiment ce trebuie sădit și în inimile și sufletele tineretului de azi. Cu atât mai mult cu cât condițiile social-politice sunt cu totul altele decât în urmă cu câteva decenii.

Europa în colimator, tom masiv (peste 500 pagini), dă seamă, în alt plan, cel al scriitorului-comentator, de

simțul civic și de poziția d-lui Radu Theodoru față de schimbările petrecute la nivel global, universal în deceniile care s-au scurs de la război încoace. Și nu numai, întrucât autorul aruncă antene și mai departe, în timp, până la prima conflagrație mondială, trecând în revistă fapte și evenimente, atitudini și luări de poziție ale unor personalități politice față de anume momente istorice, urmărind ecourile din presă, din varii studii, din cuvântări etc. – toate conducând la ideea existenței unor forțe financiare care pun la cale zdruncinarea ordinii mondiale și stăpânirea lumii, indiferent prin ce mijloace se poate atinge acest scop.

Pledând pentru „dreptul de a ști adevărul”, cum își motivează noul demers editorial într-o „motivație”, autorul notează, între altele: „Având șansa unei informații complexe care a penetrat haosul premeditat al dezinformării și intoxicării, întreținut deliberat de România după memorabila lovitură de stat planificată și declanșată de serviciile speciale străine cu ajutor intern, autorul o pune la îndemâna tuturor celor interesați, orânduind-o în complexul regional, continental și mondial de interese care a transformat România într-un stat țintă, într-un obiectiv principal al noii croitorii politico-economice, botezată Noua Ordine Mondială. Cartea de față este concepută ca o armă necesară în lupta de supraviețuire a națiunii, în bătălia complexă de salvare a intereselor naționale exprimate plenar de statul suveran, independent și unitar, obiectivul principal al ofensivei devastatoare declanșată de forțele iudeo-financiare superstatale în vederea cuceririi planetei; a surpării creștinismului, a bastardizării populațiilor, a dispersării etniilor și a transformării indivizilor în numere dintr-o serie monitorizată până la absența de sine. Experiența tragică a românilor în deceniul postdecembrist impune cu imperativul unui act de supraviețuire și conștientizare dramatică a situației limită, nevoia de ADEVĂRURI. O parte din aceste ADEVĂRURI îmi fac datoria de conștiință de a le înscrie în aceste pagini ca pe un nou și grav semnal de alarmă, următor celor date în *România ca o pradă*, *Nazismul sionist* și *Urmașii lui Attila*.”

Ar fi foarte greu, dacă nu cumva chiar imposibil, să încercăm a situa noul volum al d-lui Radu Theodoru într-un anume gen de scriere. Ar fi, până la urmă, și inutil câtă vreme cartea însumează genuri, stiluri, maniere, modalități de scriere alternante, ce te duc cu gândul, întâi și-ntâi la eseu, dar și la cronică sau analiză geopolitică și istorică – toate contribuind, într-un fel sau altul și de la pagină la pagină la conturarea unui ansamblu de informații și de comentarii polivalente. Dl. Radu Theodoru precizează în mai multe locuri din carte că nu este un analist, cu atât mai puțin un politician sau diplomat, însă felul în care procedează ni-l recomandă ca pe un intelectual cu viziuni largi și cu lecturi pe măsură. Niciuna din informațiile aduse în discuție nu rămâne în afara unui context (social, istoric, cultural, economic), un context ce se constituie, aproape de la sine, în argument incontestabil al unei idei. Și din idee în idee cartea se construiește parcă singură și se citește ca un roman în care sunt prezente dramele, răsturnările istorice, evenimentele timpului, dar mai ales – și aci stă, de fapt, marea valoare a textului propus de autor ! – culisele unor decizii și mișcări care au schimbat geografia și istoria lumii, mai ales în ultima jumătate de secol. Dl. Radu Theodoru, stăpânind tehnicile și mijloacele literare de toate felurile, deține, pe lângă multe altele, și arta „cinematografică” a juxtapunerii informațiilor, ca-ntr-un film documentar, reținând momente, fapte, întâmplări, scene sugestive și deosebit de necesare pe axa demonstrației. Autorul nu se hazardează emițând teorii și idei pentru care ar putea fi acuzat de naționalism sau de conservatorism, ci pare a lăsa să vorbească faptele, intervenția sa constând mai degrabă în orânduirea cronologică a acestora decât în aceea de a nega su aplauda cele oferite cititorului, lăsându-i acestuia o cale deschisă de interpretare și evaluare.

În contextul mondializării și al inerentului pericol de distrugere a națiunilor de către oculta financiară, poziția și locul României constituie un fel de „stop cadru” (ca să folosim din nou un termen din cinematografie) pentru autor, dovedindu-se, dacă mai era nevoie, că d-sa este un patriot autentic, iubindu-și țara așa cum ar trebui s-o facă orice român de bună credință.

Deschis cu o privire cuprinzătoare asupra realității mondiale de azi, cercul demonstrațiilor d-lui Radu Theodoru se închide cu o concluzie menită să dea de gândit fiecărui cititor: „Stăruind cu o perseverență diabolică în realizarea planului de stăpânire universală prin puterea banului, încercând să strivească națiuni, limbi, tradiții, religii, spiritualități și culturi specifice create de popoare în existența lor istorică, spre a transforma lumea într-o piață imensă a megastructurilor industrial-financiare, considerând cu nerușinare că este singurul îndreptățit să profite de bogățiile planetei, Iuda se prezintă la începutul acestui mileniu ca cel mai puternic dușman al umanității… Teoriile și practicile de globalist-mondialiste se întorc de pe acum împotriva celor care le-au născocit și care, stăpânind banul, au credința stupidă că pot stăpâni atât omul, cât și umanitatea.”.

Emanație a unui spirit civic răspunzător față de propria conștiință, dar și față de țara și lumea cărora le aparține, *Europa în colimator* este o carte care iese din plutonul celor puse în circulație de către propaganda oficială de la noi ori de aiurea. Și tocmai prin asta ni se pare a fi o carte cu atât mai interesantă, mai incitantă și mai demnă de a fi parcursă pe-ndelete și, cum se zice îndeobște, cu creionul în mână.

EUGEN BARBU, CETĂȚEAN AL BOLINTINULUI

Dina DANCIU

Eugen Barbu și Dumitru Dumitrică în 1984

Eugen Barbu și Marga Barbu în 1985, de Sf. Dumitru la Bolintin Deal

Eugen Barbu s-a născut la 20 februarie 1924, la București, în cartierul Grivița, în familia lui Nicolae Barbu, muncitor la Atelierele CFR. Adică, în urmă cu 95 de ani și se cuvine să profităm de acest moment ca să ne reamintim unele date bio-bibliografice care privesc personalitatea acestui mare scriitor român și legăturile sale cu zona Bolintinului.

În realitate, el era fiul natural al scriitorului Nicolae Crevedia, pe numele adevărat Nicolae Ion Cârstea (24 noiembrie 1902 – 21 august 1978), născut în comuna Crevedia Mare din fostul județ Vlașca, azi în județul Giurgiu, vecină cu orașul Bolintin Vale. Pentru evidențierea acestei filiații, atât istoricul literar Nicolae Scurtu, cât și revista *Sud* au publicat mai multe materiale, cuprinzând atât mărturii scrise, cât și orale (Maria Palangă, *Un început de reparație istorică*, în „Sud", nr. 2, decembrie 1996, p. 4; Nicolae Dan Fruntelată, *Un balcanic rar ca tutunul de Macedonia*, în „Sud", nr. 172-173, iulie-august 2015, p. 10).

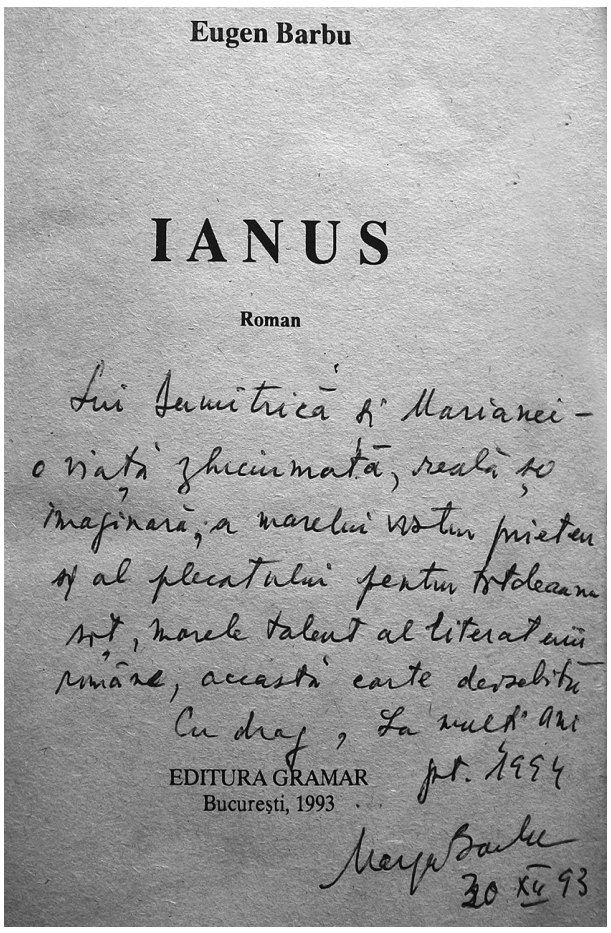
Deși a avut diverse alte preocupări (fotbalist, antrenor), va rămâne consecvent legat de viața publicistică. Ca prozator, debutează cu nuvele, apoi scrie romanul care-l consacră, *Groapa* (timp de zece ani, în unsprezece variante pe care le analiza cu Nicolae Crevedia). Urmează multe alte romane care-și cuceresc celebritatea. Admirat și controversat, redutabil polemist, acuzat chiar de plagiat, Eugen Barbu rămâne în literatura română ca unul dintre scriitorii postbelici cei mai valoroși.

Căsătorit pentru a doua oară, din 1960, cu actrița Marga Barbu (n. Butuc), cochetează cu deosebit succes cu cea de-a șaptea artă ca scenarist.

A fost redactor șef la „Luceafărul" (1962-1968), apoi al revistei „Săptămâna culturală a capitalei" (1970-1989), a fost ales membru corespondent al Academiei Române, a primit în 1978 Premiul Herder pentru Literatură, iar în 1987 Premiul Asociației Cineaștilor din România.

Mentor și îndrumător al poetului Dumitru Dumitrică din Bolintin Deal, pe care l-a susținut la începuturile sale literare, îl vizita adesea, mai ales că acesta locuia la marginea satului, spre pitoreasca luncă a Sabarului. Aici a poposit adesea Eugen Barbu, pe strada Viilor numărul 11, întotdeauna însoțit de soție, Marga și de răsfățatul cățel Tomiță, bucurându-se de liniște și ospitalitatea familiei gazdă. Fotografiile alăturate certifică aceste afirmații.

D-na Maria Dumitrică își amintește că erau niște oameni care se comportau firesc, fără ifose și gustau pe deplin frumusețea locului, liniștea și aerul curat, dar și darurile grădinii, viei și livezii, pe care le-am cunoscut și noi, cei de la *Sud*, de la *Bucureștiul literar și artistic* și atâția alți confrați în ale scrisului care am călcat astfel pe urmele maestrului Eugen Barbu, inclusiv la bâlciul de Sf. Dumitru de unde cumpăra străchini, ulcele și pastramă întocmai ca un bolintinean de-al nostru.

Bolintin Deal, octombrie 1985, Marga și Eugen Barbu la familia Dumitrică

Un monarh la Élysée

George Apostoiu

În mai, prin ferestrele reședinței sale de la Colombey-les-Deux-Églises, admira cireșii înfloriți. Pentru el, florile primăverii erau semnul înnoirii și, mai ales, al vitalității. Noiembrie îi displăcea, îl asocia cu istovirea, cu scurgerea vieții: „Je n'aime pas Novembre, ce mois où la vie s'enfuit" (*Nu-mi place noiembrie, această lună în care viața se scurge.*). Meditația, cu ecouri romantice și existențialiste în același timp, îi aparține fondatorului celei de a V-a Republici franceze, generalul Charles de Gaulle. Aș fi putut trece peste această banală observație dacă cele două luni ale anului, mai și noiembrie, nu ar avea o rezonanță particulară în biografia marelui om politic: s-a născut în a 22-a zi a unui noiembrie, în 1890, iar într-o lună de mai, cea din anul 1968, a început calvarul care îi va grăbi intrarea într-un alt noiembrie, cel al anului 1970, când viața lui s-a scurs cu adevărat.

Educat în copilărie sub ocrotitoarea atentă a mamei sale, catolică ferventă, în veneraţia pentru Dumnezeu și a destinului monarhic al Franței, de Gaulle va îmbrățișa cariera militară și va alege calea republicană, rămânând, până la sfârșitul vieții, un om religios. Ca militar și om politic va intra în serviciul Patriei. Îi plăcea să-și îmbrace ideile în formulări memorabile: „Franța este lumina lumii", „A treia realitate internațională este Franța"; „Magistratura Franței (funcția supremă în stat) este morală", „Supra-naționalitatea este absurdă, nimic nu este deasupra națiunilor"; „Europa așa-zis integrată se dizolvă ca zahărul în cafea", „Capitalismul nu este acceptabil, dar nici colectivismul", „Franța este suverană", „Parlamentarii nu sunt suverani"; „Nu cer să fiu menajat" etc., etc. Generalul nu a urmărit să dispună discreționar de putere, ci ca instituțiile de putere, sub controlul Constituției, să fie în echilibru. Avea rezerve față de regimul prezidențial american pe care îl socotea gândit să organizeze anarhia.

Academicianul Alain Peyrefitte, diplomat și scriitor, spunea despre de Gaulle că „a fost omul care locuia în propria statuie", sugerând astfel autoritatea ideilor și forța acțiunii sale de guvernare. În crezul lui politic, educația religioasă din familie și cea militară la faimoasa Școală de la Saint-Cyr vor avea o influență egală: „Nous avons choisi la voie la plus dure, mais aussi la plus habille: la voie droite" (18 iunie, 1942; *Am ales calea cea mai drastică, cea care să permită ieșirea din încurcături: calea dreaptă.*). Uneori folosea, ca în acest caz, pluralul majestății, semn că resimțea puternic ecoul exterior al demnității funcției pe care o împlinea. „En somme, je ne doutais pas que la France dût traverser des épreuves gigantesques, que l'intérêt de la vie consistait à lui rendre, un jour, quelque service signalé et que j'en aurais l'occasion" (*De fapt, nu mă îndoiam că Franța va trebui să traverseze probe colosale că, într-o zi, viața va impune să i se aducă servicii de care va avea nevoie și că eu voi avea o astfel de ocazie.*; *Mémoires de guerre*, II, Ed. Plon, 1956).

Cu de Gaulle la Élysée, Franța își va reface prestigiul zdruncinat în cel de Al Doilea Război Mondial și își va revitaliza ambiția de a suplini absența de la înțelegerile marilor puteri victorioase la noua împărțire a Europei. O politică ce va avea costurile ei în noile raporturi cu Marea Britanie (opoziție la intrarea în Piața Comună) și cu Germania (opoziție la reunificare), dar mai ales cu Statele Unite (refuzul hegemonismului, anti-americanismul). Față de Uniunea Sovietică, anti-comunist, generalul nu va face niciodată concesii ideologice sau politice, pledoaria lui pentru o Europa de la Atlantic la Urali poate fi înțeleasă ca strategie de pacificare a continentului pe o altă cale decât cea atacată de Internaționala comunistă condusă de la Moscova, adică a insurecției ideologice. Despre Hrușciov spunea că, dacă nu-și pierde controlul, este un tip „drole" (în fr. caraghios, ciudat, plictisitor). Despre China comunistă spunea că nu a citit niciodată ceva care să nu fie în întregime pentru sau în întregime contra. Avea grijă să precizeze de fiecare dată când venea în discuție problema revenirii Chinei la ONU să spună că recunoașterea nu era a unui regim politic, ci a unui stat.

Imagistica encomiastică, oricât ar fi de îndreptățită sau de bine susținută de colaboratorii apropiați, nu trebuie să inducă ideea că de Gaulle se bucura de aprobare sau de admirație generalizate. Cezarismul generalului va contribui la îndepărtarea de la guvernare a reprezentanților formațiunilor politice de stânga, a comuniștilor în primul rând obedienți Moscovei. Disputa dintre dreapta și stânga franceză dusă pe problema politicii sociale se va dovedi temă politică, aflată la putere dreapta s-a dovedit pragmatică în lupta împotriva sărăciei instalată în Franța după război. Numai că ostilitatea stângii se va dovedi esențială în alimentarea nemulțumirilor sociale ale francezilor.

De Gaulle a avut mulți și puternici adversari în rândul intelectualilor de stânga, de care Franța nu a dus niciodată lipsă. În cele două mandate prezidențiale, întinse pe un deceniu, din 1958 până în 1969, generalul a fost ținta unor adversități ignobile și nu puțin a lipsit să cadă victimă atentatelor care i s-au pus la cale.

În noiembrie 2020 se împlinesc 130 de ani de la nașterea și 50 de ani de la moartea lui Charles de Gaulle.

În mai 2020, se împlinesc 60 de ani de la jacqueria studenților de la Sorbona și Nanterre, care avea să conducă la tulburarea profundă a societății franceze, cu consecințe directe asupra ieșirii generalului de pe scena politică a Franței.

Tot în mai 2020, vor fi trecut 60 de ani de la vizita oficială a președintelui Charles de Gaulle în România. În Europa comunistă, înainte de România, generalul mai făcuse vizite la Moscova și în Polonia.

Democrația nu este dictatura majorității.

Charles de Gaulle a avut două mandate prezidențiale, între 1958 și 1969. Primul, cum singur l-a definit, îi revenea drept istoric, al doilea ca drept constituțional. În exercitarea puterii, în primul mandat, generalul a fost stânjenit de partidele politice, dominante în Parlament. Puterea lor trebuia neutralizată, iar reușita nu era posibilă – suntem în Republică ! – decât cu sprijinul poporului. „În viitor, legitimitatea trebuie să fie conferită direct de către suveran, adică de popor". Pentru asta, generalul s-a folosit de art. 11 al Constituției și a impus modalitatea de alegere a președintelui prin referendum. Așa încât, din 1962, președintele capătă puteri sporite ca ales direct de popor, iar partidele politice își văd diminuate posibilitățile de intervenție în guvernare. „Guvernul, spunea el după instalarea la Élysée, nu are substanță în afara mea. El nu există decât ca fapt al voinței mele. El nu se poate reuni decât atunci când îl convoc eu, în prezența mea". Atât prietenii, cât și adversarii, primii cu admirație, cei din urmă cu venin, l-au considerat pe Charles de Gaulle „monarh". Sintagma „republican monarh" are subtilitatea unui oximoron și dă satisfacție atât prietenilor, cât și adversarilor. Francezii sunt oameni de spirit, adoră, disprețuiesc sau insultă cu geniu: Ludovic al XIV-lea era „Regele Soare" iar Napoleon al III-lea „Împăratul socialist" ! La de Gaulle, intelectualii de dreapta – nu toți neapărat gaulliști – au prețuit perspectiva fermității de guvernare într-o perioadă de mari crize, cei de stânga – socialiști, comuniști, maoiști și troțkiști – l-au disprețuit, chiar l-au urât.

În 1945, în condițiile victoriei mișcării de rezistență, de Gaulle este chemat să formeze un guvern provizoriu care va funcționa pe un compromis între gaulliști și comuniști pe problemele reclamate de situația de după război: protecție și securitate socială, dezvoltarea serviciilor și sectorului public, dreptul la muncă, pensii. Din guvern făceau parte reprezentanți ai forțelor combatante în mișcarea de rezistență: Partidul Comunist Francez (PCF), Secția franceză a Internaționalei muncitorești (SFIO) și Mișcarea Republicană Populară (MRP). Amalgamul ideologic a furnizat timp de doi ani bătălii politice ireconciliabile. Ostilitatea permanentă a comuniștilor și socialiștilor l-au determinat pe general să-i avertizeze: „Dacă nu țineți cont de nevoile absolute de autoritate, de demnitate și de responsabilitate ale guvernului, veți ajunge în situația în care, de la o zi la alta – vă previn – veți regreta amarnic calea pe care ați luat-o". Nu au regretat-o, ba chiar s-au bucurat când s-a produs ruptura pentru că au pătruns – o vreme – mai simplu spre putere. Generalul a demisionat la 20 ianuarie 1946 și timp de un deceniu se va dedica scrierii memoriilor de război.

Criza algeriană – război intern în Algeria, atentate pe teritoriul francez – îl determină pe președintele René Coty să facă din nou apel la general. Adunarea Națională îl învestește la 1 iunie 1958 președinte al Republicii. Întrucât nu devenise președinte prin alegeri, generalul va socoti legitimitatea mandatului său doar istorică.

Un al doilea mandat prezidențial – și-l dorea, evident – l-a vrut legitimat juridic, câștigat prin scrutin universal. Trebuie garantat de voința poporului. Era ceva aici din convingerea generalului că democrația conferă autoritate. Așa că a recurs la modificarea Constituției. Într-una din discuțiile cu Alain Peyrefitte, amintindu-și de desemnarea lui pentru primul mandat, de Gaulle se confesează astfel: „Legitimitatea mi-a fost conferită de istorie. De acum, legitimitatea trebuie să fie conferită direct de suveran, adică de popor". Convingerea se întemeiază, probabil, pe încrederea generalului în instinctul politic al francezilor. Se va vedea, în final, că lucrurile nu mergeau întotdeauna în sensul dorit de el. Rămâne remarcabilă certitudinea lui de a socoti că orice politică ce angajează destinul unui stat trebuie să aibă acordul poporului: „Poporul francez este suveran. Suveranitatea vine de la el. El o deține în întregime. El poate să o delege, dar ea este a lui". În noua Constituție va impune referendumul ca unic instrument pentru desemnarea magistraturii supreme în stat. Este aici un concept solid de democrație, cu atât mai valabil cu cât după război, reconstrucția – economică, politică, socială – întâmpina obstacole majore.

Optica lui de Gaulle îl apropie de un alt mare politician european, Wiston Churchill. Dintre vorbele memorabile ale acestuia cea despre democrație a făcut carieră în limbajul politic: „democrația este cel mai prost dintre sisteme, cu excepția tuturor celorlalte". Așa cum a fost reținută, definiția este incompletă și, lipsită de contextul în care a fost lansată, o fixează nemeritat ca butadă. În realitate, Churchill vorbea în Parlamentul britanic, în 1945, despre guvernare, din opoziție. Fusese învins în alegeri de laburistul Attlee. Spre deosebire de general chemat la putere de Adunarea Națională, Churchill ducea o bătălie pentru recucerirea puterii. Diferența este mare, tema este aceeași: soarta democrației. Leul britanic, erou al războiului, atrăgea atenția parlamentarilor britanici – revin la definiția democrației, vehiculată în formă ciuntită – că trebuie să „existe o relație constantă între conducători și popor". Tabloul este completat cu ideea formulată aforistic: „Guvernarea poporului, de către popor, pentru popor", Formularea cvasi-cunoscută a definiției democrației este doar o parte dintr-un concept rotund emis de Churchill: „Nu Parlamentul trebuie să domnească (să conducă), poporul trebuie să conducă **prin** Parlament". Iar formularea completă a formelor de exercitare a puterii dată de premierului britanic sună astfel: „Multe forme de guvernare au fost încercate și vor mai fi încercate în această lume a păcatului și a mizeriei. Nimeni nu pretinde că democrația este perfectă sau atotcunoscătoare. De fapt, *s-a spus că este cea mai rea formă de guvernare cu excepția tuturor celor care au fost încercate pe măsura trecerii timpului* (sub. ns.); dar există sentimentul, mult acceptat în țara noastră, că poporul trebuie să fie suveran, întotdeauna suveran, și că opinia publică, exprimată prin toate mijloacele constituționale, trebuie să modeleze, să orienteze și să controleze acțiunile miniștrilor care sunt în serviciul acesteia, nu stăpânii ei".

Cu astfel de idei despre democrație, de Gaulle va pecetlui Constituția din 1958. Pe cât i-a stat în putere, generalul a urmărit înlăturarea confundării acesteia cu dictatura majorității.

(Fragmente din vol. *Monarhul celei de a V-a Republici*, în curs de pregătire)

O EPISTOLĂ NECUNOSCUTĂ A LUI I.A. BASSARABESCU

Nicolae Scurtu

Biografia prozatorului, publicistului, profesorului și academicianului I.A. Bassarabescu (n. 17 decembrie 1870, Giurgiu – m. 29 martie 1952, București) a fost meticulos cercetată de istoricul și criticul literar Teodor Vârgolici, care *i-a închinat* o monografie și *i-a restituit* un excelent tom din cele mai însemnate nuvele, amintiri și epistole.

Remarcat, încă de la debut, de Titu Maiorescu, N. Iorga, Ilarie Chendi, Mihail Dragomirescu, E. Lovinescu, G. Călinescu, Al. Piru și Const. Ciopraga, prozatorul giurgiuvean s-a impus prin lapidaritate, prin evocarea unei lumi extrem de conservatoare și, mai ales, prin farmecul descrierilor și al evocărilor.

Deși a fost dascăl în orașul Ploiești, unde a locuit mai bine de cinci decenii, I.A. Bassarabescu participă, cu o anumită determinare, la toate șezătorile și adunările scriitoricești din Capitală sau din alte orașe ale României Mari.

A stabilit relații epistolare cu cei mai importanți confrați și a comunicat, permanent, cu unii dintre ei. Se cunosc, astăzi, epistolele trimise lui Titu Maiorescu, Mihail Dragomirescu, Simion Mehedinți, Cincinat Pavelescu, Alfred Moșoiu, Corneliu Moldovanu, G. Tutoveanu și, desigur, altora.

Revelatoare este și epistola, necunoscută până acum, trimisă lui I.E. Torouțiu (1888–1953) privitoare la cele 117 scrisori pe care acesta i le împrumutase pentru a le include în monumentala sa colecție de *Studii și documente literare.*

Cercetând, cu sporită atenție, cele 12 tomuri ale colecției lui I.E. Torouțiu, am constatat că au fost publicate doar epistolele lui I.A. Bassarabescu trimise lui Simion Mehedinți, pe când acesta conducea revista „Convorbiri literare". (*Epistole I.A. Bassarabescu către Simion Mehedinți*, în I.E. Torouțiu, *Studii și documente literare,* vol[umul] 11, București, Institutul de Arte Grafice „Bucovina", 1940, p. 129-151. Sunt publicate 22 de scrisori din perioada 1906–1913.)

Așa cum rezultă dintr-o succintă epistolă, au fost integral restituite destinatarului: *București, 11 decembrie 1941, Domnule profesor I.E. Torouțiu, Am primit din partea d[umnea]v[oastră] scrisorile ce v-am remis spre publicare și vă mulțumesc cu aleasă prietenie și afecțiune, I.A. Bassarabescu*. (Originalul ei se află la Biblioteca Academiei Române, Cota S 25(2)/XXXIII.)

*

Ploiești, 8 decembrie 1941
Iubite domnule Torouțiu,

Scrisoarea d[umi]tale am primit-o acum patru zile. N-am citit-o însă îndată. Când am scos-o din plicul ei „recomandat" și mi-am aruncat privirea pe cele șapte foi înmănuncheate într-un mic volum, mi-am dat seama cu groază că te-am supărat fără să vreau și, cum pe mine mă doare adânc orice ciudă, cât de mică, aș cășuna unui prieten pe care-l prețuiesc și la care țin, am strâns iute foile la loc, le-am pus în plicul lor și am așteptat un moment de liniște, ca s-o pot citi pe îndelete, s-o discern și să văd bine unde și care e partea mea de vină.

Și de voi fi vinovat, s-o recunosc și să-mi cer iertare prietenului pentru nesocotința mea de a-i fi turburat nervii.

Acest moment, rupt din toiul vitregiei vremurilor, l-am găsit de-abia azi, când ți-am citi scrisoarea.

Și-ți mărturisesc că am mai luat încă o măsură. Am pus alături de scrisoarea d[umi]tale, spre confruntare, copia de pe scrisoarea ce ți-am trimis. Oamenii răi m-au învățat să-mi iau toate măsurile în mișcările mele.

(continuare în pag. 11)

O EPISTOLĂ NECUNOSCUTĂ A LUI I.A. BASSARABESCU

(urmare din pagina 10)

Am recitit și această copie și, spre satisfacția d[umi]tale, îmi recunosc două mici inadvertențe, lipsite, firește, de orice gând rău, în următoarele două locuri:

1. În primele rânduri, acolo unde zic că ți-am împrumutat scrisorile ca d[umnea]ta să alegi din ele o parte spre a le publica în „Convorbiri literare", recunosc că am confundat numele revistei. Eu așa înțelesesem. Acum, mulțumită punerii d[umi]tale la punct, mi-aduc aminte că a fost vorba de colecția de *Studii și documente literare*. Fac, deci, *mea culpa* și iau asupra mea întreaga confuzie, rugându-te să mă ierți că n-am înțeles bine locul unde ele trebuiau să fie inserate.

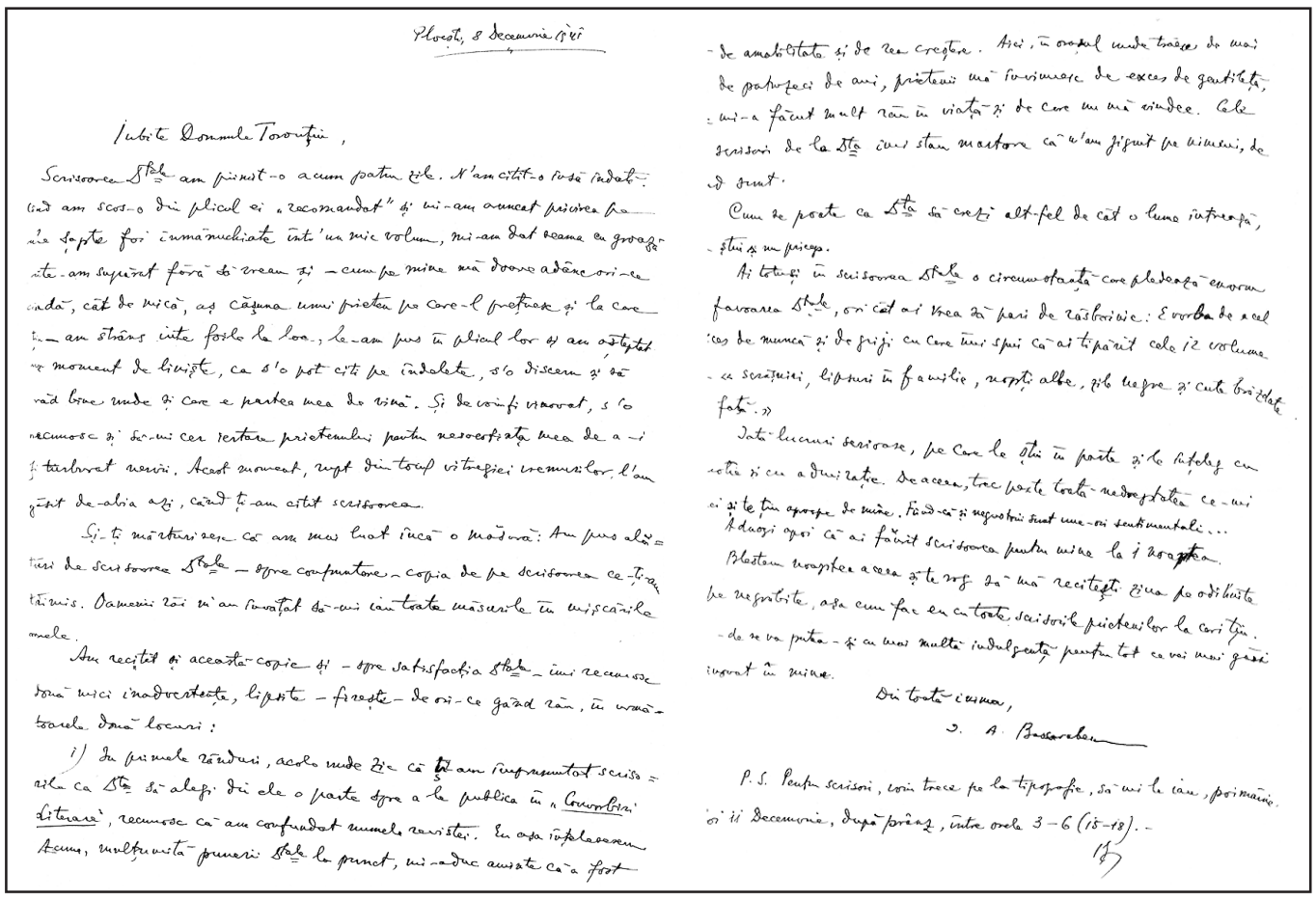
2. În întrebuințarea cam grăbită și care a dat naștere la atâta echivoc, a cuvântului *a ascunde*, care, nu știu cum și de ce, te-a făcut pe d[umnea]ta să crezi că eu aș afirma cu vreo intenție că „ascunde" ar fi, nu de teama unor eventuale bombardamente, incendii etc., ci de *mine* (? !).

Recunosc. Trebuia să zic „a zidi", dar am vrut să evit repetiția în clipe de iritație, să sperăm, trecătoare, împotriva mea și vei recunoaște că d[omnu]l Semaca trebuie scos cu desăvârșire din prezumțiile d[umi]tale, ceea ce sper că vei face-o, spre cinstea conștiinței d[umi]tale, cu cea mai apropiată ocazie.

Îți afirm că eu, la tipografia d[umi]tale, am venit în ziua aceea exclusiv ca să recomand pe d[omnu]l Semaca, fie d[umi]tale, fie, în lipsa d[umi]tale, cuiva dintre conducători, pentru publicarea articolului d[omniei] sale, care a și apărut.

Dacă gândul meu ar fi fost, așa cum văd că bănuiești, să vin cu martori de ocazie, te-aș fi anunțat prin scris sau telegrafic să mă aștepți, ca să fiu sigur că te găsesc. Altfel, în infernalitatea pe care văd că mi-o atribui, riscul ar fi fost cam mare și ticălosul de mine aș fi pierdut partida, negăsindu-te, iar pe d[omnu]l președinte l-aș fi scăpat din mână, căci cine știe când și cu ce alt pretext aș mai fi putut găsi așa victimă la îndământă.

Dar faptele îți dovedesc că te-am găsit *întâmplător* și, dacă ți-am vorbit de scrisori, care în momentul acela mă interesau prea puțin, așa cum nu te-am supărat timp de cinci ani cu ele, a fost că te-am întâlnit.

Ploiești, 8 Decemvrie 1941

Iubite Domnule Torouțiu,

Scrisoarea D[ta]le am primit-o acum patru zile. N'am citit-o încă până ieri când am scos-o din plical și „recomandat" și mi-am amintit primirea ei. În șapte foi înmănuchiate într'un mic volum, mi-am dat seama cu groază ce-am suferit fără de voia și — cum pe mine mă doare adânc ori-ce rană, cât de mică, aș căuta unui prieten pe care-l prețuesc și la care ți-am strâns într'o foiță la loc, le-am pus în plical lor și am așteptat un moment de liniște, ca s'o pot citi pe îndelete, s'o discern și să văd bine unde și care e partea mea de vină. Și de voiu fi vinovat, s'o recunosc și să-mi cer iertare prietenului pentru nesocotința mea de a-i fi turburat veriși. Acest moment, rupt din totalul vitregiei vremurilor, l'am găsit de-abia azi, când ți-am citat scrisoarea.

Și-ți mărturisesc că am mai luat încă o măsură: Am pus alături de scrisoarea D[ta] — spre confruntare — copia de pe scrisoarea ce-ți am trimis. Oamenii răi m'au învățat să-mi iau toate măsurile în mișcările mele.

Am recitit și această copie și — spre satisfacția D[ta]le — îmi recunosc două mici inadvertențe, lipsite — firește — de ori-ce gând rău, în următoarele două locuri:

1) În primele rânduri, acolo unde zic că ți-am împrumutat scrisorile ca D[ta] să alegi din ele o parte spre a le publica în „Convorbiri literare", recunosc că am confundat numele revistei. Eu așa înțelesesem. Acum, mulțumită punerii D[ta]le la punct, mi-aduc aminte că a fost

— de amabilitate și de rea creștere. Aici, în orașul unde trăiesc de mai de patruzeci de ani, prietenii mă învinuiesc de exces de gentilețe, mi-a făcut mult rău în viață și de care nu mă vindec. Cele 117 scrisori de la D[ta] îmi stau martore că n'am jignit pe nimeni, de când sunt.

Cum se poate ca D[ta] să crezi alt-fel de cât o lume întreagă, — știu și nu pricep.

Ai totuși în scrisoarea D[ta]le o circumstanță care pledează enorm în favoarea D[ta]le, ori cât ai vrea să pari de războinic: E vorba de acel ceva de muncă și de griji cu care îmi spui că ai tipărit cele 12 volume — cu scrâșniri, lipsuri în familie, nopți albe, zile negre și cute brăzdate pe față.»

Iată lucruri serioase, pe care le știu în parte și le înțeleg cu emoție și cu admirație. De aceea, trec peste toată nedreptatea ce-mi faci și te țin aproape de mine. Fiindcă și negustorii sunt uneori sentimentali...

Adaogi apoi că ai făcut scrisoarea pentru mine la 1 noaptea.

Blestem noaptea aceea și te rog să mă recitești ziua pe odihnite și pe negrăbite, așa cum fac eu cu toate scrisorile prietenilor la care țin.

— de ne va putea — și cu mai multă îndulgență pentru tot ce vei mai găsi vinovat în mine.

Din toată inima,

I. A. Bassarabescu

P. S. Pentru scrisori, voiu trece pe la tipografie, să mi le iau, poimâine, joi, în Decemvrie, după prânz, între orele 3–6 (15–18).

vorbei zidire și această meticulozitate estetică m-a aruncat sub învinuirile d[umi]tale, deși cuvântul de *ascundere* prin *zidire* îmi fusese sugerat tot de d[umnea]ta.

Nu m-aș fi așteptat pentru nimic în lume ca d[umnea]ta să nu dai expresiei accepțiunea ei logică și să tragi concluzia singulară că atât „D[omnu]l președinte", cum zici d[umnea]ta, cât și eu „discutăm cai verzi pe pereți". Fără comentarii.

Și fiindcă suntem la capitolul „d[omnu]l președinte", țin să-mi exprim întreaga mea contrarietate pentru nedreptatea strigătoare ce faci unui om cu totul străin de autografele mele, de care a luat cunoștință *în momentul acela* și destul de necunoscut d[umi]tale, pe când dimpotrivă, eu îl cunosc și îl prețuiesc mult pentru atâtea însușiri cu care e înzestrat: delicatețe înnăscută, creștere aleasă, caracter ferm.

Cum a fost cu putință ca d[umnea]ta, certându-mă pe mine, să-l amesteci pe d[omnu]l Semaca, ca pe un om de nimic, în bănuielile d[umi]tale, învinuindu-l atât de grav că ar fi venit la d[umnea]ta pentru interesele mele, când, dimpotrivă, eu venisem pentru articolul d[umi]tale ? Dar sunt convins că l-ar revolta adânc când ar afla-o.

Reproduc aici tot ce zici d[umnea]ta despre d[omnia] sa: „Nu-mi imaginam că d[omnu]l președinte al Trib[unalului] Prahova Semaca se prezintă împreună cu d[umnea]v[oastră] *ca să asiste ca martor* în procesul de intenții (? !) pe care mi-l intentați prin scrisoarea din 27 noiembrie 1941".

Vasăzică ești sigur, domnule Torouțiu, că d[omnu]l Semaca, vechi colaborator la „Conv[orbiri] literare" e un fel de martor de ocazie ? Te rog caută numărul din luna mai 1925 al „Conv[orbirilor] literare" (an 57), pe care eu îl am în acest moment, întâmplător, pe masă. La pag[ina] 347 ai să găsești o bucată sub titlul *Durău*, o prea frumoasă descriere semnată „A. Semaca".

D[omnu]l Semaca aparține uneia din cele mai bune și vechi familii de proprietari agricoli din P[iatra]-Neamț și e ginerele d[omnu]lui Laurențiu Pilat, membru în Consiliul Legislativ. Cum vezi, toate garanțiile unei creșteri alese și deci mai presus de orice bănuială calomnioasă.

Vezi, de mine nu mă supăr, oricât mai ocărî, fiindcă m-am obișnuit cu... necazurile. Dacă ai fi nedrept, aș râde. Dacă ai avea dreptate, aș recunoaște-o și ți-aș cere iertare imediat, așa cum îți cerui mai sus. Dar, ca să amesteci pe un prieten nevinovat în bănuieli de ordin inferior, sunt sigur, iubite domnule Torouțiu, că d[umnea]ta cel dintâi vei vedea cât ai fost de crud și de nedrept

În urmă însă a intervenit neprevăzutul. Scrisoarea mea îți stă la dispoziție. Te rog recitește în ea aceste rânduri ale mele: „Azi *însă* împrejurări imperioase *mă silesc* să reintru cu orice preț în posesia acestor scrisori".

„Împrejurări imperioase" înseamnă că un prieten, văzând că public unele din ele în „Gazeta cărților" și în alte reviste, a venit să mi le ceară ca să le publice în întregime. Asta e totul.

Și dacă am fost, poate, puțin bănuitor pe „gluma" d[umi]tale, cum i-am zis eu, cu zidirea și ascunderea de bombe (nu de mine, repet), te rog, când vei avea vreme și bunăvoință, mai revezi odată scrisoarea mea și te vei convinge că ți-am scris, nu mojicește, cum văd că umbli să mi-o spui, ci deschis, franc, ca unui prieten și coleg bun ce știam că-mi ești, mărturisindu-ți că: „acest din urmă considerent îl fac numai pentru eventualitatea, *neadmisibilă*, dat fiind că vă cunosc, când *prin imposibil*, ați persista în *gluma prietenoasă* de astă-vară".

Pentru că, domnule Torouțiu, sunt Stan Pățitul și dintr-o veche experiență îți mărturisesc că multe lucruri am pierdut prin excesul meu de încredere în oameni și prin abuzul de... mănuși în procedee... dar d[umnea]ta trebuie să-ți recunoști o parte de vină, când m-ai silit să fiu, ți-o afirm, și puțin nesigur: atunci când, la tipografie, te-am întrebat de scrisori fără gând de a ți le cere, și mi-ai răspuns: „Acum nu mai pot să vi le dau. Le-am *ascuns* bine într-un loc tainic. Le-am zidit și le voi ține acolo *până cine știe când.* Când evenimentele actuale se vor potoli."

Răspuns destul de alarmant și asfixiant pentru mine, care nu mă mai aflu în anii tineri. Și acest răspuns, mi-a plăcut să-l iau drept glumă în privința *ziditului*, așa cum i-am transmis impresia mea și d[omnu]lui Semaca, pe reputația căruia văd că apeși cu atâta greutate și nedreptate talpa.

Și acum, mi-am rezervat la urmă micile mărunțișuri, emanate în cea mai mare parte din enervare și, poate, și din pripa cu care cred că m-ai citit:

1. D[umnea]ta îmi scrii că mă crezi în stare să te acuz că mi-ai „sustras vreo piesă și ai reținut-o". De unde tragi concluzia asta ? Cât de jos mă așezi, fiindcă am îndrăznit să-ți fac o cerere plină de încredere, ca unui bun prieten ce te socoteam !

2. Termenul *oportunitate* întrebuințat de mine fără cel mai mic gând rău, d[umnea]ta mi-l taxezi de „*negustorescul* d[umnea]v[oastră] termen de oportunitate". Dacă ți-ai da osteneala să cauți în orice dicționar, ai vedea că oportunitate însemnează împrejurări prielnice. Nu știu câtă „negustorie" poate fi cuprinsă aici; și nu înțeleg de ce vrei să dai adjectivului „negustoresc" o accepțiune ofensatoare, mai ales că și tipografia e în felul ei o negustorie.

Primesc, totuși lovitura, convins că vei reveni.

3. Cu privire la restituirea autografelor, văd că mă pui într-un citat și-mi zici: „Ia-ți-le repede și pleacă din fața mea, *om pământean*, căci n-ai nimic divin în tine".

Câte vorbe, atâtea insulte, mai ales că ele urmează firesc după *caii verzi pe pereți* de la începutul scrisorii d[umi]tale.

4. Constați, în cele din urmă, că din scrisoarea mea „nu lipsește cadrul inițial și final al unei *goale* formule de politețe".

5. În sfârșit, încheierea: „Adresez aceste rânduri scriitorului. De omul care e în măsură să jignească de moarte, mă îndoiesc că mi-ar fi prieten sau coleg (!) și-i mărturisesc strâmtoarea în care mă găsesc, neștiind cum să-mi iau rămas bun. Salutul „Noapte bună", *e ora 1 după miezul nopții, spune tot sau nimic !*"

Un altul, în locul meu, față de atâtea calificative gratuite și grațioase, și-ar face rezerva cu privire la amabila d[umi]tale invitație ca să vin să-mi iau manuscrisele de la tipografia d[umnea]v[oastră]

, unde d[umnea]ta mi le vei „preda personal".

Acel altul ar fi, poate, justificat în temerea lui că s-ar putea să i se întindă vreo cursă pentru a-și primi colecția cuvenită după cutezanța de a fi comis o epistolă confuză, în stare să atâțe sensibilitatea unui coleg de profesorat, de scris și de Academie; ba, cutez s-o spui, și unui prieten.

Eu, însă, fără să mă supăr, am cea mai deplină încredere în prietenia d[omnu]lui Torouțiu. Și ca să-i fac dovada, îi mărturisesc, cu riscul de a-l supăra din nou, că scrisoarea d[omniei] sale, departe de a mă mâhni sau înfuria, mi-a adus pe buze mult zâmbet și în suflet mângâiere, tocmai pentru că mă simt nevinovat, dar și multă remușcare, totdeodată, fiindcă, în marginile umilelor mele mijloace stilistice m-am putut face atât de puțin înțeles și am apărut în fața d[omniei] sale, nu ca un prieten sincer, așa cum aș fi dorit să mă vază, ci ca un desăvârșit negustor de unt din vremea de astăzi, deși niciodată, în viața mea, n-am cunoscut tejgheaua.

Toate acestea îmi dau curajul să-i spun tot așa de negustorește d[omnu]lui Torouțiu, impresia mea despre scrisoarea d[omniei] sale: că ea mi-a părut a fi opera unei cuconițe supărăcioase, de care începe să-mi fie frică. Și cum, pe o coniță n-aș îndrăzni s-o ating nici cu o petală, rog pe d[omnu]l Torouțiu ca, pretutindeni, acolo unde mă găsește *cal verde pe perete, om pământean* etc., să adaoge, ca provenind din parte-mi, și cuvântul „iertare".

Țin să repet totuși că, acolo unde am fost sau am lăsat să se pară că sunt negustor, am făcut-o, nu din cauza d[omnu]lui Torouțiu, ci din cauza experiențelor triste cu alții. Cu *atâția* alții, domnule Torouțiu !

Mărturisesc totuși cu toată sinceritatea că, dacă aș fi știut câtă răscoală voi aduce în sufletul d[umi]tale frământat de alte necazuri, adăugându-mă la ele cu sărmanele mele manuscrise, m-aș fi lipsit de ele, iubite domnule Torouțiu.

Și te întreb aici, dacă ții să mă lipsesc. Atunci vei vedea cât de nevinovat a fost d[omnu]l Semaca.

E pentru întâia oară când văd că mi se aduce învinuirea de lipsă de amabilitate și de rea creștere. Aici, în orașul unde trăiesc de mai bine de patruzeci de ani, prietenii mă învinuiesc de exces de gentilețe care mi-a făcut mult rău în viață și de care nu mă vindec. Cele 117 scrisori de la d[umnea]ta îmi stau martore că n-am jignit pe nime[ni] de când sunt.

Cum se poate ca d[umnea]ta să crezi altfel decât o lume întreagă, nu știu și nu pricep.

Ai, totuși, în scrisoarea d[umi]tale o circumstanță care pledează enorm în favoarea d[umi]tale, oricât ai vrea să pari de războinic. E vorba de acel exces de muncă și de griji cu care îmi spui că ai tipărit cele 12 volume cu „scrâșniri, lipsuri în familie, nopți albe, zile negre și cute brăzdate pe față."

Iată lucruri serioase, pe care le știu în parte și le înțeleg cu emoție și cu admirație. De aceea, trec peste toată nedreptatea ce-mi faci și te țin aproape de mine. Fiindcă și negustorii sunt uneori sentimentali. Adaogi apoi că ai făcut scrisoarea pentru mine la 1 noaptea.

Blestem noaptea aceea și te rog să mă recitești ziua pe odihnite și pe negrăbite, așa cum fac eu cu toate scrisorile prietenilor la care țin.

Și, de se va putea, și cu mai multă indulgență pentru tot ce vei mai găsi vinovat în mine.

Din toată inima,

I.A. Bassarabescu

P.S. Pentru scrisori, voi trece pe la tipografie, să mi le iau, poimâine, joi, 11 decembrie, după prânz, între orele 3-6 (15–18).

I.A.B

[Domniei sale domnului profesor I.E. Torouțiu, membru corespondent al Academiei Române, directorul revistei „Convorbiri literare", Strada Argentina, nr. 39, București, III; Expeditor I.A. Bassarabescu, Strada Regina Maria, nr. 27, Ploiești]

Originalul acestei epistole, inedite, se află la Biblioteca Academiei Române, Cota S 25(1)/XXXIII.

Avangarda de la „A la Z”

Le Pagine

Florin COLONAȘ

Subintitulată revistă lunară „deschisă dadaiștilor noștri”, publicația avangardistă italiană „Le Pagine” a apărut într-o perioadă în care lumea era preocupată de război nu de cultură. Numărul de debut din iulie 1916 a fost continuat cu regularitate până în noiembrie 1917. Revista reprezenta o publicație de idei și poezie, ceea ce va fi pe deplin ilustrat în cele treiprezece numere, de către cei trei conducători ai revistei: Nicola Moscardelli, Tita Rosa și Maria D'Arezzo.

În chiar primele rânduri, ale primei pagini, din întâiul număr al publicației este subliniat dezideratul conform căruia: „Arta nu reprezintă pentru noi o aventură, ci însăși rațiunea vieții noastre”.

„Sorriso da cielo stellato
Nell'ombra di tutte le vie
Sospiro lieve fermato
Con riccioli di fantasia”

Tot el publică în numărul al doilea un avertisment către Giovanni Papini, celebrul scriitor și polemist florentin, autorul cunoscutului volum „Un om sfârșit”.

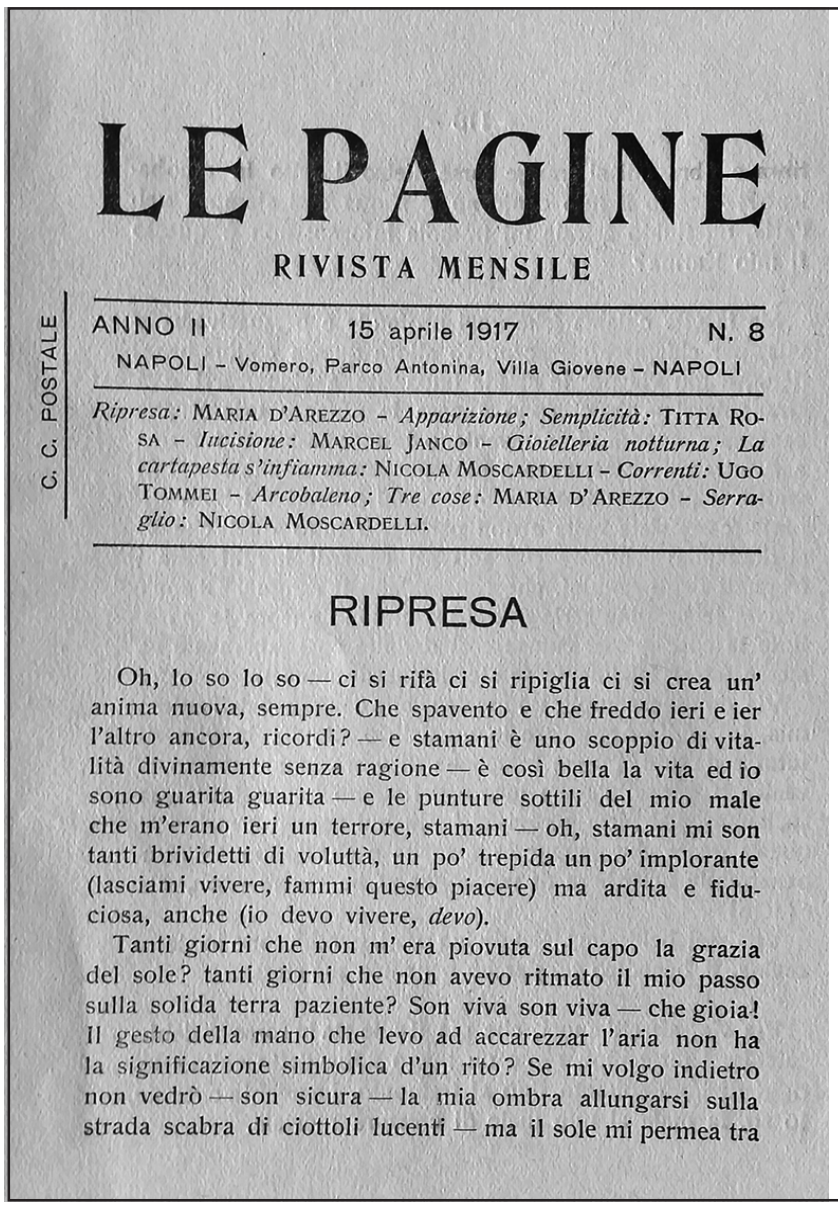
Alt număr, opt, alt român, Marcel Iancu, cu o dedicație către Nicola Moscardelli și cu o precizare din partea noastră. Deși intitulată „Incisione” (gravură), nu este însă vorba decât despre un desen în tuș al lui Iancu, fiind foarte adevărat, extrem de asemănător cu o gravură a aceluiași autor.

Numărul unsprezece publică în paginile centrale poemul lui Moscardelli, „Il fiere della foresta”:

„sul cuore della notte violata
hai posato la tua rosea nudità
cosi casta che il cielo stellato
s'inazzura della tua serenità”.

Lirica a fost publicată în unicul număr al revistel „Novissimi” și a fost dedicată lui Galli Russi.

Pe cealaltă pagină o gravură a lui Prampolini „Construcție elicoidală” (cal și călăreț).

LE PAGINE

RIVISTA MENSILE

C. C. POSTALE

ANNO II — 15 aprile 1917 — N. 8

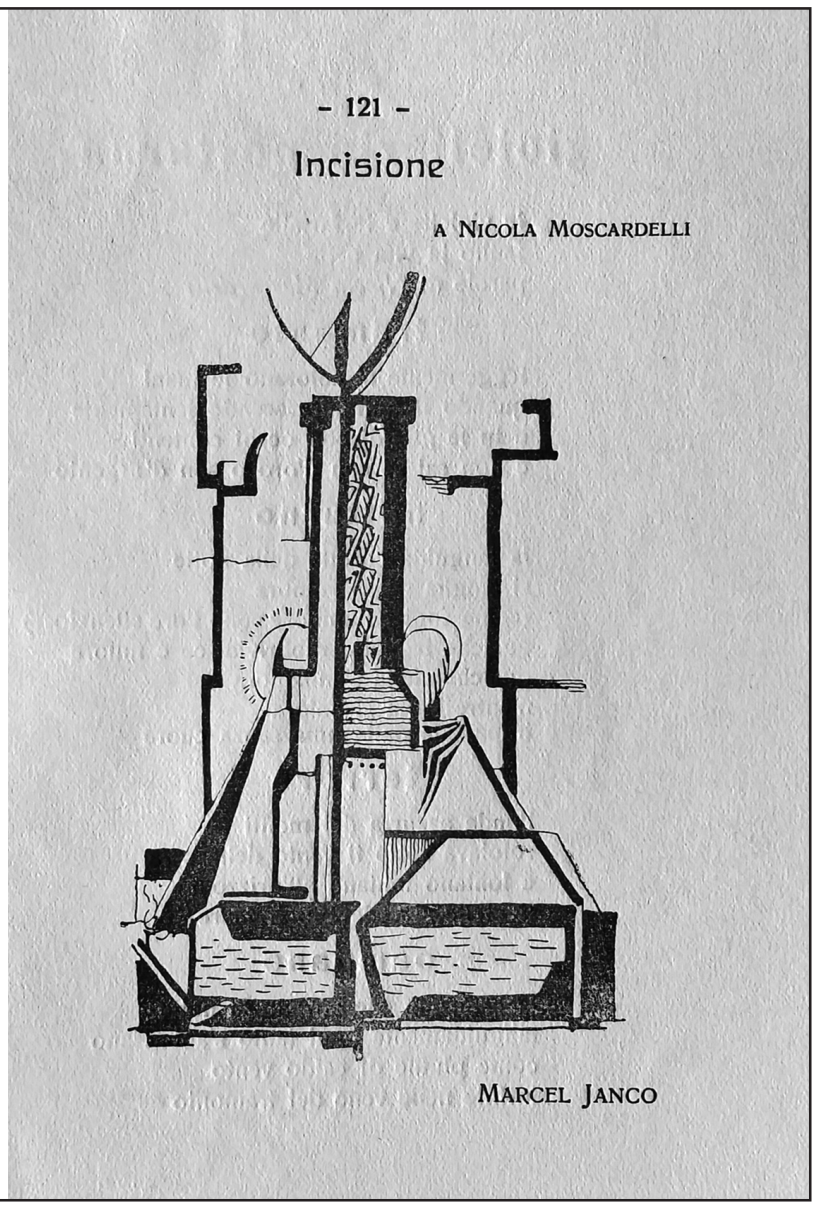
NAPOLI - Vomero, Parco Antonina, Villa Giovene - NAPOLI

Ripresa: MARIA D'AREZZO - *Apparizione; Semplicità:* TITTA ROSA - *Iucisione:* MARCEL JANCO - *Gioielleria notturna; La cartapesta s'infiamma:* NICOLA MOSCARDELLI - *Correnti:* UGO TOMMEI - *Arcobaleno; Tre cose:* MARIA D'AREZZO - *Serraglio:* NICOLA MOSCARDELLI.

RIPRESA

Oh, lo so lo so — ci si rifà ci si ripiglia ci si crea un' anima nuova, sempre. Che spavento e che freddo ieri e ier l'altro ancora, ricordi? — e stamani è uno scoppio di vitalità divinamente senza ragione — è così bella la vita ed io sono guarita guarita — e le punture sottili del mio male che m'erano ieri un terrore, stamani — oh, stamani mi son tanti brividetti di voluttà, un po' trepida un po' implorante (lasciami vivere, fammi questo piacere) ma ardita e fiduciosa, anche (io devo vivere, *devo*).

Tanti giorni che non m' era piovuta sul capo la grazia del sole? tanti giorni che non avevo ritmato il mio passo sulla solida terra paziente? Son viva son viva — che gioia! Il gesto della mano che levo ad accarezzar l'aria non ha la significazione simbolica d'un rito? Se mi volgo indietro non vedrò — son sicura — la mia ombra allungarsi sulla strada scabra di ciottoli lucenti — ma il sole mi permea tra

- 121 -

Incisione

A NICOLA MOSCARDELLI

MARCEL JANCO

Revista tipărită la Aquila, mica localitate distrusă de cutremurul din 2016, apare la început lunar, apoi la intervale mai mari. Să nu uităm, erau timpuri grele, iar cerul întunecat al bătrânului continent nu prevestea nimic încurajator. Lipsa de bani și de mijloace tehnice tipografice se transcriu și în paginile publicației, tipărită pe hârtie de ziar, cu dimensiunile 21x15 cm, fiecare număr având câte 16 pagini, așadar, o coală de tipar. Sistemul de numerotare a paginilor revistei începe cu primul număr și se continuă până la ultimul. Astfel, întreaga colecție însumează 224 de pagini, alb-negru, text și imagini.

În primul număr, Maria D'Arezzo publică poezia „Giornata”, care începe cu versuri care trădează starea de neliniște generată de război și incertitudinea care plana pe întreaga planetă.

„Giornata
disperata
pasata
ad aspeltare domani”

O evidentă ilustrare a momentelor pe care le trăiau locuitorii Europei așteptând ziua de mâine cu speranța unei vieți mai bune.

O continuare lirică, într-o notă ceva mai optimistă, o găsim în cele cinci catrene ale poeziei „Andante”, semnată de Moscardelli:

Încă din primul număr, la rubrica „Libreria” este anunțată apariția volumului „Equatore notturno” de Francesco Meriano, ca și revista „La Brigata”, scoasă de acelasi neobosit avangardist italian, a cărui prietenie epistolaă cu Tzara și Iancu a fost pusă în evidență prin apariția volumului tipărit de M. Ilk, în 2002, o ediție de lux, trilingvă, cu texte în română, franceză și italiană, tirajul fiind de numai 50 de exemplare.

De altfel, pe cei doi îi regăsim în cuprinsul numerelor șase, șapte și opt și mai apoi în al unsprezecelea număr și anume:

În nr. 6, Tristan Tzara semnează, chiar pe copertă, „La grande complainte de ma obscurité: Mouvement”, care începe astfel: „Froid tourbillon zigzag du sang / je suis sans âme cascade sans amis et sans talents seigneur”. De semnalat, în numărul șase apare în revistă o primă grafică, o xilogravură, operă a unui alt corifeu al avangardei italiene, poetul și pictorul Enrico Prampolini, sufletul publicației „NOI”, lucrarea intitulată „Formă a sensibilității”, face parte dintr-o întreagă serie cu acest subiect.

În următorul număr (7), din nou pe prima pagină îl aflăm pe Tzara cu „Gigantul și leprosul în peisaj”:

„le sel se groupe en constelation d'oiseaux sur la tumeur de ouate
dans ses poumons les astéries et les punaises se balancent”

La pagina 128 întâlnim celebra „Mouvement Dada” sub semnătura lui Marcel Iancu:

„nerfs zigzagués en harmonica cosmique tire tire la ligne
a travers feuillage et pauses
dans la lumière noire l'oeuf chaude et malade joyeuse
allonge le grillage”.

A douăsprezecea apariție a revistei se încheie cu anunțul conform căruia în toamnă se va lansa „Gioielleria notturna”, o seară dedicată unei copile de patru ani sub motto-ul: „vivende piu che dicendo in poesia”.

Numărul treisprezece are pe ultima pagină un desen cu fluturele, motiv entomorf întâlnit la avangardiști, însoțit de versurile:

„il volo delle farfalle dall'una all altra viola
sera guidata da quella bimba che canta
cosi sottovoce che quanda dice *amore* sembra *amen*”.

„Le Pagine”, o publicație de prestigiu în avangarda mondială, care a prezentat în puținele sale pagini, la loc de frunte, producțiile literare și grafice ale celor doi mari promotori ai curentului Dada, Tzara și Iancu, care la zece ani după Zürich deveniseră adevărați „clasici în viață”.

Un fapt demn de semnalat este legătura epistolară dintre Marcel Iancu și Nicola Moscardelli, un material inedit, din care, sper, să pot publica o scrisoare, în premieră, în paginile atât de preocupatei de avangardă, revista „Sud”.

Vasile Grigorescu și „oglinda” SUD-ului

Luminița Cornea

Realizarea unei bibliografii a unui scriitor, a unei perioade istorice, a unui curent literar, a unei reviste, a unui domeniu științific etc. este o înfăptuire măreață, necesitând un efort fără precedent, dar și anumite calități de cercetător meticulos. În cultura română, excelează în această privință *Bibliografia românească veche*, în patru impozante volume, realizată de Ioan Bianu, Nerva Hodoș și Dan Simionescu de-a lungul a aproape o jumătate de veac, începând din 1903. Pentru cercetători și istorici literari, bibliografiile sunt deosebit de importante. Astăzi, bibliografiile sunt rare. De exemplu, puține reviste de cultură alcătuiesc bibliografia propriilor sumare la sfârșit de an calendaristic, ori la anumite decade. Mai există o asemenea tradiție la revistele științifice.

În acest context, volumul lui Vasile Grigorescu, *22 de ani cu revista SUD. Bibliografie 1996-2018* (Editura Rawex Coms SRL, București, 2018, 267 p.) constituie o excepție.

Revista *Sud* editată de *Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu*, cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale, a devenit cunoscută pe plan național, chiar internațional și datorită ei Bolintinul își depășește condiția de „mic sat de câmpie”, aspirând la aceea de important centru cultural.

Vasile Grigorescu, actualul redactor-șef, este un istoric cu har, un pasionat cercetător „a tot și a toate câte înseamnă trecutul Bolintinului și al altor așezări din preajma acestuia”, cum notează în prefață Florentin Popescu. Prefața la care am făcut referire are titlul-enunț ce sintetizează valoarea revistei: *Sud, o publicație cu personalitate pregnantă în fața publicului și a istoriei literare*. Să mai remarcăm cuvintele prefațatorului cum că această carte „*ne pune în față o oglindă panoramică a revistei bolintinene*. (...) Am zice, fără sentimentul exagerării, că ne oferă o mină de aur în materie de documentare” (p. 8).

În anul 2014, Vasile Grigorescu a publicat lucrarea *Revista SUD, bibliografie 1996-2011* (Editura Rawex Coms SRL, București, 2014), cuprinzând bibliografia revistei în primii 15 ani de existență. De remarcat că această carte a servit la elaborarea unor volume, precum: Nicușor Beldiman, Vasile Grigorescu (coord.), *Bolintin, cartea orașului*, Editura Oscar Print, București (2017); Vasile Grigorescu, *Mânăstirea Bunavestire de la Bolintin la 585 de ani. O retrospectivă bibliografică* (2018); Romulus Dinu, *Paznic la pepeni. O poveste bolintineană* (2018); Florin Colonaș, *En garde ! Avangarda* (2018); Ștefan Crudu, *Mersul târgului. Haihui printre tarabe* (2018). La aceste volume, aș adăuga o carte unică în felul ei, *Manuscrisul cu scriitori* de Virginia Pilat, ediție îngrijită de Vasile Grigorescu, Ștefan Crudu și Constanța Crudu, Editura Rawex Coms SRL, București, 2013. De ce *unică* ? Autoarea (verișoară a poetului Ion Pillat) realizează o lucrare ce impresionează, un tratat de literatură pașoptistă, scris în anul 1905 (o perioadă când încă nu apăruseră studii serioase de istorie literară), de o excelentă profesoară de liceu, studiu rămas, din păcate, nepublicat, dar ajuns, ca prin minune, la profesioniștii de la *SUD*, datorită cărora lucrarea vede lumina tiparului.

Revenim la *Bibliografia* revistei SUD alcătuită cu pasiune și acribie de Vasile Grigorescu, fondatorul *Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu*, sub egida căreia apare revista *SUD*. În cele 267 de pagini, este prezentată bibliografia revistei în timpul perioadei menționate în titlu (1996-2018), sub forma unui indice-articol, cu autorii în ordinea alfabetică a numelui și titlul articolelor. Urmează apoi, după cum indică autorul, „cifrele îngroșate, așezate între paranteze rotunde fac trimitere la numărul de revistă în care a apărut respectivul articol. Între paranteze drepte se află unele indicații despre tema tratată în articol, atunci când ea nu reiese cu suficientă claritate din titlu” (p. 19). Precizăm că sunt 3544 de indice-articol, ceea ce este impresionant, dar explicabil având în vedere faptul că revista *Sud* a apărut timp de 22 de ani fără întrerupere, respectându-și întotdeauna data apariției, cu un număr considerabil de pagini, format mare, ceea ce înseamnă extrem de mult pentru o revistă din provincie. Adăugăm, din provincie, dar aproape de București, de unde colectivul de redacție a reușit să atragă colaboratori de prestigiu, mulți cu rădăcini în Bolintin, în zonă sau în județul Giurgiu. Toate acestea au făcut ca revista *Sud*, deși apare în provincie, să nu fie cotată ca o revistă de provincie, ci ca o apreciată publicație de cultură românească sau, cum bine remarcă Vasile Grigorescu în introducerea sa, revista *Sud* a avut de la început coloană vertebrală, pe care Constantin Carbarău și urmașii lui din colectivul de redacție au știut s-o mențină dreaptă.

Fără a mă considera tare în statistică, mi-e ușor să constat totuși că din cele 3544 de titluri ale autorilor ce au publicat în *Sud*, peste două sute sunt semnate de un cunoscut istoric și critic literar, membru, din anul 1975, al Uniunii Scriitorilor din România, senior editor al revistei *Sud*, domnul Florentin Popescu. Colaborarea domniei sale începe din anul 2000, cu numărul 21 al *Sud*-ului, continuând și în prezent. Cercetând bibliografia, constatăm colaborări importante cu un număr mare și foarte mare de titluri ale unor scriitori de talie națională, precum Victoria Milescu, Neagu Udroiu, Nicolae Dan Fruntelată, Emil Păunescu, Nicolae Scurtu, Luminița Cornea, Titus Vîjeu, Ion Andreiță, Florin Colonaș etc., la care se adaugă contribuția esențială a scriitorilor din zonă, a „grupului de la Bolintin”, începând cu fondatorul primei serii, Constantin Carbarău, apoi cu următorii: Constantin Bărbuță, Alexandru Cazacu, Vasile Grigore, Ștefan Crudu, Constanța Crudu, Florică Dan, Milica Dan, Dumitru Dumitrică, Gabriel Dragnea, Marian Grigore, Gianina Mehedințu, Niculae Stoica, Ciprian Necșuțu, Emil Talianu.

Se cuvine să menționăm încă 178 de numere (indice-articol), din *Bibliografie*, cu autor neprecizat, unde sunt evidențiate importante manifestări ale Asociației, ale colectivului de redacție al revistei *Sud* și colaboratorilor, cu prezentarea a numeroase fotografii care de-a lungul vremii se vor constitui în documente de certă valoare. Enumerăm, la întâmplare, câteva asemenea titluri cu autor neprecizat: *Imagini de la manifestările cultural-artistice „Dimitrie Bolintineanu”*, Bolintin Vale, 2008; *Festival de folclor românesc în Serbia*; *Toamna Culturală Bolintineană* 2016; *Lansare-eveniment la Editura RawexComs*; *Patrimoniu: Conacul Lazarovici din Mârșa*; *Ziua eroilor la Comana*; *O sărbătoare a culturii române: Medicul scriitor Romulus Dinu, revista „Sud” și orașul Bolintin Vale omagiați la Muzeul Național al Literaturii Române din București*.

Tot la „autor neprecizat” apare rubrica „*Biblioteca Sud-ului*”, prezentă în fiecare număr, mai mult, sunt enumerate de fiecare dată noile volume, care au îmbogățit biblioteca revistei, cu toate informațiile bibliografice. Același lucru, cu rubrica „*Reviste primite la redacție*”. Chiar dacă în aceste rubrici cărțile și revistele sunt înfățișate sumar, de obicei prin fotografii, prezentarea lor în revista *Sud* este importantă, deoarece arată colaborările multiple cu scriitori și reviste de pe întregul spațiu românesc și nu numai. Bineînțeles că acest fapt contribuie la ridicarea prestigiului revistei *Sud*, inclusiv la răspândirea informațiilor culturale din arealul bolintinean.

În partea finală a volumului există câteva capitole necesare pentru facilitarea obținerii informațiilor, precum și date despre editarea revistei *Sud*. Redăm titlurile acestor capitole care ne trimit direct la conținutul lor: *Tabla de corespondență a numerelor revistei Sud, 1996-2018*; *Evoluția structurală a revistei*; *Evoluția componenței colectivului de redacție*; *Contribuitori financiari la apariția revistei Sud*; *Edituri și tipografiri unde a fost publicată revista Sud*.

Obținerea atât de multor informații a necesitat o extraordinară documentare, o muncă migăloasă care se constituie într-o bogată bază de date ce vor servi viitorilor cercetători întru ale literaturii, culturii, în general. Va constitui „un instrument de lucru indispensabil” pentru „documentarea vieții culturale a arealului bolintinean sau din punct de vedere istoric, geografic, demografic, al transformărilor și evoluției acestui spațiu”, după cum bine subliniază Vasile Grigorescu în cuvântul înainte intitulat: *Câteva explicații la „22 de ani cu revista Sud”*. Totodată poate fi o bază solidă pentru fundamentarea unui studiu substanțial, o monografie a revistei, cu evoluția, cu rubricile ei, temele abordate, personalitățile implicate în apariția publicației, colaboratorii permanenți din Bolintin Vale, din zona Bolintinului, din sudul României ori colaboratori preocupați de personalitățile zonei din orice parte a spațiului românesc. Orientarea colectivului de redacție este deschisă în această privință.

Afirmăm cu toată convingerea că *Bibliografia SUD-ului* realizată de Vasile Grigorescu constituie și un semn de recunoștință față de colaboratori, în mod special față de colaboratorii statornici, care își citesc numele și articolele apărute de-a lungul anilor în paginile revistei *Sud*. O undă de amărăciune am sesizat în rândurile lui Vasile Grigorescu din *Câteva explicații...*, atunci când afirmă că volumul său este „și un îndrumar pentru cititor în „alambicata” piață a publicațiilor culturale românești, unde se întâmplă uneori ca un articol să treacă din revistă în revistă fără ca autorul lui să se gândească vreo clipă că gestul său este unul „nedelicat” pentru cititor și editor și absolut bulversant pentru un viitor cercetător de istorie literară” (p. 11). Are perfectă dreptate !

Admirația cititorilor și colaboratorilor se îndreaptă cu bucurie către autorul volumului *22 de ani cu revista SUD. Bibliografie 1996-2018*, domnul Vasile Grigorescu, omul cu preocupări în multiple domenii, dar în primul rând devotat culturii române, un entuziast cercetător al publicațiilor românești tocmai pentru a cunoaște mai mult întru înălțarea prestigiului revistei pe care o conduce în calitate de redactor-șef. Domniei sale i se adaugă, trudind cu aceeași devoțiune, senior editor Florentin Popescu și toți membrii actuali ai colectivului de redacție: Ștefan Crudu (secretar general de redacție), Constantin Bărbuță, Constanța Crudu, Marian Grigore, Corneliu State, Gabriel Dragnea, Alexandru Cazacu, Ciprian Necșuțu, Gianina Mehedințu. Cititorii și mai ales colaboratorii care vor consulta recenta *Bibliografie a Sud-ului* vor fi dominați de sentimentul de a se ridica la înălțimea gândurilor, faptelor și preocupărilor celor ce muncesc din greu la editarea și apariția revistei *Sud*, în sensul proverbului *la noblesse oblige*.

Încheiem rândurile noastre cu mențiunea pertinentă a lui Vasile Grigorescu de la pagina 16, anume că „oricât de deschisă spre „exterior”, către „țară și lume”, s-a arătat a fi de-a lungul anilor revista *Sud*, mai ales prin prisma colaborărilor prestigioase pe care le-a atras, ea rămâne totuși un proiect eminamente bolintinean, care va dispărea în momentul în care această comunitate îi va întoarce spatele.” Întru totul de acord !

Șerban Codrin

Poeți ai sudului (V)

Nicolae Cabel sau sublimul în frac de mălai

Finul și livrescul vrăjitor în ceaunul cu voluptăți al poeziei, Titus Vîjeu, prefațând volumul „În fracul de mălai" de Nicolae Cabel, atrage atenția că titlul poate fi pus în legătură cu straniile arte poetice din clocotul cu adevărat fierbinte al avangardiștilor români, Gh. Dinu, Gellu Naum, Gherasim Luca, Eugen Ionescu, Paul Păun, A.L. Zissu, unde apar alăturări de cuvinte aparent ciudate, în realitate scufundate în oceanul liric eliberat de cenzurile, multe și rigide, ale sensului gramatical, de dicționar. Un astfel de titlu insolit ar fi „fracul de mălai". Cum adică ? Sacul de mălai, moara de mălai, tăgârța de mălai, un kil de mălai, așa da, însă ce legătură are asta cu „fracul", sublimul costum burghez ?

Are, fiindcă ne aflăm în poezie, într-o realitate de rangul al doilea sau a câta dimensiune vrem, unde poetul este cu atât mai liber cu cât îl ține talentul ! Pe Nicolae Cabel îl ține în toate poemele/ sonetele, majoritatea titlurilor sugerate prin litere îngroșate desemnează *crivățul puterii, logodesc furtuna, aripi de uimiri, înger în opinci, scoici de soare, găvane de iubire, greieri din verbe, osuarul de iluzii, amfore desculțe, lebădă căruntă, castă închisoare, dublu curcubeu, un melc în sindrofii, izvorul secundei...* Stop ! Se poate cădea în manierism și cântăm ca Paganini, pe o singură coardă, de să se crucească spectatorii/cititorii, până la acuzația că interpretul/poetul e în cârdășie cu diavolul ! Avangardiștii cad de multe ori, pe riscul lor, în astfel de acuzații, dar ce frumoase, ce vânt de libertate le ridică la ceruri !

Nicolae Cabel se joacă abil, posedă o coardă în plus, cu instrumentarul avangardist până la o limită, apoi revine acasă, nicidecum docil, ci înfierbântat, pus pe fapte mari, unde scrie, în stilul său propriu, foarte îngrijit, expurgat, chiar calofil, meditații despre destin, vise, psalmi, dor, pelerini, cruce, oră, secundă. Este dificil de ales, poemele se cer, toate, scoase în vitrină, poetul nu oscilează valoric decât de la înalt în sus, în schimb tematic este limitat, cel puțin în ciclul de față.

Totuși aleg: „***un bob de grâu** e o bibliotecă/ și e coroana brazdei fremătând;/ când sub zăpadă doarme, e potecă/ spre ochii mei și greierul de gând...// strunește el, subtil, idei auguste,/ păsări în zbor le mai hrănesc tulpina.../ (sihaștrii blânzi dresează chiar lăcuste/ și la calești înhamă tot lumina !)// în vechi regatul – flutura și muguri –/ intră sfios o stea mai norocoasă,/ din păpădii ea ne înalță ruguri// să ocrotească visele, de coasă... dar tu puseseși înțelepte biruri/ pentru naiade amăgind porfiruri...*"

Poemul este superb, cu o mică fisură, cum ar spune Nichita, mai celebru prin sugestiile sale poetice decât prin poeme citabile: versul al patrulea, cârpit, scăpat de sub controlul de foc al unui magician.

În altă parte: „*porumb, stelară turmă de uimire/ și chihlimbare tandre pe știuleți,/ pe prag de rugăciune-mi dai porfire,/ veac după veac și clipa mi-o răsfeți// cu veghea ta, în fiece amurg.../ pe masa scundă, hrănitoare lună,/ eu **voievod ți-aș spune**, când mai curg/ din lingura cu lapte stropi de zână...// ai adunat în curcubeul serii/ părinți și prunci, cu visul lor, supremul,/ s-aduci prin viscol taina primăverii// când pe câmpii, cu verde-ți scrii poemul.../ ni-i sângele un cărăuș...te strigă/ liturgic-inocentă, mămăligă !*"

Un poem liturgic-inocent, al câtelea dintr-un sumar de 95 de titluri ? Un pastel ? Un imn al *mămăligii* ? Cum adică, al mămăligii ? Un imn către zei (Homer), către ogorul arat (Virgiliu), către o fântână (Horațiu), da, e de înțeles, vine din străfundurile culturii. Un mare poet reușește orice aventură, inclusiv o odă, fără muzică, un imn cu muzică dedicat mămăligii, tălpii, șireturilor de la bocanci, fundului, nu al culturii, ci al căciulii. Vreți să vă spun autorii ? Îi cunoașteți, de la Ion Gheorghe la Rimbaud, iar compozitorii să rezolve restul !

„*ce-a fost întâi: culoarea din cuvânt,/ cărarea despletitului coral,/ izvorul zilei, mărunțit descânt,/ virgină spaimă din captiv narval ?...// **a fost un zbor**, a fost și o pădure,/ a fost un arc, dar fără vânător,/ a fost o iarnă, ea știa să fure/ numai tristețea dintr-un visător;// și-am fost și noi, ca fulgere de crini,/ ne alintam în umbre, îndrăzneți,/ chiar la izvoare dezmierdam rășini// furând ispita altei dimineți.../ dar vânătorul își găsise arcul/ și în iubire ne-a crestat, el, țarcul...*"

Este clar că poetul pleacă în aventură cu un gând și ajunge în altă parte, ori tocmai despre *aventură* ne vorbește și noi, neștiutorii, credem alte povești. Nu trebuie să căutăm în poezie în mod obligatoriu sensuri, învățături de minte, pedagogie, poezia este o aventură a limbajului nu articol de fond, jurnalistică versificată. Eventual mari poeți au nimerit cu oiștea în gard, s-au descalificat, s-au ratat aruncând cascade de vorbe despre fapte cotidiene, prețuri în piață sau trădări ale politicienilor. Poezia nu este nici justiție, nici cod penal, așa că poetul are dreptul să bată câmpii cât vrea și poftește, însă cu grație, chiar provocând afuriseniile unui „legiuitor" neinvitat să se pronunțe despre ce și cum în patria poeților, punându-i-se la socoteală prea multele lui momente de criză mintală: „Cine n-a frecventat poeții nu știe ce este iresponsabilitatea și nici dezmățul spiritului. De câte ori îți pierzi vremea cu poeții, de atâtea ori simți că totul e pierdut, căci ei îți inspiră regrete absurde și monstruoase. (...) Poezia lor nu duce nicăieri. Atâta inutilitate în armonie ! Este un mare blestem a-i înțelege etc." (Emil Cioran, „Lacrimi și sfinți")

„*Ce scâncet sacru-n prea timida noapte.../ e vântul ce respiră printr-un pom;/ în togă chiar, misterioase fapte/ vibrează trist în fiecare om;// se mai prelinge mila peste dale/ în sanctuar de maculat azur/ și enigmatic zeu, fără sandale,/ în somn își taie cuvios contur// și-un lat subtil de grea melancolie,/ spre zodia cu timpul ei de jar,/ s-o prindă în a timpului chilie// uitând că timpu-i fără de hotar.../ de strajă stau, **sub vis cu frunza rară/** pândind un ceas cu limbile de ceară...*"

Cuvintele redate cu litere îngroșate în fiecare sonet reprezintă, în voința poetului, titlul poemului, demers inutil, o povară mai mult într-un text care „nu duce nicăieri", dacă ne-am lua după vorbele incriminatoare, urâte în goliciunea lor, ale justițiarului scăldat în lacrimi de sfinți ! Chiar acest poem este o „lacrimă", atunci unde se ascunde greșeala ? Poezia nu greșește, comentatorii ei greșesc. Poezia trebuie luată în seamă numai în limitele fără limite ale inefabilului, unde chiar hainele lipsă ale împăratului gol au un sens profund, de căutat și de meditat asupra lui. Cartea lui Nicolae Cabel este o țesătură fină de capcane, de pânzele de păianjen cu sensuri mai mult sugerate, în afara logicii, însă în interiorul gândirii.

Ce vreți mai mult ? „*se dezghioca și luntre în mister,/ cu ochiul ei **în liniștea trudită**, când clipele ne leagănă și pier/ prin geana de uitare ce palpită/ într-un ecou, înfloritor prinos,/ cu aripa în zâmbet, jucăușă;*"

Poezia lui Nicolae Cabel sfidează cu suberbie destule reguli ale limbajului, este absolventă a multor clase în școala avangardei, dar și al tradiției pillatiene, ca să nu mai amestec alte nume din marea familie a poeților de rasă superioară, unde autorul, îmbrăcat la multe ace perfecte în fracul său de mălai, se plimbă ca un boier, care, unic, are privilegiul de a auzi cum „*scâncea în viscol steaua către zei/ să o preschimbe în privighetoare/ și neaua se mira de dorul ei –/ o pasăre, nocturnă clătinare...*". Shakespeare, în „Regele Lear", are o înjurătură scurtă. Nu o pot reproduce, așa că o repet în felul meu: Sublim ! Sensul este același.

Nu trebuie să mai repet: poetul Nicolae Cabel este chiar faimosul cineast Nicolae Cabel, profesorul universitar, eseistul, monografistul, un istoric al cinematografiei românești, membru în jurii de mari festivaluri. În frac de poet îi șade minunat și ne predă o lecție de cea mai iluminată poezie, așa se întâmplă când toate se adună la un loc, talent, competență, cultură și spirit fără dezmăț, vorba inversă a lui Emil Cioran. Nicolae Cabel este artistul, filozoful, logicianul milioanelor de imagini, simboluri ale văzului, pe care le-a îmbinat, combinat cinematografic pe peliculă, în cărți de analiză, în cărți de poezie, construind un univers care îi poartă numele.

IUBIREA, ETERNA POVESTE

Victoria Milescu

Că iubirea nu are vârstă și că se abate pe la toate vârstele s-a mai spus. Dar fiecare poet reia în felul său această temă generoasă, transfigurându-și experiențele, împărtășindu-și gândurile și sentimentele în exprimări și formule estetice cât mai atrăgătoare, emoționante, subtile. Cultivat și sensibil, dl Ion C. Ștefan are o înclinație deosebită spre aspectele frumoase, tonice, pozitive ale vieții, bucurându-se atunci când le poate capta în poezie sau în proză. În poezie, tema sa favorită este iubirea, cu toate fațetele ei splendide, capricioase, fascinante. Recenta sa carte, *Floare de colț – iubirea*, apărută la Editura Arefeana din București, în 2018, adăugându-se celor 36 de volume de povestiri, romane, versuri, eseuri, își deconspiră conținutul încă din titlu. Cum se știe, floarea de colț este rară, protejată prin lege, ruperea ei însemnând faptă penală. Numită și floarea reginei, simbolizează iubirea, puritatea. Autorul apare aici ca un bărbat temerar urcând pe stâncile munților pentru a culege această floare, asumându-și consecințele, făcând dovada iubirii sale profunde și devotate; către ea, stăpâna inimii lui. În cod metaforic, iubirea adevărată este rară, greu de atins și puțini sunt cei ce riscă totul pentru a o dobândi. O floare de o altă natură, având petale din file scrise poate fi și noua sa carte, împodobită cu desenele pictorului Tudor Meiloiu, reprezentând alte flori, fantastice, exotice, nepământene. Poeziile mai vechi sau mai noi au fost așezate într-o anume ordine, aici manifestându-se gustul și experiența editorului Ion C. Ștefan, care a dat un curs firesc parcurgerii lor conform cu trecerea timpului poveștilor de dragoste. Astfel, avem impresia că citim un singur și „lung poem cu mai multe subtitluri", după cum apreciază doamna Paula Romanescu în inspirata prefață, ce devine ea însăși un lung și fastuos poem al acestei remarcabile poete. În prima parte, „Ca o carte deschisă, iubirea", sentimentele izbucnesc liber, frenetic, iubirea dovedindu-se inspiratoare de poezie, de cele mai înalte vibrații spirituale. Poetul e copleșit de frumusețea iubitei și exultă cu o sinceritate dezarmantă, nu lipsită de un ecou trubadoresc: „Cât de frumoasă poate fi în zori !/ Eu o privesc extaziat, de parcă/ În altă lume m-aș afla deodată;/ N-am să-ntâlnesc a doua oară/ Un chip mai luminos decât al ei !" Versurile au o candoare adolescentină, deși, mărturisește poetul: „sunt un domn cu tâmplele cărunte". Dar mai spune că iubirea e apă vie, ce întinerește, iar atunci când e îndrăgostit, poemele se nasc spontan: „Poemul acesta de dragoste s-a născut spontan,/ Ca o împrimăvărare, deodată,/ După o iarnă grea, topind brusc/ Zăpezile din noi" (...). Firul de argint ce leagă întreaga carte este numele iubitei, Anna, ca prototip al femeii eterne, al femeii roditoare, al femeii capabile de sacrificiu, întru iubire. În partea a doua, „Împlinirea prin iubire", descoperim un erotism senzual, carnal, voluptos, descoperim un bărbat pătimaș dăruindu-se până la epuizare unei femei „prea mult dorită". Clipele de extaz duc spre tărâmul fericirii: „Haide, iubito, să inventăm/ O țară doar a noastră,/ Cu altfel de oameni/ Decât am cunoscut până acum !/ Un tărâm al fericirii/". Treptat, stingerea culorilor și a cântecelor duc la următoarea etapă a existenței, la ultima parte a cărții, „Anotimpurile vieții și ale iubirii". Aici sunt cele mai emoționante și mai dramatice poezii, de o infinită tandrețe și sensibilitate, de o sfâșietoare durere. Durere a neîmplinirii, a despărțirii, a regretului de a nu putea fi până la capăt cu cel dorit. Toamna vieții aduce singurătatea, privită cu înțelepciune. Iubirea care nu s-a consumat pe pământ, se va împlini dincolo de pământ, în alte sfere, în alte dimensiuni: „Fie ca amintirile noastre/ Să se întâlnească în alte constelații !/ Ceea ce a fost așteptare/ Să devină împlinire." Ion C. Ștefan scrie după cum simte. Poezia sa nesofisticată este în afara curentelor, modelor actuale, dar nu în afara poeziei adevărate, care se scrie cu sufletul.

Tainele clepsidrei, tainele eului

Ana Dobre

Stan M. Andrei face din poezie o cale de cunoaștere a lumii prin *rațiunea cunoscătoare*, și de cunoaștere de sine prin *rațiunea activă*, înscriindu-se într-o durată proprie – partea de timp pe care istoria i-o dăruiește ca să-și împlinească destinul.

Iar destinul său este destinul de creator, așa cum o dovedește volumul *Tainele din clepsidră*, volum despre care eu iau cunoștință abia acum, deși autorul vine din același areal geografic și cultural din care vin eu însămi. Cunoașterea prin scriitură, așadar, prin *rațiunea activă*, despre care vorbea Constantin Noica, în care Stan M. Andrei se regăsește și pe care îl alege ca pe un fel de *porte-parole* și de *porte-bonheur*, vine înaintea celei de *cunoscătoare*. Metafizica precede fizica lumii, spiritul, materia... În dihotomia om/poet, poetul prevalează asupra omului, prin creație omul își depășește efemeritatea.

Literatura este pentru mine o formă superioară de confesiune. Acest lucru mă determină să caut în literatura altora *eul profund* care se revelează prin scris și prin scriitură. Ce spune acest volum al poetului Stan M. Andrei despre omul Stan M. Andrei ?

Titlul ar putea fi, desigur, un indiciu. Metafora *tainele din clepsidră* se centrează în jurul misterului lumii, dar și al tainei legate de curgerea ireversibilă a timpului. Poetul își așază poezia sub semnul *clepsidrei*, al timpului obiectiv, care măsoară impasibil trecerea timpului, trecere care atinge *nisipul* din fiecare ființă.

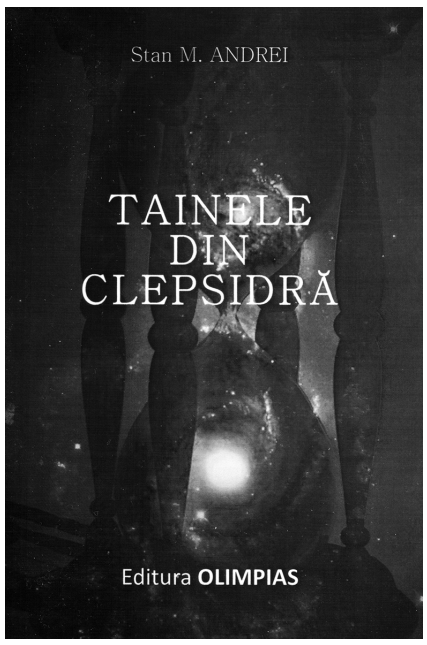
Poeziile repetă în formă metafora din titlu, fiind organizate asemenea unei caligrame repetate de-a lungul întregului volum pentru a multiplica în cele 65 de poezii tiparul unei clepsidre de/ din cuvinte. Cifra 65 ar putea intra, de asemenea, într-un simbolism al vârstei, trimițând la vârsta reală a autorului, fiecărui an fiindu-i dedicată, probabil, o poezie. Imaginația poetului începe în aceste forme fără să constrângă ideea poetică. Limitările nu există, poezia începe în aceste clepsidre desenate din cuvinte. Nu există nicio sugestie de constrângere de conținut. Ideile sunt îmbrățișate de aceste clepsidre care poartă nu doar *nisipul* trecător al timpului obiectiv, ci și sufletul de nisip al eului care urmează ritmul propriului timp, unul subiectiv și, prin urmare, mitic, reversibil.

Ca poet, Stan M. Andrei este atras de spectacolul evanescent al lumii, atins sau traversat de *ninsori* simbolice, dar și de spectacolul interior al gândurilor și stărilor către care se întoarce reflexiv mereu.

În desenul lumii, poetul distinge tipare arhetipale („Știu, taină, sub pielea ta, ascunsu-mi-s-a miezul..."), multiplicate la infinit în taine care se revelează și se ascund, dezvăluindu-și, ca în universul lui Lucian Blaga, când fanicul, când cripticul. Având acces la fizica lumii, *prin rațiunea cunoscătoare*, poetul intuiește și metafizica prin *rațiunea activă* care-i pune sufletul în acord cu sufletul universal. Și atunci, ca poet, Stan M. Andrei decretează: „Sufletul/ care-și găsește făptura în tine/ e însăși ninsoarea lui Dumnezeu, la rugăciune". Poetul accede la tainele lumii, neinteresat de faldurile înșelătoare ale aparenței. A intra în starea de grație presupune a primi ca pe un dar șansa revelației, a inspirației. Iar revelația aceasta presupune intuiția (forma superioară a inteligenței, o inteligență creatoare) miracolului.

Crede Stan M. Andrei în predestinare sau în destin ? O poezie se numește chiar așa, *Predestinare*: „Clepsidra recită poemele cu grijă./ Oare nu vrea să ucidă suferința,/ șarpele întărâtat de rază ?// Taină/ ca/ și// Drumul/ încovoiat de istorie/ rămâne captivul aceloraşi legi dumnezeiești". Nicio idee despre *fatum*, despre fatalitate și soarta rea, însă. Poetul adoptă o atitudine *mioritică*, senină, atunci când meditează asupra condiției omului. Predestinat timpului, omul își înscrie în timp propria durată, ceea ce nu exclude liberul arbitru și, prin urmare, posibilitatea de a-și desena propriul destin. Iar destinul omului este, ca și pentru Stan M. Andrei, un destin creator.

Poeziile reunite în acest volum așezat sub semnul clepsidrei, al trecerii timpului au o structură interesantă. Formal, sunt niște caligrame, desenând în cuvinte forma clepsidrei. Din perspectiva fondului, ideile urmează, de asemenea, o structură. Există o idee-temă afirmată în primul vers, apoi, prin reluări de imagini, ideea își fixează *carnea* pe scheletul-cariatidă, pentru a deveni stil. El este atras de ideea pe care să o încorporeze imaginarului său poetic.

Și Stan M. Andrei este un poet care *a văzut idei* și de această frumusețe a absolutului se lasă sedus până la totala fascinație. Iată o *Axiomatică*: „Axioma că timpul poartă fiorul/ în care înflorește/ tot omul,// Taină/ ca/ și// Primăvara/ care își face pridvor/ pe prispa din mine, toamna, doare".

Ca om supus trecerii, limitat de tragismul condiției umane, Stan M. Andrei își simte „biata inimă", dar, în același timp, afirmă și „nevoia de treaptă", de accedere, de înălțare spirituală. El își afirmă calm izbânda: „...izbânda/ de a găsi marea/ care te prinde bine-n val". Întrebările sunt permanente, răspunsurile relative, într-o *mirare* care-i clarifică atitudinea în fața lumii și a sinelui: „Cum de am ajuns ninsoare pe fața asta de pământ/ pe care se deschide mare/ o gură de pustiu ?// Taină/ ca/ și// Mirarea/ de-a potrivi altarul toamnei/ peste țarinile hotărâte ale iernii".

La capătul demersului său liric, Stan M. Andrei ajunge la concluzia *Eclezіastului*: *vanitas vanitatum et omnia vanitas*... Dar, dincolo de această zădărnicie, omului îi este dat să-și afirme destinul de creator. De aceea, fuga sa („Speranța sau deșertăciunea, bogăția ori sărăcia,/ viața cât și moartea,/ poezia și banalul/ îs/ fugă/ după/ vânt ?/ Sunt// taine,/ taine, taine, taine,/ taine, taine, taine, taine, taine !...") este, deopotrivă, centrifugă și centripetă în raport cu sinele propriu.

Stan M. Andrei este un poet interesant, cu o pronunțată dimensiune reflexivă, preocupat de idee și de reflexiile ei în tot ceea ce ne înconjoară. A-l citi înseamnă a-i contempla *tainele din clepsidră* și, poate, a-l înțelege în ceea ce are are etern ființa sa de lut pieritor... Poezia este clepsidra în care se află nu doar nisipul care ne măsoară destrămarea, ci și încrederea poetului în cuvântul ziditor.

(Stan M. Andrei, *Tainele din clepsidră*, Editura Olimpias, Galați, 2015)

Drumul spre sanctuar, un recuperat drum spre centru

Maria Stoica

Am întâlnit cândva, înscrisă pe coperta unei cărți de critică literară, o profeție care vorbea despre sfârșitul iminent al civilizației umane: „Pământul a degenerat; sunt semne că lumea se apropie de sfârșit cu pași repezi; corupția a cuprins totul; copiii nu-și mai ascultă părinții; fiecare dorește să scrie o carte și sfârșitul e fără îndoială aparte" (inscripție asiriană, cca 2800 î.e.n.). Luând în considerare valabilitatea inscripției, cu semnificația ei profetic/ apocaliptică ce denunță, printre altele, omeneasca dorință a scrierii de cărți, suntem tentați să spunem că da, ne apropiem de un sfârșit, dar optimistul (bine temperat), ascuns în fiecare dintre noi, vrea să creadă că acesta nu este cel al omenirii, ci mai degrabă al unei epoci în care experimentele de tot felul, inclusv cele literare, ar trebui abolite, pentru a salva moștenirea culturală a lumii. Antidotul împotriva inflației de literatură, adesea rod al amatorismului, este recursul la cultură, la scrieri de calitate, ca expresie a unui act de conștiință, prin acel summum de cunoștințe și de valori pe care cartea să le transmită, devenind o sursă viabilă de inspirație.

Romanul *Drumul spre sanctuar*, publicat de Ioan Oliviu Niculiciu la Editura Eurocarpatica în anul 2017, este o astfel de carte care transmite cititorului încrederea în cultură și în literatură. Înzestrat cu un bagaj substanțial de lecturi, de la clasicii Seneca, Tacit și Martial până la Shakespeare, Schiller, Goethe, Voltaire, Nietzsche, Nicolae Iorga ori Garabet Ibrăileanu , autorul traduce o experiență de viață pusă sub semnul reflecției filosofice și al introspecției. Fără a avea intenții teziste, el propune teme de meditație (de sorginte filosofică) pe marginea destinului uman individual și colectiv, plasând acțiunea într-o zonă a țării despre care s-a scris foarte puțin până acum, cunoscută mai degrabă sub numele de „secuime". Destinul unui intelectual român care trăiește într-o asemenea zonă geografică poate fi unul extrem de interesant, iar romanul lui Ioan Oliviu Niculiciu tocmai asta face. Construcția romanescă este ea însăși elaborată. Folosind tehnica cinematografică a punctului și contrapunctului, îmbinarea pasajelor descriptive cu citatul livresc, romanul construiește planuri narative care aduc în planul atenției un trecut, nu foarte îndepărtat, al României aflate sub dominația comunistă. Planurile narative converg spre un punct de centru care pun în valoare un traseu existențial: destinul intelectualului care traversează experiențe de viață, nelipsind tribulațiile sentimentale. Prin labirintul vieții, firul călăuzitor este, inevitabil, iubirea. Asocierea acesteia cu suferința este un demers purificator. Rememorarea prin evocare este calea aleasă de autor pentru identificarea Centrului, devenit sinonim cu „Sanctuarul" invocat în titlu. Cartea recuperează nu doar o istorie personală, ci istoria colectivă a României comuniste, aflată sub semnul analizei lucide care subordonează adevărului actul confesiv. Sunt rememorate întâmplări care scriu istoria anilor de instaurare a regimului comunist în România; sunt reiterate pasaje biografice dintr-o istorie personală, întâlniri care țes pe canavaua timpului portrete umane viabile. Nevrând să cadă în capcana teoretizărilor sterile, cartea folosește referințele livrești de pe poziția unei autorități sapiențiale care permite o mai bună înțelegere a realităților istorice evocate, dar și a personajelor din narațiune. Inserția biograficului este necesară pentru configurarea intrigii romanești: „În secuime, ascensiunile mele, ca renegat social, erau curse cu obstacole, ocolișuri și coborâșuri imprevizibile. Rămăsesem după absolvire aici, printre secui, făcându-mă că nu aud unele atacuri naționaliste (...). Aici urmăritorii originilor mele „nesănătoase" mi-au pierdut urma și era pentru prima dată când aveam un statut social normal, la care țineam și pe care îl onoram".

Destinul personajului principal, medic veterinar în secuime, este marcat de succesele profesionale, dar și de căderi, înfrângeri, suferință. Experienței existențiale i se adaugă cea sentimentală, care permite cunoașterea îndeaproape a unor realități caracteristice zonelor multietnice. Numele maghiare (Zsuzsa, Sara, Erika) ale iubirilor pasagere se întâlnesc cu cele românești (Amalia, Viviana, Tereza), toate gravitând în jurul a ceea ce constituie personajul feminin misterios al romanului: Hilda.

Avatarurile sentimentale ale eroului, pe numele său Doru, conturează portrete feminine diverse, specifice și ele unui timp și loc anume: profesoara de fizică sau de istorie, în căutarea modalității potrivite de integrare în mediul rural, muncitoarea adulteră, femeia devotată, femeia-vampă, femeia-activist de partid etc. Tribulațiile sentimentale asigură pretextul pentru descrierea epocii comuniste, în speță anii 60, când încă nu se încheiase prigoana Securității la adresa celor considerați „cu origini nesănătoase", categorie din care face parte eroul. Reiterăm vremuri de sărăcie, foame, frig, caracteristice perioadei de ascensiune a comunismului, cu mult clamata „victorie a socialismului"; pătrundem treptat în sfera realităților istorice văzute prin prismă subiectivă și ne apropiem de ceea ce constituie punctul central al cărții: povestea de iubire dintre erou și enigmatica Hilda, înfățișată într-un portret idealizat: „era frumoasă ca o zi de Armindeni". Personajul feminin vine cu o biografie încărcată: femeie atrăgătoare, dansatoare într-o trupă care colinda prin țară și peste hotare, era copil abandonat la orfelinat, crescut de o familie cumsecade care-i asigurase stabilitatea materială, fără a se ocupa și de sufletul ei. Descoperind iubirea, eroina se redescoperă și se reevaluează pe sine. Povestea de iubire reiterează imaginea cuplului platonician unit prin apartenența la același suflet: „Parcă urcam spre un Heilington (germ. „sanctuar") pe o scară îngustă a îngemănărilor spiritului". În relația protagoniștilor primează, cum altfel, spiritul, cel care dă coerență și coeziune cuplului erotic. Până și prezența naturii în contextul acestui *love story* este una spiritualizată: „Afară ploua liniștit. Natura se armonizase cu noi sau, poate, noi deveniserăm o parte a armoniei sale eterne". Natura are un rol important în carte: ea marchează pasaje narative, *trecerile* de la un episod la altul, ca în scrierile sadoveniene, ori indică *praguri de conștiință* ale eroului, fiind cel mai adesea martor și protagonist al întâmplărilor: „Soarele incendia dealurile asfințirilor, scriindu-și romantic poezia de adio. Cârduri de ciute ieșeau la margini de crâng, cu o impozanță seniorială. Siluetele arborilor de pe coline se profilau tot mai șters pe orizonturile înserării".

Referințele livrești, agrementate de introducerea în orchestrație a titanilor muzicii clasice: Wagner, Beethoven, Berlioz, Mozart, Massenet, Handel și Bach etc., realizează în contextul romanesc un univers al sinesteziilor, întâlniri fericite dintre muzică, literatură, filosofie. Ele îmbogățesc o realitate referențială receptată subtil prin puterea simțurilor (tactil, olfactiv, auditiv, vizual), desăvârșind simbolicul drum spre sanctuar. Un drum al eroilor, unul spre celălalt, drumul fiecăruia spre sine însuși, iar la un nivel superior, drumul spre centru al ființei umane, redat prin consacratul dicton „Nosce te ipsum" – în gr."gnothi seauton"(p. 207).

Tehnica oglinzilor paralele este ilustrată prin fațete ale personalității eroului, identificabil în text cu alți eroi, replică a naratorului. Cel mai apropiat îi este evreul Blum, supraviețuitor al Holocaustului, la care întâlnim egala predispoziție pentru livresc, bogata cultură generală, cultivarea aforismului. El este recunoscut explicit ca un *alter ego* al personajului principal. Întâlnirea eroului cu Blum este revelatoare pentru sensurile romanului, completând imaginea romancierului-filosof: „Trăim tot mai convinși că fericirea este numai redeșteptarea unor trăiri idealizate. De cele mai multe ori ea ni se oferă numai spre a ne fi luată sau pentru a da o nouă dimensiune nefericirilor de zi cu zi (...). Tot ce am durat pe parcursul unei vieți, lipsite de pragmatism, a fost un sanctuar, cu o parte din marile comori de cunoaștere ale umanității, mai pe nemțește, un *Heilingtum.* Întreaga mea evoluție pământească aș putea-o numi „Drumul spre Heilingtum, un drum presărat cu încercări și răspântii..."; „Cândva Blum îmi dezvăluise câte ceva despre fenomenologia onirică... Parcă îl aud spunând: *Suntem adăposturi vremelnice ale unui suflet descins din Marele Univers Spiritual al unei Forțe Supreme, pe care nici una din religiile acestei lumi n-a reușit s-o definească precis*". (p. 212)

Nuanțând anume aspecte autobiografice, romanul *Drumul spre sanctuar* al lui Ioan Oliviu Niculiciu deschide cititorului drumul spre universul fascinant al cărții, al culturii, și readuce în atenție literatura ca memorie a timpului, învestită cu valențe educaționale în plan intelectual, etic și estetic. El inițiază, în timp ce se confesează, instruiește și educă, pe măsură ce parcurgem alături de eroii săi un traseu al cunoașterii. Nu elucidează mult disputata problemă a fericirii. Ne indică însă o cale, întrezărită în mesajul luminos al cărții care transmite încrederea în valorile umanității. Chiar dacă avem în vedere numai acest aspect, *Drumul spre sanctuar*, substanțial roman de idei, își merită înscrierea în paradigma literaturii contemporane.

(Ioan Oliviu Niculiciu, *Drumul spre sanctuar*, Editura Eurocarpatica, 2017)

2019 – Anul schimbărilor Ordinii Mondiale actuale prin forța cuvântului (II)

Gl.Bg.(r) Gheorghe DRAGOMIR
Președinte *Centrul de Etică și Strategii (CES)*

Încheiam prima parte a acestui articol, publicat în numărul 1-2/2019 al revistei *Sud*, cu întrebarea: „Putem fi optimiști că în 2019 Europa va reuși să depășească, cu calm și înțelepciune, această etapă marcată de ură, violență și izolare ?"

După cum am văzut, 2018 a fost anul punerii sub semnul neîncrederii și rupturii a alianțelor tradiționale, a creșterii inegalităților sociale, sărăciei, a nerecunoașterii și nerespectării drepturilor omului, de multiplicare a statelor puternice și autoritare, de dezinteres pentru conservarea ecosistemului planetei și, nu în ultimul rând, la amplificarea și multiplicarea mesajelor de ură în lupta politică. Având în față aceste probleme reziduale ale lui 2018, se pune întrebarea firească dacă aceste nenorociri se vor adânci sau se vor reconcilia, ori în caz contrar Europa va eșua, mergând spre populism și extremism ?

Care ar putea fi viitorul UE ?

Pentru început, să ne reamintim că, 2019 este anul care marchează patru decenii de existență a Parlamentului European, care coincide și cu alegerile europarlamentare din luna mai, însă atmosfera în care se vor desfășura aceste evenimente se anunță a fi tensionată și confuză.

Fără a face un amalgam între nemulțumirea populară și populism, este necesar să înțelegem strategia partidelor populiste de azi, care plănuiesc să aplice o serioasă lovitură actualei construcții europene, îndeosebi în planul valorilor.

Paradoxal, partidele în cauză propun o altfel de Europă, fără a o defini; în realitate nu propun nimic, ci destrămarea acesteia pur și simplu. Pe aceste baze mincinoase s-a ajuns la cazul Brexit, inițiativă păguboasă atât pentru Marea Britanie, cât și pentru UE.

Pentru a se ajunge la Brexit, s-a manipulat frica britanicilor pentru migrație, care însă nu generase greutăți, ci era doar o criză politică legată de acest fenomen. De asemenea, se respingea o Europă considerată prea tehnocrată, când în realitate statele însele contribuiau la adoptarea textelor legislative, prin reprezentanții lor în Parlamentul European. După momentul de stupefacție generat de anunțul Brexitului, s-a trecut la o amplă campanie mediatică și nu numai, de dramatizare a efectelor Brexitului, agitându-se amenințarea unui cutremur economic, care se contura deja.

Matteo Salvini, ministrul de interne al guvernului populist italian, a propus „revenirea la Europa de înaintea tratatului de la Maastricht, în numele recuceririi unei suveranități pierdute". Reacții asemănătoare s-au auzit și din zona de Est a Europei, în problema migrației. Astfel, conducătorul PIS (Partidul pentru Dreptate și Justiție din Polonia) a ținut să atragă atenția țărilor membre UE că „noi nu am fost puteri coloniale", că „noi nu am exploatat țările din care provin refugiații care sosesc în Europa. Noi nu am folosit mâna lor de lucru și nu i-am invitat în Europa. Noi avem dreptul moral să spunem NU migrației".

Premierul ungar ,Victor Orban, a propus „instituirea unei taxe de 25% pentru orice activitate care susține migrația".

Atacurile vizau, fără îndoială, Germania și pe cancelarul Angela Merkel. De altfel, în iunie 2018, întâlnirea organizată la solicitarea cancelarului german privind migrația a fost boicotată de Polonia, Ungaria, Cehia și Slovacia, dar și de AFD (partid de extremă dreaptă din Germania) și FN (condus de Marine le Pen), care au denunțat „voința cancelarului de a impune o migrație clandestină în toată Europa". Pentru a face față creșterii popularității partidelor populiste și extremiste, PPE s-a aliat cu ALDE, iar la conducerea Parlamentului European s-a recurs la măsura alegerii italianului Antonio Tajani (un apropiat al lui Berlusconi și co-fondator al Forța Italia).

Cu toate aceste acțiuni vizând blocarea ascensiunii în Europa a populiștilor și extremiștilor, influența acestora a devenit mai periculoasă, întrucât li s-au alăturat mișcările euroscepticilor și eurofobilor, sindicate, organizații ale societății civile, militari în rezervă, iar liderul Partidului Libertății (suveranist), Geert Vilders, a anunțat deja o victorie zdrobitoare a acestui curent în alegerile europarlamentare.

Pe un alt plan, stânga europeană a slăbit ca urmare a Brexit, când grupul socialiștilor și social-democraților a pierdut un număr semnificativ de locuri, ce cu greu ar putea să le mai recucerească la viitoarele alegeri. Analiștii politici europeni și institutele de sondare, apreciază că alegerile europarlamentare din 2019 nu vor mai fi ca cele precedente, confruntarea va fi extrem de dură între PPE-ALDE, partidele social-democrate, mișcările și partidele de extremă dreapta. Aceste alegeri vor decide ce fel de Europa avem nevoie, în condițiile în care tinerii europeni nu conștientizează miza alegerilor și ne așteptăm ca să nu voteze, dar să-și exprime nemulțumirile pe rețelele de socializare și în stradă.

În perioada premergătoare alegerilor europarlamentare, România, împreună cu celelalte țări membre UE, are misiunea de a identifica soluții adecvate la complexitatea problemelor cu care se confruntă în prezent Europa, să armonizeze pozițiile deja divergente, înțelegând că fiecare dosar supus analizei și dezbaterii are în spate interese economice și nu numai ale țărilor din nucleul dur, care vor încerca să pună presiune și să intimideze guvernul român, dovedind că nu are capacitatea să managerieze președinția Consiliului UE.

Problemele care trebuiesc soluționate pe durata mandatului la președinția rotativă a Consiliului UE se referă la:

– natura Europei pe care ne-o dorim: solidară, socială, coezivă, sau egoistă și fragmentată;

– Politica de Securitate și Apărare și rolul NATO;

– structura bugetului multianual;

– măsuri de prezervare a mediului înconjurător;

– reglementarea unitară la nivelul UE a migrației;

– reducerea birocrației și aparatului funcționăresc, a cheltuielilor de întreținere a unor sedii de instituții europene folosite ocazional, reducerea cheltuielilor publice ale UE;

– transparență și reguli unitare în privința alocării de fonduri pentru proiecte și a prioritizării acestora;

– integrarea infrastructurii feroviare și rutiere a UE prin finalizarea proiectelor începute;

– stabilirea unei politici externe unitare, a unei diplomații active și nu reactive, vizionare, cu proiecție pentru următorul deceniu;

– o viziune clară privind implicarea militară a UE în conflictele din Siria, Libia, Cornul Africii, Sahel, cât și definirea relațiilor cu SUA, China, Rusia, Turcia;

– libera circulație a persoanelor, mărfurilor și serviciilor în interiorul UE și în Marea Britanie după Brexit;

– problemele referitoare la dreptul la muncă și educație a europenilor post-Brexit;

– aplicarea unitară și obligatorie a reglementărilor în domeniul cercetării științifice cu aplicații militare și achiziționarea de armament european, cât și o abordare unitară și neconcurențială a vânzării de armament pe pieţele internaționale;

– strategie comună în lupta împotriva terorismului, atacurilor informatice și a războiului cibernetic, combaterea știrilor false lansate în media și în spațiul virtual etc.

UE trebuie să înțeleagă că lumea în care trăim cunoaște o mutație „genetică", marcată de o guvernanță de tip personal, autocrată, care pune în pericol și dificultate apărarea drepturilor și libertăților omului și erodează fundamentul statului de drept și democrația.

Este elocventă poziția exprimată de președintele Trump în această privință, care în mod cinic arată că „azi această noțiune a drepturilor și libertăților omului nu mai este în preocuparea mea, chiar dacă mulți copii mor la frontiera cu Mexic, pentru că nu este problema mea". Prin retragerea militară a SUA din Siria, conflictele etnice se vor multiplica, iar populația kurdă care a luptat alături de SUA împotriva ISIS în Irak și Siria în speranța că vor fi ajutați să-și creeze propriul stat se simte acum trădată și lăsată la discreția Turciei, care va recurge la masacrarea ei. UE se află captivă în acest areal de conflict, între Rusia și Turcia care și-au consolidat pozițiile atât în Siria, dar și în Orientul Mijlociu, iar Iranul și Arabia Saudită își vor disputa hegemonia în Yemen, Liban, Afganistan.

Altă problemă care așteaptă răspuns de la președinția României la Consiliul UE este modalitatea de taxare unitară a giganților americani din domeniul IT care operează pe teritoriul UE, cât și a băncilor și companiilor care realizează profit din operațiuni financiare, fără a fi impozitate în țările în care desfășoară aceste activități. La aceasta se adăugă și criza zonei euro după Brexit și presiunile exercitate asupra Ungariei, României și Bulgariei de a se integra rapid în acest grup prin adoptarea monedei euro, moment în care economiile acestor state se vor vulnerabiliza, iar gradul de sărăcie a populației se va mări.

În primele luni ale acestui an ar trebui clarificat zvonul care circulă în mediile ezoterice privind integrarea mai profundă a Franței și Germaniei prin acordul ce se va semna la Aachen, care urmează să se transforme într-un super-stat federal la care să adere celelalte state europene. Dacă se dovedește că aceasta este varianta regândirii noii construcții europene, atunci situația va genera noi conflicte și tensiuni și va determina și grupul de la Visegrad ori grupul România, Bulgaria, Serbia și Grecia, să-și capete personalitate juridică și să se integreze într-o construcție în competiție cu celelalte. În această situație vom asista la o atomizare în interiorul UE care va fragiliza și mai mult poziția Europei în relația cu SUA, Rusia, China, India, tot mai interesate de piața europeană.

În următoarele săptămâni ar trebui urmărite cu atenție reacțiile „vestelor galbene", organizațiilor socio-profesionale, mediului de afaceri, societății civile, la scrisoarea deschisă lansată de președintele Macron la 13 ianuarie 2019 privind modul de rezolvare a problemelor interne cu care se confruntă Franța și nu numai, de la regimul fiscal excesiv, la educație, sănătate, justiție.

Pentru a demonstra, dacă mai era cazul, că Europa se afla în derivă pe toate planurile, trebuie să reamintim și de atacul fără precedent la adresa Suveranului Pontif, pornit din interiorul Bisericii Catolice, prin demersul cardinalului Carlo Maria Vigano, care cere demisia Papei, acțiune sprijinită și de cardinalul Mc Aarrick, fost nunțiu apostolic la Washington. Pentru a justifica aceasta campanie de denigrare a Papei Francisc I, cardinalul Vigano în scrisoarea sa subliniază „criza profundă prin care trece biserica la 500 de ani după publicarea celor 95 texte ale lui Luther (1517), criză existențială asemănătoare celei din sec. XVI". În scrisoare se fac referiri și la „dereglementarea moravurilor unei părți a clerului, neînțelegerea și îndoiala credincioșilor, divorțul cu societatea și lumea modernă". În acest context, se invocă necesitatea unei noi reforme a Bisericii Catolice.

Despre criza profundă a Bisericii Catolice am scris în detaliu în 2011 în lucrarea *Europa cu capul în stele și trupul însângerat* (Ed. România în Lume), în care atrăgeam atenția privind agonia Creștinismului într-o Europă laicizată și aflată sub amenințarea unui Islam tot mai agresiv. În acea carte vorbeam și despre declinul Occidentului și nevoia de reformare profundă a instituțiilor europene, pentru a proiecta spre viitor o Europă a cetățenilor, socială și coezivă. Dar, oamenii politici și guvernamentali au apreciat lucrarea ca fiind utopică și eurosceptică. Iată că, la distanță de aproape un deceniu, liderii europeni sunt nevoiți să recunoască impasul în care se află proiectul european.

După cum am văzut, contextul în care își va desfășura activitatea guvernul României pe timpul președinției rotative a Consiliului UE este tensionat și marcat de atacuri violente de limbaj la adresa unor demnitari europeni, fiecare guvern național și comisar european vor exercita presiuni și intimidări în cadrul negocierilor pentru fiecare dosar aflat în dezbatere, în speranța optimizării propriilor interese. În acest vacarm european, guvernul român, pe lângă problemele generate de exercitarea președinției Consiliului UE, trebuie să se pregătească temeinic ca alegerile europarlamentale din România și cele pentru alegerea viitorului președinte al României să se desfășoare în condiții optime, ceea ce presupune un efort logistic uman și material uriaș și o mobilizare exemplară a tuturor resurselor, atât la nivel central, cât și teritorial.

Dacă nu erau suficiente aceste provocări ce așteaptă rezolvări, guvernul și parlamentul român trebuie să ia în calcul și faptul că în acest an marcăm și Centenarul intrării trupelor române în Budapesta pentru a răsturna puterea bolșevică instalată de Bela Kun prin lovitura de stat din 21 martie 1919, care a dus la căderea guvernului Karolyi Mihaly și instaurarea „Republicii Sfaturilor". Prin această acțiune violentă, Bela Kun își afirma loialitatea în fața Moscovei arătând că „Punem revoluția proletară ungară sub protecția socialismului internațional și suntem decișI să o apărăm până la ultimul strop de sânge împotriva oricărui atac".

Trebuie să reamintim cititorului că, după scurtă perioadă de acalmie, atitudinea ambiguă a Aliaților cu privire la situația dintre România și Ungaria a alimentat starea de tensiune dintre cele două state și a sporit nesiguranța. Bela Kun a luat inițiativă și la 20 iulie 1919 a declanșat ofensiva de pe Tisa, dar după numai o săptămână atacul ungar a fost respins, iar trupele române au lansat ofensiva în direcția capitalei ungare. Autoritățile române au ignorat atunci recomandările Aliaților de a nu înainta pe teritoriul ungar. La trecerea Tisei de către trupele române au asistat Regele Ferdinand, Regina Maria și premierul Ion I.C. Brătianu. Despre acest moment istoric, Regina Maria consemna în jurnalul său că „Militarii români erau atât de plini de elan, se bucurau că trec Tisa să-i alunge pe bolșevici, ei doreau să ajungă la Budapesta", iar premierul Ion I.C. Brătianu, în discursul rostit în fața Consiliului Dirigent de la Sibiu (august 1919), ținea să sublinieze că: „În ziua de astăzi, soldatul român pe Tisa n-a asigurat numai granițele României, dar a sprijinit, ca în vremurile de demult, civilizația europeană apărând-o de valurile distrugătoare ale bolșevismului. La Nistru și la Tisa s-au oprit curentele care amenințau centrul Europei".

La 4 august 1919, trupele romane au defilat în „ținută impunătoare" în capitala ungară sub conducerea generalului Gheorghe Mărdărăscu, care a fost numit comandantul trupelor de ocupație, pe parcursul celor patru luni de administrare a orașului reușindu-se restabilirea ordinei, reorganizarea serviciilor publice, acordând sprijin populației civile afectate de război, cât și măsuri pentru organizarea armatei naționale ungare și reînființarea jandarmeriei. În luna noiembrie 1919, armata romană a început retragerea din Ungaria, locul ei fiind luat de Misiunea Militară Interaliată și autoritățile ungare. Trebuie reamintit și episodul arborării opincii căprarului Bivolaru pe drapelul ungar, poveste confirmată și de către generalul Marcel Olteanu, care a ținut să sublinieze că Regele Ferdinand a interzis arborarea Tricolorului pe Palatul Parlamentului ungar pentru a nu leza mândria națională a localnicilor, și că de aceea căprarul din Oltenia a recurs la acțiunea respectivă.

Am recurs la memoria istoriei nu întâmplător, ci pentru a sensibiliza opinia publică și autoritățile că ne putem aștepta la manifestări și acțiuni provocatoare din partea guvernului ungar, sprijinit în mod tacit de Moscova, pentru a boicota lucrările președinției Consiliului UE și a le deturna punând în discuție actualele frontiere rezultate în urma Tratatului de Pace de la Versailles, pentru că Ungaria și Rusia nu uită și nu iartă blocarea răspândirii bolșevismului în Europa de către România.

Drept urmare, cred că a sosit momentul ca România să-și recapete respectul și demnitatea de sine și să-și promoveze cu diplomație și determinare propriile interese și să nu mai accepte să fie umilită și „certată" de reprezentanții altor țări membre UE, ținând cont de faptul că se clamează că suntem toți membri cu drepturi depline.

Pentru aceasta este nevoie ca guvernul să aibă o strategie bine articulată pentru fiecare dosar aflat pe agendă și să nu se lase intimidat de presiunile, ironiile și cinismul ce vor marca dezbaterile și să promoveze cu luciditate propriile interese, pentru că vor fi multe momente tensionate, create artificial, pentru a arăta incapacitatea actualei guvernări de a gestiona un eveniment istoric pentru viitorul Europei.

Sunt convins că la încheierea lucrărilor Președinției Consiliului UE, România își va recăpăta locul pe care îl merită la nivel european și internațional, respectul de sine și recunoașterea statutului de partener serios și puternic susținător al democrației și statului de drept într-o nouă arhitectură europeană, a popoarelor animate de dorința de colaborare pașnică și bazată pe respectul mutual.

Luo Dongquan

Corespondență din Beijing

Reîntoarcere în orașul meu natal – Shanghai

5 aprilie este Sărbătoarea Qingming, care înseamnă în limba chineză „clar și luminos”, fiind ziua de comemorare a morților. Cu acest prilej, m-am întors la Shanghai, orașul meu natal, pentru omagierea celor dragi dispăruți.

Depunerea de flori la monumentul dr. Bucur Clejan

Înainte de plecare la mormintele părinților și rudelor, m-am dus la monumentul

Shanghai - depunere de flori la mormântul dr. Bucur Clejan

doctorului român Bucur Clejan pentru a depune un buchet de flori. Este pentru a treia oară când am depus flori în omagiul doctorului Bucur Clejan (1904-1975), care a venit în 1939 împreună cu doctorul David Iancu și alți medici europeni în China, pentru a ajuta poporul chinez în timpul războiului de rezistență împotriva agresiunii japoneze. După ce și-a pierdut soția în timpul misiunilor medicale desfășurate în spitalele de campanie din Yunnan, s-a căsătorit cu Zhao Jingpu (Nelly Clejan), soră medicală chinezoaică. În anul 2008, prin grija autorităților chineze, urna cu cenușă a medicului Clejan a fost dusă de Nelly la Shanghai și depusă la Mausoleul Song Qingling, președintele de onoare al R. P. Chineze, soția doctorului Sun Yat Sen.

În-o sală din parcul Mausoleului am vizitat o expoziție dedicată medicului Bucur Clejan și celor două soții ale sale, precum și doctorului David Iancu. Sunt expuse numeroase fotografii prețioase reflectând viața și munca celor trei doctori români pe frontul antifascist, precum și niște medalii și obiecte care le-au aparținut.

https://dantomozei.ro/2017/06/30/expozitie-eveniment-bucur-si-gisela-clejan-david-iancu-contributori-la-istoria-prieteniei-chino-romane/Este demn de reținut că expoziția dedicată eroilor români este deschisă de patru luni, fiind inclusă în circuitul vizitelor educative rezervate tinerilor din metropola Shanghai și împrejurimi, având deja câteva zecii de mii de vizitatori.

Shanghai, o perlă strălucitoare pe țărmul Pacificului

Shanghaiul este orașul meu natal, unde mi-am petrecut copilăria și adolescența și am urmat școlile elementară și liceală. În 1964, după terminarea liceului, am plecat la București pentru a învăța limba română.

După terminarea facultății, m-am întors în țară și am lucrat ca și crainic, traducător, redactor și corespondent la Radio China Internațional din Beijing. Din când în când mă întorc în orașul meu natal și sunt martor cu propria experiență în ceea ce privește dezvoltarea puternică și schimbarea înnoitoare a fizionomiei metropolei.

Situat la paralela nordică de 31,13 grade și longitudinea estică de 121,28, la gura de vărsare a fluviului Yangzi în Marea Chinei de Est, Shanghaiul se întinde pe o suprafață de 6.340 de kilometri pătrați și are o populație de circa 24 milioane de locuitori. Este un important centru financiar, tehnico-științific, comercial și de transporturi din China.

În 2017, orașul Shanghai a realizat un Produs Intern Brut de 3.013 miliarde Yuani (un dolar este egal cu circa 6,2 yuani), cu o creștere de 6,9%, situându-se pe primul loc printre orașele țării. Menționăm că în 2017, Produsul Intern Brut din întreaga Chină a fost de 82.712 miliarde yuani, cu o creștere de 6,9% față de anul precedent. Portul Shanghai a realizat în 2017 un trafic de 40.230.000 de containere standard, situându-se pe primul loc în lume.

Dezvoltarea pe verticală a orașului

Supranumit înainte de eliberare „Paradisul străinilor”, fostul oraș împărțit colonial unor țări occidentale, a cunoscut în anii puterii populare și în special după aplicarea în țara noastră, în 1978, a politicii de reformă și deschidere, schimbări înnoitoare.

De pildă, în domeniul construcției imobiliare, până în 1980, cea mai înaltă clădire din Shanghai a fost *Park Hotel*, inaugurat în 1934, cu 24 de etaje și o înălțime de 83,8 metri. În ultimii 40 de ani, au fost ridicate la Shanghai peste 5.000 de clădiri de peste 24 de etaje, cele mai înalte fiind *Palatul Jin Mao* de 420,5 de metri, cu 88 de etaje, *Shanghai World Financial Center*, de 492 de metri, cu 101 etaje. În 2016, a fost dată în folosință o nouă zgârie-nori, *Shanghai Tower*, înaltă de 632 de metri, cu 118 etaje, ale cărei lucrări de construcție au început în 2008. Este a patra construcție ca înălțime din lume și a doua din China.

Partea de est a fluviului Huangpu se numește Pudong și era dominată până în 1990 de terenuri agricole, vechi hale industriale, depozite și amenajări portuare. După 1990, sectorul Pudong se ridică pe malul fluviului cu o pădure de zgârie-nori, cu sedii ale multor instituții bancare și firme renumite din lume.

Expoziția dedicată celor trei doctori români

Dezvoltarea infrastructurii

Pentru un oraș așa de mare cum este Shanghaiul, rezolvarea problemei transporturilor și circulației este deosebit de dificilă. Dar această problemă se rezolvă în condiții bune și cu succes. S-au găsit metode ingenioase de construire a străzilor supraetajate, a intersecțiilor pe mai multe niveluri, a liniilor de metrou, a podurilor și traversărilor pe și sub fluviul Huangpu, care străbate orașul. S-a format astfel o rețea de transporturi modernă și eficientă.

În ultimii ani, s-au construit mai multe bulevarde supraetajate ce formează structura principală de transport a metropolei. În domeniul construcției de metrou, sunt date în exploatare până la sfârșitul anului 2017, 17 linii cu o lungime totală de peste 700 de km. Să știți că prima linie de metrou din Shanghai a fost dată în exploatare abia în anul 1995. Menționăm că a fost construită și dată în exploatare în 2002 prima linie de tren pe pernă magnetică

Shanghai, construcții vechi pe malul de vest al fluviului Huangpu

din lume, cu o lungime de 30 km, care leagă centrul orașului de aeroportul internațional Pudong. Garnitura de tren se deplasează cu o viteză maximă de 430 de kilometri pe oră.

Până în 1991 nu fusese construit nici un pod peste fluviul Huangpu. Dar până în prezent au fost construite pe acest fluviu lat de 300-700 de metri șapte poduri, fiecare având un design foarte frumos și inedit. Concomitent, au fost construite vreo zece treceri subfluviale, înlesnind foarte mult legăturile între cele două maluri ale fluviului.

Orașul Shanghai este puternic dezvoltat la capitolul culturii, educației, învățământului, și turismului. Aici funcționează 60 de instituții de învățământ superior și peste o sută de instituții de cercetare științifică. În fiecare toamnă, se organizează timp de o lună Festivalul de Turism Shanghai. Se organizează aici și Festival internațional de film și de film TV. În acest mare oraș s-au format câteva zone comerciale, numeroase piețe și străzi comerciale, fiecare cu trăsăturile sale specifice. Parcul Disney, dat în folosință în iunie 2016, este al doilea parc Disney din China, al terilea din Asia și al șaselea din lume. Atrage zilnic mii și mii de vizitatori și turiști din orașul Shanghai și din alte localitați ale țării.

Deplasare cu trenul rapid

M-am deplasat de la Beijing la Shanghai cu garnitura de tren rapid Fuxing, care circulă cu o viteză de 350 de km pe oră. Dimineața am plecat la ora șapte, iar după patru ore și jumătate am ajuns, parcurgând o distanță de circa 1400 de km și am servit masa de prânz cu familia. Garnitura pornește lin, fără simțire și după câteva minute de accelerare a ajuns deja la o viteză de peste 300 de km pe oră. Trenul circulă silențios, cu locurile spațioase, cu un înalt nivel de comoditate și un serviciu impecabil. În luna aprilie s-a reglementat mersul trenurilor pe întreaga țară. După noul program, durata de circulație dintre Beijing și Shanghai s-a scurtat la 4 ore și 18 minute !

(*Luo Dongquan este profesor jurnalist, Vicepreședinte al Asociației de Prietenie China-România*)

Zgârie-nori din Shanghai

Întâlnire pe Elba

Florin COLONAȘ

În ultima vreme, prestigioase instituții muzeale europene dovedesc un interes tot mai evident pentru avangardă, organizând ample manifestări expoziționale care pun în evidență începuturile mișcării și, totodată, influența pe care suflul ei înnoitor l-a exercitat asupra diferitelor ramuri cu semnificație artistică. Un exemplu grăitor este recenta expoziție deschisă vineri 6 martie la Dresda, veche metropolă culturală a Europei, de către Staatliche Kunstsammlungen Dresden în Palatul Albertinum, sub titlul „Kandinsky, Mondrian, Lissitzky și avangarda abstract-constructivistă în Dresda anilor 1919-1932".

Capitala Saxoniei, unul dintre importantele orașe culturale ale Germaniei, găzduiește numeroase obiective artistice, multe dintre ele refăcute după cumplitele bombardamente ale aviației americane, survenite în nopțile de infern din 14 și 15 februarie 1945. Este suficient să amintim marele palat în stil baroc care adăpostește capodoperele Muzeului Zwinger, care deține comori de artă comparabile cu cele de la Louvre, British Museum sau Ermitaj. Între marile sale piese amintim capodopera lui Rafael, „Madona Sixtină" sau nudul culcat semnat de Giorgione.

De altfel, la Albertinum, în enormele săli se află neprețuite comori de artă grecești sau egiptene, impresionante galerii cu mari maeștri clasici sau moderni ai picturii și ai sculpturii.

Expoziția cu tematică avangardistă prezintă pe simezele generoaselor săli lucrări semnate, în afara celor trei protagoniști, de Willi Baumeister, Marianne Brandt, Erich Buchholz, Max Burchardt, Walter Dexel, Man Ray, Alexandr Rodcenco, Ludwig Mies van der Rohe, Georges Vantongerloo, Alexei Jawlensky, Paul Klee, Lazlo Moholy-Nagy, Kurt Schwitters, Oskar Schlemmer.

Ceea ce este într-adevăr un eveniment, care trebuie subliniat pentru importanța sa este participarea pe simeză a trei autori români: Brauner, Iancu și Maxy. Fiecare dintre ei este prezent cu câte un tablou, acest trio pictural avangardist românesc figurând și în noiembrie 2018 la marele târg de artă contemporană, desfășurat anual „La Grand Palais", la Paris, lucrările fiind expuse de către o galerie de primă mărime, cunoscuta „UBU – Gallery", din New York.

Voi reveni asupra expunerii celor trei uleiuri din prezenta expoziție germană, dar mai întâi să fundamentăm importanța expoziției de la Albertinum.

Pentru a înțelege importanța actualei alcătuiri tematice este necesar să punctăm câteva episoade ale parcursului, respectiv ale tradiției alcătuirii de expoziții ale moderniștilor în această parte a teritoriului Germaniei, în context cu evenimente importante de pe alte coordonate geografice.

În 1919, aprilie, se constituie grupul expresioniștilor, futuriștilor, cubiștilor.

– La Moscova, Kazimir Malevici deschide expoziția în care expune „Patratul alb pe fond alb", punctul de plecare al suprematismului.

– La Dresda, E. Kasting deschide școala „Der Weg" (drumul, calea, făgașul).

– Se deschide expoziția „Der Sturm" (Furtuna), în care expun Archipenko, Jawlenski, Feininger, Dexel, Schwitters și alții. Catalogul cuprinde texte ale lui Kandinsky și Herwarth Walden (poet, muzician, critic, „suflet" al mișcării „Der Sturm", care a înființat galeria și revista cu același nume).

– Aprilie-mai, Moscova, expoziție suprematistă cu Popova, Rodcenko, Kijun, Malevici, Stepanova. Catalog cu texte semnate de către Malevici și Rodcenco.

– Grupul „Sezession Dresda 1919", expoziție cu Feininger și Schwitters (iunie-iulie),

– Septembrie, la Dresda, manifestare plenară Feininger, este prezent cu 38 de lucrări în ulei, 25 de acuarele, 52 de desene și 109 lucrări de grafică.

– Noiembrie, la Dresda, la cunoscuta galerie Emil Richter, se deschide expoziția „Umorul lumii", cu participarea elvețianului Klee și a lui Feininger.

Anul 1920.

– Ianuarie, Berlin, Schlemmer, Baumeister, Dexel: expoziție la „Sturm".

– Februarie-martie, Dresda, „Tineri graficieni din zona Rhin" – Burchartz, Gleichmann, Tantz.

– Martie 25, Moscova, Malevici ilustrează pe larg drumul său de la impresionism la suprematism expunând 153 de lucrări.

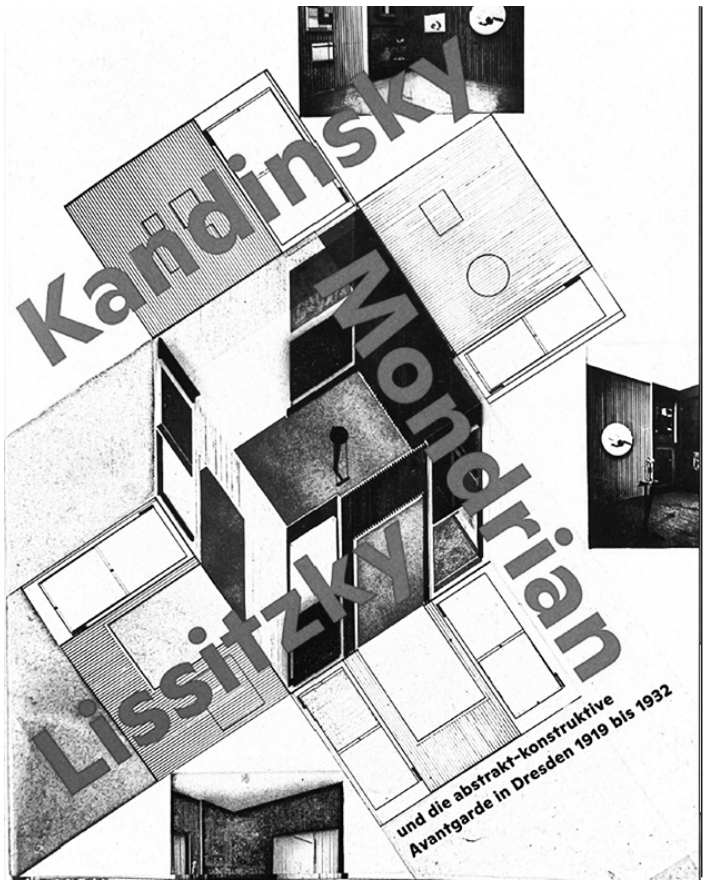
– Mai-iunie, München, Klee expune 371 de lucrări. Adevărat regal !

– Vara lui 1920, expoziție la Palatul Expozițional din Stübelplatz. Lucrări de Jawlensky și E. Kesting, o importantă galerie din localitate, Ernst Arnold, inițiază, de asemenea, manifestări cu Schwitters, Baumeister, Sehlemmer.

– Octombrie-noiembrie – „Dresdner Sezession, 1919 Gruppe", la aceeași galerie, expun Klee, Jawlensky, Schwitters, Feininger.

– Octombrie-noiembrie, la galeria lui E. Richter: Paul Klee și George Grosz.

Anul 1921 – Kurt Schwitters prezintă seria de tablouri „Merz" la „Der Sturm". Artistul din Hanovra, creator al liniei „Merz" și al revistei cu același nume, expune 70 de lucrări alături de Klee și I. Puni.

Coperta catalogului expoziției de la Dresda

– Mai-iunie – Archipenko expune la Dresda pictură, desen, acuarelă, dar și sculptură.

– Vara – expoziție a grupului „Dresdner Sezession 1919".

– Septembrie-octombrie, Moscova, „expo 5 x 5 = 25", cu Popova, Rodcenco, Stepanova.

– Octombrie – „Dresdner Sezession 1919", cu Feininger și Klee.

– Noiembrie, expoziție Erich Buchholz: pictură, acuarele, gravuri în lemn.

Anul 1922.

– Februarie – expo Moholy-Nagy și Peri la „Sturm" (respectiv 30 și 20 de lucrări). Mai sunt prezenți pe simeze Itten, Léger, Muche, Archipenko, Feininger.

– Martie, retrospectivă aniversară (50 de ani) pentru Mondrian, la Stedelijk Museum, Amsterdam.

– Mai, a șasea expoziție „Dresdner Sezession".

– Noiembrie, mare expoziție Jawlensky la Dresda.

– Decembrie, la Berlin, prima expoziție de arta rusă, cu Gabo, Exter, Pevsner, Popova, Malevici, Rodcenco, Tatlin și W. Strzeminski, artist polonez care a studiat la Moscova și căruia în decembrie 2018 i s-a organizat o mare expoziție la Centrul Pompidou, în cadrul Muzeului de Arta Modernă.

Anul 1923.

– Februarie, Klee expune la Galeria Națională berlineză.

– Martie-mai, Kandinsky expune la New York.

– Martie, expoziție constructivistă la Dresda: Schlemmer, Schwitters, Klee, Dexel, Baumeister, Burchartz.

– Mai-septembrie, mare expoziție de artă la Berlin cu Baumeister, Theo van Doesburg, Moholy-Nagy, Jawlensky, El Lissitzky, Burchartz.

– Aprilie, la galeria „Der Sturm", expoziția cu numărul 118, cu M.H. Maxy cu un număr de 23 de tablouri. Cinci dintre acestea vor figura și în următoarea expoziție, după care vor pleca într-un lung turneu european.

– August-septembrie, prima expoziție „Bauhaus", în Weimar (unde școala Bauhaus a funcționat între anii 1919-1923) cu numeroase opere de J. Albers, Itten, Kandinsky, Moholy-Nagy, Schlemmer, Feininger.

– Septembrie-octombrie: acuarele, desene, gravuri de Feininger, la Dresda.

-– Octombrie-noiembrie: „Arhitecții" grupului „de Stijl" (Olanda), în frunte cu Theo van Doesburg, Mies van der Rohe, Mondrian, J.J.P. Oud, C. van Eesteren.

Anul 1924.

– Aprilie-mai, Klee expune pictură, acuarelă, desen, grafică la Dresda.

– Mai-septembrie, mare expoziție la Berlin cu Klee, Gropius, Kandinsky, Dexel, Moholy-Nagy.

– Iunie-septembrie, mare expoziție la Dresda. Participă: Feininger, Kandinsky, Klee.

– Septembrie – expoziție internațională prilejuită de Seccesiunea vieneză în care găsim prezenți pe Doesburg, Lissitzky, Moholy-Nagy, Léger, Gabo, Schwitters.

– Noiembrie-decembrie, la Dresda, o expoziție de pictură și desen Feininger.

Anul 1925.

– Februarie-martie, expoziția „Șapte pictori Bauhaus": Feininger, Kandinsky, Klee, G. Marks, Moholy-Nagy, Muche, Schlemmer. Cu excepția lui Marks, toți erau profesori la „Bauhaus", de data aceasta Dessau.

– Martie-aprilie, El Lissitzky, arta nouă constructivistă 1919-1925, la Dresda.

– Mai, expoziție Jawlensky și Nesnakomov – pictură, acuarelă, desen, la Dresda.

– Mai-iunie, a doua expoziție Klee, la München.

– Iulie-octombrie: „Dresdner Secession 1919 – Noua formație 1925", cu Kandinsky și Oskar Schlemmer.

– Iulie, maeștrii Bauhausului Weimar, la Wuppertal, cu profesorii: Albers, Feininger, Schlemmer, Kandinsky, Moholy-Nagy, G. Muche, Klee, Feininger.

– Septembrie-octombrie, la Dresda, Mondrian, Man Ray, Schwitters.

– Octombrie-noiembrie, Feininger prezintă acuarele la Dresda.

– Decembrie – expoziție internațională la Paris: Dexel, Exter, Mondiran, Klee, Baumeister, V. Servranckx.

Anul 1926.

– Februarie-martie, Feininger cu acuarele la Dresda.

–Aprilie-mai, la Dresda, Moholy-Nagy (profesor la Bauhaus – Dessau), 16 uleiuri, șapte acuarele, șase fotograme.

– Mai, Klee, la Dresda, expune acuarele și desene.

– Mai-septembrie, mare expoziție de acuarele la Dresda cu participarea lui Moholy-Nagy, Schwitters, Schlemmer.

– Mai-august, Berlin: „Mare expoziție de artă", cu participarea lui Kandinsky, Moholy-Nagy, Mondrian, Muche, Rodcenco, Schwitters.

– Iunie-octombrie, grandioasă expoziție internațională de artă la Dresda, cu Baumeister, Muche, Mondrian, Leger, Jawlensky, Kandinsky.

– Octombrie-noiembrie, Dresda: „Expo jubiliară" Kandinsky (60), cu 58 de uleiuri și 39 de acuarele ale maestrului „Călăretului albastru".

– Noiembrie, Dresda, mare expoziție Klee cu o sută de lucrări pe pânză și acuarele.

– Noiembrie-decembrie, Dresda, plastică și desen. Expun Marc Chagal, George Grosz, Wilhelm Lehmbruck, Pol Cassel, Paul Klee.

– Noiembrie '26 – ianuarie '27, la Brooklyn Museum, New York, expoziție cu lucrări de Buchmeister, Baumeister, Kandinsky, Mondrian, Schwitters, Klee, Léger, Van Tongerloo.

Anul 1927, „Drumuri și direcții ale abstracționiștilor europeni", Mannheim, cu participarea lui Buchholz, Baumeister, Mondrian, Léger, Klee, Schlemmer, Archipenko.

– Mai-iulie, Academia din Dresda, cu lucrări de Kandinsky și

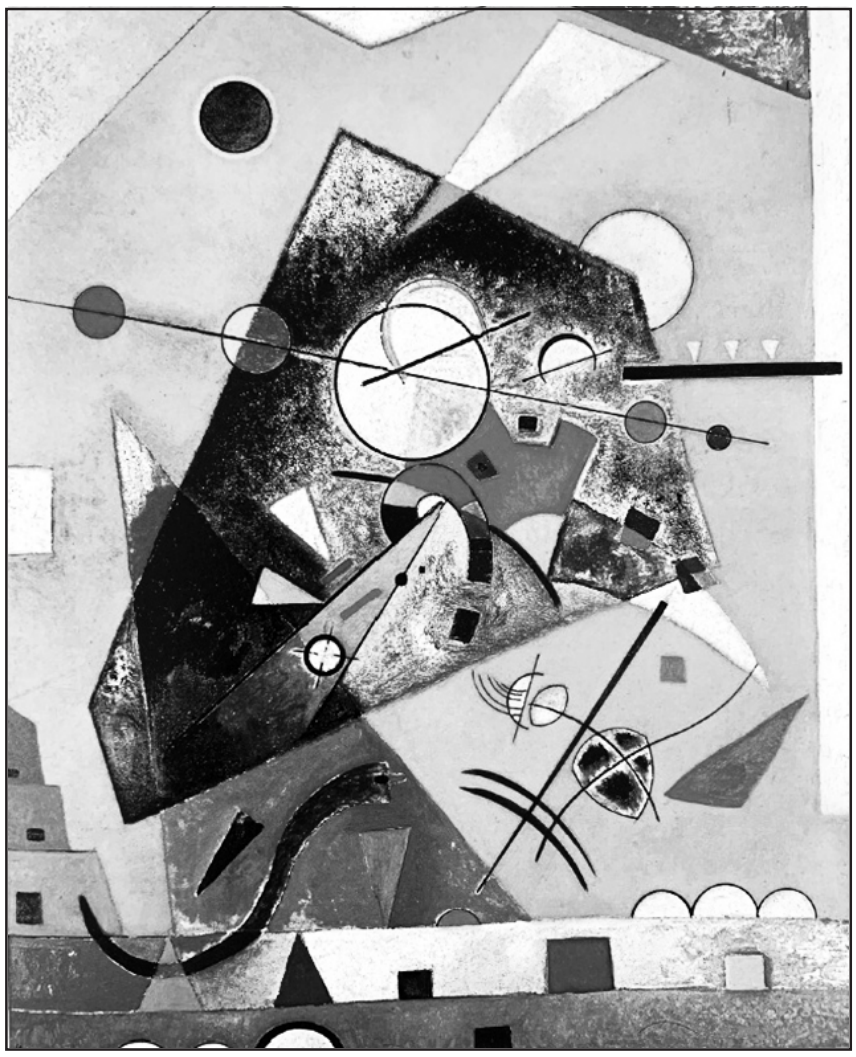
(continuare în pag. 19)

(urmare din pagina 18)

Klee.

– Mai-septembrie, Berlin, „Mare expoziție de artă” cu două secțiuni: abstracții (Feininger, Kandinsky, Jawlensky, Klee, Baumeister) și arhitectonică (Malevici).

– Iunie-iulie, Dresda, Willi Baumeister, Schlemmer, Feininger,

Wassily Kadinsky, ulei pe carton, 612,5x51 cm, München

acuarele.

– Iunie-septembrie, Dresda, expoziție de grafică Feininger, Kandinsky, Klee, Moholy-Nagy.

– Iulie-octombrie, expoziția purtând titlul „Die Wohnung” (locuința, căminul), deschisă la Stuttgart cu L. Mies van der Rohe, Le Corbusier, W. Baumeister.

Anul 1929.

– Aprilie-mai, „Arta Nouă” în colecții particulare. Sunt expuse lucrări semnate: Feininger, Kandinsky, Mondrian.

– Aprilie-mai, „Bauhaus Dessau”, expoziție organizată la Basel, cu Kandinsky, Schlemmer, Alberts, toți profesori la Bauhaus Dessau (cea de-a doua etapă a Bauhaus-ului).

– Mai: „10 ani de seccesiune Dresda” cu pictori saxoni.

– Mai-iulie, „Film și foto”, expoziție internațională, Stuttgart. Participă cu lucrări El Lissizky, Moholy-Nagy cu studenții săi de la Bauhaus Dessau, Rodcenco, Schwitters.

– Iunie, Klee și Feininger expun la Berlin.

– August, Dresda, picturi de Marc, Feininger, Jawlenski și W. Campendenck.

– Septembrie-octombrie – „Internaționala de fotografie” – Dresda, cu A. Kertesz, Man Ray, H. Richter și Moholy-Nagy.

– Octombrie-noiembrie, Zürich, în cadrul manifestării „Pictori abstracți și suprarealiști” participă Léger, Ray, Picabia, A. Pevsner, V. Tatlin, Vantongerloo, Malevici.

– Noiembrie, Moscova, Retrospectiva Malevici, cu opere de la galeria Tretiakov; 49 de picturi, patru modele arhitectonice, șapte fragmente ale arhitectonicii pictorului.

Anul 1930.

– Ianuarie, „Exhibition of Modern German Prints”, la New York, cu Baumeister, Feininger, Kandinsky, Klee, Schlemmer.

– Februarie-martie, Dresda, „Paul Klee la cincizeci de ani” prezintă 105 lucrări.

– Aprilie-noiembrie, a XVII-a ediție a Bienalei de la Veneția cu lucrări de W. Baumeister, Feininger, Klee, Kandinsky.

– Aprilie-mai, Paris, Prima expoziție internațională „Cercul și Patratul”, cu Baumeister, Buchmeister, Kandinsky, Gropius, Leger, Le Corbusier, Mondrian, Pevsner, Vantongerloo.

– Iunie-iulie, expo Otto Dix (un deceniu) ’919-’929, Dresda.

Anul 1931.

– Ianuarie, gravuri și acuarele Feiniger și Rolf Nesch (Dresda).

– Martie-aprilie, New York, „Pictură și sculptură germană” cu Baumeister, Klee, Schlemmer.

– Mai-iunie, Dresda, expoziție aniversară (60 de ani) Feininger.

– Iunie-iulie, a doua expoziție aniversară Feininger, Dresda. La Düsserdorf, expoziție Paul Klee.

– Iulie, Dresda, expoziție Feininger, Klee, Kandinsky.

– Noiembrie-decembrie, Galeria Națională Berlin, 137 de picturi și desene ale lui Feininger. Adevărat an Feininger ! Să nu uită că Feininger a condus atelierul de gravură de la Bauhaus. La Dresda, Baumeister și Schlemmer expun pictură, I. Bienert, desene.

În iarna 1931-32, Edmund Kesting împreună cu profesorii și elevii de la Școala de artă „Der Weg” din Dresda expun .

Anul 1932, Muzeul de Artă Modernă (MOMA) New York, expoziție „A Brief Survey on Modern Painting”, cu Kandinsky, Mondrian, Klee, Léger, Rodcenco.

– Septembrie-octombrie, „Dresdner Sezession 1932", expun la Dresda lucrări de E. Kesting. Tot la Dresda, Paul Klee este prezent cu acuarele.

– Noiembrie-decembrie, Dresda, Kandinsky acuarele și desene; Karl Hofer acuarele și desene, Gerhard Marks, desene.

Desigur, parcurgerea acestei cronologii extrasă succint din catalogul de peste trei sute de pagini al expoziției poate părea plictisitoare, însă ea ilustrează cât se poate de bine mișcarea pictural-artistică din perioadă, ilustrând, totodată, intensitatea ei din zona saxonă.

În acest context, putem judeca mai substanțial faptul că în prezenta expoziție a corifeilor acelei perioade și-au găsit locul și cele trei lucrări ale celor trei artiști români, mai mult decât atât, într-un cadru absolut remarcabil, „incinta El Lissitzky”, reconstruită și inaugurată cu prilejul vernisajului prezentului eveniment.

Privesc imaginea marelui oraș de la cel de-al unsprezecelea etaj al hotelului, cu clădirile impunătoare, edificii culturale (Opera, Muzeul Zwinger, Biblioteca), administrative, religioase, ridicate de o parte și de alta a Elbei, fluviul care a marcat în timpul celei de-a doua conflagrații mondiale locul unei întâlniri istorice, la nivel militar, între trupele aliate anglo-franco-americane și cele sovietice. Continuându-și parcursul milenar, apele fluviului privesc cu adâncă nostalgie ruinele unui înfloritor oraș industrial și cultural, transformat în ruină de bombele incendiare și brizante slobozite de fortărețele zburătoare ale aliaților.

Vizita mea de acum jumătate de veac este încă vie. Urmele războiului erau mult mai vizibile, deși, astăzi, marile clădiri poartă încă urmele de fum ale incendiilor prin care au trecut. S-a reușit, în bună parte, să fie refăcute în decenii de muncă multe dintre impunătoarele edificii.

Îmi aduc aminte de un muzeu pe care l-am vizitat atunci, amenajat în clădirea fostului sediu al „SS”-ului, în care era descrisă toată tragedia orașului și a populatiei. Imagini cutremurătoare, cu străzi și cartiere transformate în ruină, mormane de moloz cât piramidele egiptene, fără căi de acces, cu câte o mică potecă printre uriașele aglomerări de deșeuri, oamenii deplasându-se în șir indian pentru a accede dintr-un cartier într-altul. Nu existau utilități, locuințe, spitale, școli, transport public. Totul era improvizat. Dar viața continua. De altfel, reconstrucția orașului a început la sfârșitul lui mai 1945 cu numai... patrusprezece persoane. Forța de muncă rămăsese undeva, pe câmpurile de luptă, prin lagăre, prin spitale sau în cârje...

Prin împărțirea teritoriului Germaniei, prin Tratatul de la Cecilienhoft, lângă Postdam, Dresda a revenit DDR (Germania Democrată) până la căderea Zidului Berlinului.

Îmi aduc aminte și de filmul realizat cu mai bine de jumătate de veac în urmă, „Întâlnire pe Elba”, film artistic sovietic, al Studioului „Mosfilm” (1949) care marca momentul întâlnirii trupelor aliate cu cele sovietice pe legendarul fluviu.

Și iată că acum are loc o altă întâlnire, de alt gen, artistic, sentimental, pe care o am cu arta românească plasată intr-un context european de cea mai selectă factură.

Extrapolând tematica și temporalitatea, întâlnirea mea cu cei trei mari artiști ai artei plastice moderniste românești avea sa aibă loc în acel spațiu destinat artei constructiviste și abstracte, conceput în 1926 de către marele vizionar, arhitectul El Lissitzky, personaj vulcanic, inițiator al unor proiecte grandioase, realizate sau nu, dar care u marcat epoca prin puternica sa personalitate, rămânând un exemplu peste veac.

Uimitoarea mișcare artistică din deceniul al treilea al secolului trecut a dus la crearea unor spații ambientale integrate în respectivele tematici și realizări picturale.

Ar fi de amintit, în acest sens, cadrul în care s-a desfășurat ultima expoziție a grupului 0,10 de la Petrograd, în 1915, sau sala rusă de la expoziția „Füfo” Berlin. Să continuăm cu „El Lissitzky, noua artă constructivistă” (1919-1928) de la galeria Kühl și Kühl din Dresda, continuată de expoziția „Mondrian, Ray, Schwitters”.

Mondrian va realiza și el o incintă pentru locuința colecționarei, dar și omului de artă și totodată Mecena, Ida Biennert, care nu va fi însă pusă în operă, rămânând doar în stadiu de proiect. El va prinde viață acum în incinta unei curți interioare de la muzeul Albertina, cubul imens reconstruind intenția creatorului său, din urmă cu aproape un secol.

Între spațiile de atmosferă create l-aș aminti și pe Erich Buchholz cu proiectul, din 1922, al atelierului său berlinez.

El Lissitzky a proiectat în 1927 o „cameră a abstracțiilor”, la Hannovra, demontată însă imediat după expoziție și reconstruită în a doua parte a anului 2018 în Muzeul Sprengler din importantul oraș german al cărui muzeu a fost considerabil mărit și despre care revista noastră a scris pe larg.

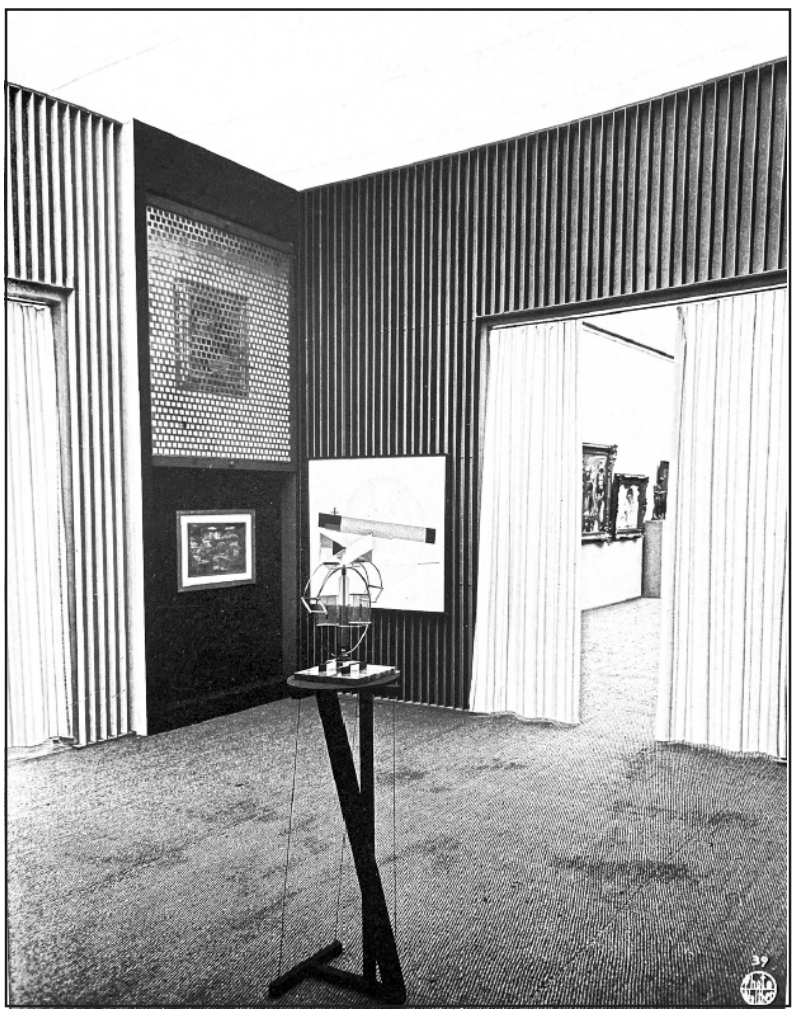
În 1926, Lissitzky va proiecta și „Spațiul pentru artă constructivistă și artă abstractă” de la Dresda, care, de asemenea, s-a pierdut la închiderea expoziției. El cuprindea 18 piese ale autorului proiectului, dar și opere de Picabia, Mondrian, Muche, Moholy-Nagy, Schlemmer, Jawlensky, Gabo, Klee, Baumeister.

Spațiul El Lissitzky are două intrări, una frontală și o alta lateral stânga. Pereții sunt tapetați prin profile metalice perpendiculare pe perete, ceea ce dă un aspect de fragmentare în întreg, iar în dreapta și în stânga intrării, pereții au câte o jumătate de perete lift, prevăzut cu perforări circulare, care culisează sus-jos, acoperind parțial, asemenea unui voal, lucrările expuse, dând panoului respectiv o atmosferă de mister.

Aici se află expuse lucrările românilor, aflate în compania unor străluciți reprezentanți ai avangardei: Liubov Popova, Lajos Kássak, Rodcenco. „Construcția” lui Iancu, denumită „Peisaj” în unele cataloage, uleiul, de altfel reprodus în catalogul expoziției, având ca punct de sprijin elementele copertei revistei avangardiste *Punct*, semnat de Victor Brauner și compoziția lui Maxy, care a participat la galeria faimoasă a lui Herwarth Walden, toate trei armonizându-se excepțional în acest „concert expozițional” al marilor maeștri ai modernismului.

Nu pot să închei aceste rânduri fără a aminti că la „Rezidens Schloss” din Dresda, în galeria de gravură am vizitat o expoziție a gravorului și ilustratorului de carte care a fost Wasili Kandinsky. O latură a operei acestui titan al picturii moderne pe care o cunoșteam mai puțin. piesele excepționale, unele aduse de la muzeul moscovit Tretiakov, au reprezentat o continuare firească a operelor admirate la „Albertinum”. O adevărată desfătare pentru privire și suflet.

Nu pot încheia fără să amintesc faptul că pe simeză la „Albertinum” este prezentă și mapa lui Kandinsky „Ce mică e lumea !”, pe care am văzut-o și am scris despre ea când am vizitat muzeul din Ludwigshafen am Rhein. Acum o revăd și când mă gândesc că Muzeul National de Artă al României o are în inventarul său, mă întreb de ce nu a fost expusă în nicio expoziție. Ea singură putea fi subiectul unei asemenea manifestări muzeale. Să fie, oare, *lumea atât de mică* ?

Camera Lissitzky din Dresda

Opt poete şi gânduri pentru o primăvară nouă

Începând cu acest număr din martie, periodic, vom chema poeți și prozatori să fie împreună, ei și gândurile lor, într-un proiect comun. Pentru acestă ediție ne-am gândit că la ușa femeii-poet bate primăvara neputincioasă și obosită de atâtea secole de plecări și reveniri... Ce-ar face fiecare dintre ele dacă ar trebui să îi țină locul primăverii pentru o vreme ? Cum ar reînvia natura și sufletele amorțite, abia ieșite din iarnă ? Sau, mai simplu: *Opt poete și gânduri pentru o primăvară nouă.* (**Gabriel Dragnea**)

Victoria Milescu

Dacă primăvara s-ar afla în impas, n-ar găsi un mai competent și inspirat ajutor decât în persoana Poetului. El poate înflori pomii cu metafore colorate și strălucitoare, el pune rime și ritmuri în glasul păsărilor măiestre, el aruncă spre nori gânduri ce se întorc în ploaie de versuri. În parcuri, pe străzi, el va face o vrajă, ameţindu-ne cu boarea parfumată a unui sonet, rondel, madrigal, triolet, vorbind limba universală a zâmbetului. Odată, am văzut un copac cu virgule. „E un roșcov cu roșcove", mi-a spus un trecător. „Nu", i-am răspuns, „e copacul poetului, copacul cu virgule", atât de necesare în avalanșa de frumuseți, iubiri, bucurii, nostalgii, amintiri. Poetul pune semne de punctuație în cartea anotimpurilor. Atunci când trebuie să pună punct, el așază o floare."

Evelyne Maria Croitoru

Voi fi o primăvară ispititoare care-ți picură blând extazul mugurilor stropiți cu lacrima iernii. Voi coborâ stelele noaptea-n tulpini, strălucind pe ramuri, să întoarcă inimile împietrite, în crângul iubirii. Voi fi miros de ierburi tinere, vacarm impudic de iubiri vegetale, pă-trunse de mine, dorință tânără sub soarele acestei plutiri jinduite. Și vom vorbi în limba primăverii, firesc, căci unul altuia ne suntem primăvară, în silabele sângelui dând colț.

Alexandra Firiță

Voi fi eu primăvara, acea femeie fatală, care topește dulcile pături de zahăr împrăștiate de nori cu ceva timp în urmă. Voi fi eu minunea, care va face să strălucească ochii tuturor după o lungă așteptare. Voi fi eu, acea briză care întinde culori pe câmpuri, pe dealuri, prin păduri, de la poale până în vârful munților, ce desenează pe chipuri surâsuri, ce aprinde lumini în ochi stinși de atâta gri, ce face să curgă gureșe râuri de bucurie și seamănă flori în cosițele câmpiilor. Sunt eu, primavara, acel spirit mistic ce aprinde focuri în inimile stinse ce niciodată nu au știut iubi. Sunt eu acea bătaie de aripă ce parfumează aerul cu zborul său. Sunt dintotdeauna un suflet de femeie ce a știut să dăruiască lumii un surâs de copil ce închide în el, primăvara.

...Fiindcă noi, ființele bipede și cugetătoare, căutăm definiții chiar și în legătură cu fenomenele, noțiunile, stările care se definesc prin ele însele, am putea spune că primăvara este sora mai mică a toamnei; declanșează nostalgii, doar că le cânți într-o altă gamă...

Carmen Focșa

Primăvara prezentă
seamănă atât de mult cu cea din trecut încât ești tentat s-o analizezi ca să-i descoperi deosebirile, asumându-ți riscul ca o eventuală confirmare a deosebirilor să te împiedice să retrăiești primăvara unei alte vârste, în care scrisorile către nimeni puteau să-nceapă astfel:E din nou primăvară și eu încă îți scriu/ Luminează hârtia câte-un plop fumuriu...

Vilia Banța

Vine o zi când lumina ne-nlumină și clipele ne-așteaptă-nvolburate pe râul trezirii noastre. Să le-ntâmpinăm cu bucurie, e șansa magică să redevenim vii, cu suflet de copil, să ne-ntregim aripile obosite, prăfuite, uitate prin cotloane pe unde-am hibernat nepăsatori și fără de folos. Sunt primăvara voastră, păşesc pe iarba verde, desfac evantaiul culorilor din cântecul păsărilor, plutesc pe aerul verde, cu ecoul tot verde și încerc să învăț cu voi zborul. Zborul din liniști, din neliniști, din speranțe, din gândul că nimic nu poate opri primăvara !

Isabela Brănescu

Aș fi vrut să fiu o pădure virgină în care să mi se răcorească aripile în nopțile reci / După ce se zbat nevrotic în apele adânci, se smulg singure privindu-și în oglindă umbrele, / sunt ocupate locurile în Tour Eiffel, mi-au spus, aruncând spre cer/ zborurile mele trunchiate, rănind îngeri, oferindu-mi neputința pentru o zi ,/ ca să mă simt mai puțin om, să înțeleg ce înseamnă-a nu fi ! / Aș fi vrut, este sfiala păcat ? să te trezesc abia când bate iarna-n ferești, / să mă așez lângă tine, să te privesc, am fi semănat cu valea plângerii lui Eleni / Iar eu nu m-aș fi oprit niciodată din plâns !

Iuliana-Paloda Popescu

Dacă aș fi Primăvara, aș invoca Îngerii Domnului și împreună cu ei m-aș ruga.

Să îndepărtăm norii, teama, tristețile, bolile, durerile, tot răul ce ne-ar putea vătăma.

Să înceteze nepăsarea, egoismul, invidia, ura, violența, cruzimea, războaiele, răzbunarea.

Aș pune un nou început vieții, pentru ca oamenii să trăiască în credință, speranță și iubire, fiindcă numai așa binele va triumfa.

Astfel, aș primeni lumea, pentru întâlnirea cu Dumnezeu, pentru Învierea ce va urma !

Angi Melania Cristea

Dacă aș fi o primăvară aș modela case de lut și aș ridica păduri infinite. Aș inflori precum irișii de sub zăpezi și m-aș transforma într-o poezie ca o adiere atât de subțire că va putea pătrunde în inima oricui. Dacă aș fi o primăvară aș dărui copiilor mame pentru ca niciun copil să nu fie singur de 8 Martie și aș deschide cărți cu mâinile lor.

Repere social-politice şi istorice ale evoluției României după făurirea statului național unitar

Constantin Bărbuță

Pentru istoria milenară și zbuciumată a poporului nostru, întregirea națională consacrată prin tratatele de pace în urmă cu o sută de ani a reprezentat nu numai împlinirea unei aspirații legitime, ci și crearea cadrului național, *sine qua non* dezvoltării moderne a societății românești. Suprafața teritorială a crescut la 295.049 km pătrați de la 130.000 în 1914, numărul de locuitori aproape s-a dublat, ajungând la șaisprezece milioane, resurse importante, industriale și de materii prime, au intrat în circuitul economic pe fondul unor realități social-politice grave și complexe, consecință a participării timp de doi ani la Primul Război Mondial.

Este meritul istoric al factorilor politici ai vremii, regele Ferdinand, guverne, partide, care au înțeles prioritățile imediate și strategice ale țării, refacerea economiei și consolidarea unității statale, angajamente și promisiuni stringente din timpul războiului fiind înscrise în prim planul reformelor. Începând cu decembrie 1918 viața politică se activează, partidele istorice, cel liberal îndeosebi, prin liderul de necontestat I.I.C. Brătianu, caută să-și extindă baza socială în provinciile unite cu țara, apar noi partide (precum Liga – Partidul Poporului în jurul personalității generalului Alexandru Averescu, sau Partidul Țărănesc, expresie a nevoii țărănimii de a avea un organism politic propriu, lider fiind Ion Mihalache). Partidul Țărănesc va fuziona în anul 1926 cu Partidul Național din Transilvania condus de Iuliu Maniu, formând Partidul Național Țărănesc, cei doi lideri, ce-și propuneau să lupte „de la egal, la egal cu liberalii”, având o prezență marcantă în viața politică a României și, din păcate, același destin tragic.

După ce a condus țara aproape 14 ani în o jumătate de secol, Partidul Conservator va dispărea treptat din viața politică, semnalul fiind dat de înfrângerea liderului său, Alexandru Marghiloman, în alegerile din noiembrie 1919, primele organizate pe baza votului universal, în care Partidul Poporului și Partidul Țărănesc au obtinut cel mai mare număr de voturi și, implicit, de mandate.

Legea pentru reforma agrară a fost adoptată după dezbateri aprinse în Parlament la 7 iulie 1921 și prevedea exproprierea, cu despăgubire, a moșiilor de peste 100 ha, diferențiat pe regiuni, în funcție de densitatea populației.

În acest timp, PNL, autointitulat Partidul Națiunii, a desfășurat o puternică opoziție la adresa guvernului Averescu, socotit, nici mai mult, nici mai puțin, decât o „rușine națională” pentru că a „vândut țara străinilor”, cerând și promițând „ordine, cinste, pricepere și o administrație preocupată de binele obștesc”, determinând demisia și obținând mandatul de guvernare prin care se pune capăt crizei politice (ianuarie 1922).

Au urmat patru ani de guvernare liberală, stabilitate și dezvoltare economică, refacere și repunerea în funcțiune a potențialului pe întreg cuprinsul țării, investiții, dotare tehnică și diversificare industrială fără precedent, extinderea rețelei feroviare ajunsă la peste 10.000 km, concomitent cu aplicarea „sinceră” a reformei agrare – cea mai radicală din Europa – exproprierile atingând aproape șase milioane ha în 1928. Acest progres economico-social a putut fi posibil pe fondul consolidării operei de unitate națională, prin adoptarea unei noi Constituții în locul celei din 1866, votată pe 23 martie 1923, ea fiind considerată cea mai democratică lege fundamentală a României.

Au urmat alte legi importante, menite să armonizeze și uniformizeze instituțiile statului national, precum Legea minelor (1924), cu reglementări stricte pentru capitalul străin, Legea de unificare administrativă (1925), remarcabilă prin rezonanța peste veac fiind prevederea potrivit căreia nu puteau fi alese în funcții publice persoanele condamnate pentru delicte penale.

În primul deceniu după făurirea statului național unitar monarhia a constituit factorul central și reperul vieții politice, meritele regelui Ferdinand fiind recunoscute prin încoronarea sa și a reginei Maria în catedrala special construită în cetatea-simbol, Alba Iulia, la 15 octombrie 1922 ca regi ai României Mari.

Imaginea monarhiei va fi afectată, cu reverberații până în zilele noastre, de firea nestatornică și comportarea moștenitorului tronului, Carol (1893-1953), care s-a dovedit incapabil să discearnă între interesul național și propriile pasiuni, pentru care va renunța de trei ori la tron, ultima dată în decembrie 1925, provocând o adevărată „criză dinastică”, rezolvată, in extremis, de tatăl-rege prin desemnarea ca succesor a nepotului minor, Mihai și instituirea unei regențe (1927-1930).

La 8 iunie 1930, cu complicitatea lui Iuliu Maniu, Carol se întoarce în țară și este proclamat regele Carol al II-lea. Se instaurează un regim politic autoritar pentru un deceniu, până la 6 septembrie 1940, când va fi obligat să abdice și să plece în exil, unde se va căsători cu Elena Lupescu (1947), marea sa pasiune, pentru care a sacrificat totul.

Carol al II-lea a murit în 1953, fiind înmormântat la Estoril, Portugalia, iar rămășițele sale pământești au fost aduse în țară cincizeci de ani mai târziu și reînhumate în 2003 în curtea mănăstirii Curtea de Argeș.

În ziua de 9 martie 2019 sicriul fostului rege Carol al II-lea, personalitate controversată a istoriei românilor, a fost mutat în noua catedrală arhiepiscopală și așezat alături de fiul și urmașul său, Mihai I (1921-2017) și soția acestuia, Ana de Bourbon-Parma, printr-o ceremonie religioasă ce poate constitui un indiciu că și la noi personalitățile istorice încep a fi tratate așa cum au fost, cu lumini și umbre.

Istoria este tribunalul lumii. (Fr. Schiller)

Domeniul lui Constantin Brâncoveanu de la Ciorogârla

Niculae Stoica

Puțini sunt aceia care știu că satul Ciorogârla, într-o anumită perioadă, s-a aflat în proprietatea domnitorului Constantin Brâncoveanu (1688-1714). Deși această informație ar părea lipsită de importanță, totuși ea prezintă interes pentru cei pasionați de istoria localității.

De asemenea, se știe că înaintea lui Brâncoveanu, cu aproape un secol, satul Ciorogârla se aflase pentru puțin timp în proprietatea lui Mihnea Turcitul și apoi a lui Mihai Viteazul. (Ion Donat, *Domeniul domnesc în Țara Românească, sec. XIV-XVI,* ed. Gheorghe Lazăr, Editura Enciclopedică, București 1996, p. 84-85)

Studiul întocmit de Iolanda Țighiliu, intitulat *Domeniul lui Brâncoveanu* ne arată că acest domnitor a fost unul dintre cei mai bogați oameni ai timpului său deținând 179 de proprietăți, din care 171 în Țara Românească și 8 în Transilvania. Dintre acestea, 43 erau moșteniri, 13 cumpărate ca boier și 123 achiziționate în timpul domniei, printre acestea aflându-se și satul Ciorogârla, întreg, cu *rumâni* (clăcași) cu tot, unde domnitorul își construise și un rând de case din piatră. (Iolanda Țighiliu, *Domeniul lui Constantin Brâncoveanu,* în *Constantin Brâncoveanu*, Editura Academiei, București, 1989)

În ce împrejurări, când și de la cine dobândise marele domnitor acest sat, sunt întrebări la care, deocamdată, nu putem da un răspuns exact. Necunoscut este și locul unde s-au aflat casele de la Ciorogârla ale domnitorului, până în prezent negăsindu-se dovezi materiale sau scrise referitoare la acesta.

Presupunem că ele nu puteau fi decât în zona rezidențială a localității, unde de-a lungul timpului și-au avut reședința toți cei care în trecut au stăpânit satul și moșia Ciorogârla. Este vorba de un teren aflat în centrul satului, unde încă se mai află ruinele așa zisului conac Gigurtu.

În ceea ce privește data construirii, se poate aproxima că aceasta s-a produs înainte de anul 1704, devreme ce în vara acestui an „*sosea la **conacul de la Ciorogârla,** la domnitorul Constantin Brâncoveanu, un țăran cu fiul său, pentru a se plânge că egumenul mănăstirii Segarcea îi rumânise pe nedrept*”, adică din țăran liber îl transformase în clăcaș, probabil luându-i-se pământul. (Șerban Papacostea, *Contribuție la problema relațiilor agrare în Țara Românească în prima jumătate a secolului al XVIII-lea*, în SMIM, III, 1959, p. 273)

De asemenea, după cum se va vedea, domnitorul Constantin Brâncoveanu a deținut și o moșie situată, la Jugureni (Domnești de astăzi), în lunca Argeșului, pe care o obținuse de la clucerul Vergu în împrejurările menționate mai jos.

La moartea boierului Matei Ciorogârleanu, care stăpânise întinsa moșie de la Jugureni (circa 1300 de stânjeni), acesta rămăsese dator la cumnatul său, paharnicul Cornea Brăiloiu, cu o mare sumă de bani pe care o împrumutase în timpul vieții și pentru care îi lăsase zălog din moșia sa „*de la Jugurenii de sus stânjeni 400, ot sud* [...] *și cu patru roate de moară în apa Argeșului, în mal de*[n]*coace despre Elhov* [Ilfov]*, cu moșia despre Codalba* [Cațichea-Domnești]”.

Pentru recunoașterea dreptului de proprietate asupra moșiei ce-i fusese lăsată zălog de către cumnatul său, Cornea Brăiloiu s-a adresat ieromonahului Parthenie, egumenul mânăstirii Radu Vodă din București, așezământ căruia Matei Ciorogârleanu, neavând urmași, îi lăsase întreaga avere. Ca urmare, pe baza înțelegerii survenite între cei doi, la data de 18 ianuarie 1694, lui Cornea Brăiloiu i s-a eliberat un zapis, confirmându-i-se proprietatea asupra celor 400 de stânjeni. În plus, a solicitat să i se mai dea încă 250 de stânjeni în schimbul celor patru roți de moară menționate, care în timp se uzaseră și devenise nefuncționale, cerere care i-a fost satisfăcută. (SMBAN, Colecția *Documente*, doc. nr. 1)

Puțin mai târziu, la data de 13 iunie 1694, domnitorul Constantin Brâncoveanu, printr-un hrisov, întărește marelui paharnic Cornea Brăiloiu dreptul de proprietate asupra părților primite din moșia Jugureni ce este „*alăturea cu Ciorogârla, ot sud Elhov, însă stânjeni 650*". (SMBAN, Colecția *Documente*, doc. nr. 3)

Dintr-un alt document, rezultă că Matei Ciorogârleanu, în timpul vieții, mai împrumutase suma de 2200 taleri și de la clucerul Vergu. Acesta, în același an, 1694, s-a prezentat la mănăstirea Radu Vodă și a cerut recuperarea datoriei. Egumenul mânăstirii neavând banii solicitați, au convenit să-i dea cealaltă parte a moșiei ce aparținuse lui Matei Ciorogârleanu, adică încă 600 de stânjeni, împreună cu pivnița din piatră și cu două heleșteie.

După treisprezece ani, în 1707, clucerul Vergu moare și lasă moșia sa, domniței Smaragda, fiica cea mică a lui Constantin Brâncoveanu.

Pentru a „rotunji” suprafața acestei moșii, domnitorul a preluat și cei 250 de stânjeni de moșie pe care îi primise Cornea Brăiloiu în schimbul celor patru roate de moară puse zălog de Matei Ciorogârleanu, motivând că îi luase cu *înșelăciune*. (SMBAN, Colecția *Documente*, doc. nr. 18 și 19)

În anul 1712, domnița Smaragda se căsătorește cu un boier din familia Băleanu, respectiv Constantin, fiul lui Grigore Băleanu. Cu această ocazie, domnitorul i-a dat ca zestre satul Ciorogârla cu rumâni cu tot, casele din piatră construite aici, precum și moșia de la Jugureni (Domnești). La 1754, o întâlnim ca proprietară în această zonă pe Bălașa Băleanca, care își construise aici o moară, pe viroaga Brebina, lângă pădurea Codalba-Cațichea. Pe un plan al pădurii Cațichea Mitropoliei întocmit în anul 1862, în acest loc este menționat un reper numit „Piatra de la Moara Neamțului”.

Iată încă o filă necunoscută din istoria comunei noastre care merită adăugată în cronologia acesteia.

Cimetière de Bagneux Parisien
Tombe famille ROSENBERG-BADINTER

Jean-Yves Conrad

Officier du Mérite Culturel roumain (2004)
Docteur Honoris Causa de l'Université Ștefan cel Mare de Suceava (2006)

A l'entrée du cimetière de Bagneux, près de la porte principale, à gauche, dans la 4e division consacrée aux défunts de religion israélite, près de la tombe où repose la célèbre chanteuse Barbara, elle-même originaire de Bessarabie (Brodsky), j'ai découvert dans le livre de mémoire de Robert Badinter récemment publié, *Idiss*, livre consacré à sa grand-mère maternelle, que cette famille était originaire de Edineți, en Bessarabie, à l'époque en Russie, devenue roumaine puis moldave. Je l'ai donc intégré dans mon ouvrage consacré aux tombes roumaines dans les cimetières parisiens, d'autant plus que les tombes juives sont omniprésentes dans ce cimetière. Shalom ! Hommage au peuple juif.

4e division, l. 5, Nord, t. 14 – Schulim (Samuel) ROSENBERG (Edineți, 1864-1920), Ides ROSENBERG (Britshan, 1863 – Paris, 1942), Marguerite ROSENBERG (Edineți, 1899 – Paris, 1954), Charlotte (Chifra) ROSENBERG, épouse BADINTER (Edineți, 1899 – Paris, 1983)- Grand-parents maternels, tante et mère de Robert BADINTER, ancien garde des sceaux.

Sur cette tombe figure également la mention **«Morts en déportation Simon Badinter (1895-1943) et Naphtali Rosenberg (1886-1942)».**

Idiss (Ides, sur la tombe, son véritable prénom) ROSENBERG était la grand-mère de l'ancien garde des sceaux de François Mitterrand, auteur de la célèbre loi française d'abolition de la peine de mort (9 octobre 1981).

Idiss, sur laquelle Robert Badinter a écrit un livre publié récemment aux éditions Fayard (octobre 2018 – ISBN 978-2-213-71010-5), était née en 1863 à Britshan (en yiddish), soit Briceni (roumain) ou Bryczany (polonais), ville à très forte prédominance juive (95,7 % en 1897 avec 7.187 Juifs vivant dans le shtetl à proximité de Edineț (17,4 miles au nord-ouest, soit 28 km), à la frontière ukrainienne.

Dans la capitale, «*pour Idiss, le premier problème n'était pas son judaïsme ni sa nationalité*» Idiss «*avait connu la pauvreté, sinon la misère, des juifs des shtetels bessarabiens*». La Bessarabie, aujourd'hui moldave après avoir été soviétique, était russe au temps d'Idiss, et devient roumaine en 1918. À ce moment-là, Idiss a rejoint ses deux fils aînés, Naftoul (Naphtali) (1886-1942) et Avroum – qui avait épousé une juive, Marguerite, et l'avait épousée –, déjà installés à Paris, «*ville mythique pour les juifs du Yiddishland*», capitale d'une France bien «*plus hospitalière dans ses lois que dans les cœurs*» où on est loin des pogroms qui ont eu lieu à Chișinău depuis quelques années déjà. Elle y retrouve aussi, en compagnie de sa fille Chifra, bientôt baptisée Charlotte (née en 1899 à Edineț), son mari, le beau (et joueur) Schulim, né en 1864 à Edineț, qui a fait son service militaire à Vladivostock et a participé à la guerre russo-japonaise en 1904-1905.

La France était pour eux tous, à cette période de leur vie, un havre de paix comparé à l'enfer bessarabien, un territoire laïc et libre où les Juifs étaient encore simplement dénommés citoyens français «*de confession israélite*». Même si l'antisémitisme généralisé, certes moins virulent qu'en Bessarabie, courait lui aussi dans les différentes couches de la société française. La vie matérielle de la famille s'améliore grâce au travail des deux fils, initiateurs d'un commerce de vêtements et de peaux peu à peu florissant dans le quartier du Marais. Schulim ne verra guère ce commerce prospérer, pris par un cancer qui le déroba à l'amour des siens en 1920. Idiss vit là la première de ses plus grandes épreuves en portant en terre l'homme de sa vie non dans le cimetière de Montmartre – où il aurait voulu être pour l'éternité –, mais à l'écart de la ville, plus au calme, dans le nouveau cimetière de Bagneux.

Idiss est et restera analphabète. Pour Idiss, le premier problème n'était pas son judaïsme ni sa nationalité étrangère, mais son analphabétisme qu'elle tentait de maîtriser par l'acquisition de termes français qu'elle répétait patiemment. Les filles, dans la lointaine Bessarabie comme dans bien d'autres endroits de la

Harta Basarabiei

planète, n'avaient pas vocation à être instruites. Idiss en souffrit toute sa vie. «*Selon la tradition juive, la vraie noblesse est celle du savoir*» et sa fille Charlotte pallia ce manque cruellement vécu par Idiss en suivant l'enseignement de Monsieur Martin. Cet instituteur patriote, héraut d'une laïcité libératrice, l'un de ces hussards noirs de la République comme les nommait Charles Péguy, lui communiqua l'amour de la France et des Lettres. Et quand «*Charlotte, retirée dans sa petite alcôve, récitait une fable de La Fontaine, Idiss attentive écoutait l'enfant dire un texte qu'elle, sa mère, ne comprenait pas toujours, mais qui lui était une musique au cœur*». Le certificat d'études de Charlotte, «*premier diplôme français obtenu par la famille*», fit le bonheur et la fierté d'Idiss. Charlotte obtient son certificat d'études – «*bien des décennies plus tard, ma mère évoquait encore avec reconnaissance l'école primaire*» – mais s'arrête là. Comme son mari, Idiss est morte d'un cancer, «*Adieu Idiss, adieu l'enfance*», selon les mots de son petit-fils, Robert Badinter, Idiss allait «*rejoindre Schulim et reposer à ses côtés dans la tombe du cimetière de Bagneux, devant une poignée de parents et d'amis*», après avoir été veillée par son fils Naftoul, qui avait épousé une fille non juive, une «chicksé», au grand désespoir de sa mère. Naftoul sera ensuite arrêté à Paris et déporté à Auschwitz-Birkenau par le convoi n. 12 du 29 juillet 1942. Il n'en reviendra pas…

Simon Badinter se prénommait Samuel, son changement de prénom étant caractéristique de «*sa volonté d'intégration, de francisation*». Il est né quant à lui le 20 septembre 1895 à Teleneşti, dans le raion du même nom, village proche de Edineț, d'où Charlotte est originaire. Il a été blessé dans l'armée du tsar en nom, en Bessarabie. Il est le fils d'Abraham Badinter né à Poltova, en Ukraine, en 1853 et décédé à Teleneşti en 1914. Abraham élève des bovins et fait le commerce de cuirs et de peaux. Simon Badinter a deux sœurs: Melia Badinter et Mara Badinter. Après ses études secondaires au lycée impérial de Chișinău, il s'inscrit à l'Université de Moscou où il suit les cours à la Faculté de Sciences Economiques.

Simon Badinter est mobilisé en 1915 avec le grade d'aspirant. Blessé, il est évacué en mai 1916 lors de l'offensive Broussilov et reçoit la croix de saint Georges. Retourné au front en octobre 1916, il est démobilisé en 1917 lors de la Révolution russe.

Entré en France en 1919 avec l'autorisation spéciale du Président Georges Clemenceau, Simon Badinter étudie à l'Université de Nancy où il obtient le diplôme d'ingénieur commercial qui lui permet de devenir négociant en fourrures en gros. Il ouvre un atelier de confection.

Il rencontre Charlotte Rosenberg au bal des Bessarabiens de Paris. C'est un coup de foudre et le début d'une union bénie par Idiss. Ils seraient «*heureux aussi longtemps que Dieu le voudrait*», leur dit-elle.

Il épouse Charlotte le 7 juin 1823 à la mairie de Fontenay-sus-Bois, avant de l'épouser religieusement à la synagogue de la rue Notre-Dame-de-Nazareth, à Paris. Le sort futur du couple n'exaucera pas, hélas, les espoirs et la prière maternelle. Claude et Robert, futur avocat et ministre, seront les fruits de cet amour. Les Badinter sont naturalisés en 1927. Simon aide le mouvement sioniste mais «*il a choisi la France, et plus précisément la République française*».

Réfugiés à Nantes au moment de l'attaque allemande de 1940, la famille Badinter regagne Paris à l'automne. Recensé comme juif, Simon Badinter subit le séquestre de son commerce de fourrure. La fuite vers la zone libre sud devenait inévitable et Charlotte, après un été passé en Normandie, y rejoint – en décembre 1941 – son mari, arrivé à Lyon en juin 1941, accompagné de ses fils.

L'entrée en guerre en 1939 et la soumission de la France, «*trahison de son idéal*», ébranlent cruellement les convictions pacifistes de Simon, sa foi originelle en la République française et en la bienveillance, croyait-il, des autorités envers les Juifs. L'antisémitisme d'État institué par Vichy rend peu à peu la vie irrespirable. «*Entre la France et les Juifs, c'est une histoire d'amour qui a mal tourné*» disait alors l'avocat Léon Maurice Nordmann, fusillé au Mont Valérien en 1942. Paris, ville lumière, était devenue bouche d'ombre «*où flottaient les étendards nazis*» et antichambre de la mort des Juifs dans les camps.

Le 9 février 1943, lors de la Rafle du 12, rue Sainte-Catherine à Lyon, trente personnes, dont Simon Badinter qui y était employé bénévole, sont arrêtées dans les locaux de l'Union Générale des Israélites de France. Selon les archives allemandes, le comité de la rue Sainte Catherine aurait aidé des Juifs à passer illégalement la frontière franco-suisse. À la fin de la journée, les Allemands auront arrêté 84 personnes. Elles sont transférées dans un premier temps à la maison d'arrêt de la Wehrmacht à Chalon-sur-Saône, avant d'être transférées le 12 février, sur ordre de Klaus Barbie, vers le camp de Drancy, puis, le 25 mars 1943 (convoi 53) vers le camp de Sobibor, en Pologne, où il décédera peu après. Simon Badinter était président de la communauté juive de Lyon.

Sa mère, la grand-mère paternelle de Robert Badinter, Scheindléa Schindler-Badinter, subit le même sort le 24 septembre 1942, dans le convoi n. 37 en direction de Auschwitz-Birkenau.

Comme Robert Badinter, je veux, ici, remercier, Pascal Le Deunff, ambassadeur de France en République de Moldavie, et Emil Druc, son équivalent moldave à Paris, pour lui avoir ouvert leurs archives et lui avoir permis d'écrire ce livre.

Cimitirul parizian din Bagneux
Mormântul familiei ROSENBERG-BADINTER

Jean-Yves CONRAD
Ofițer al Ordinului „Meritul Cultural” (2004)
Doctor Honoris Causa al Universității „Ștefan cel Mare” Suceava (2006)

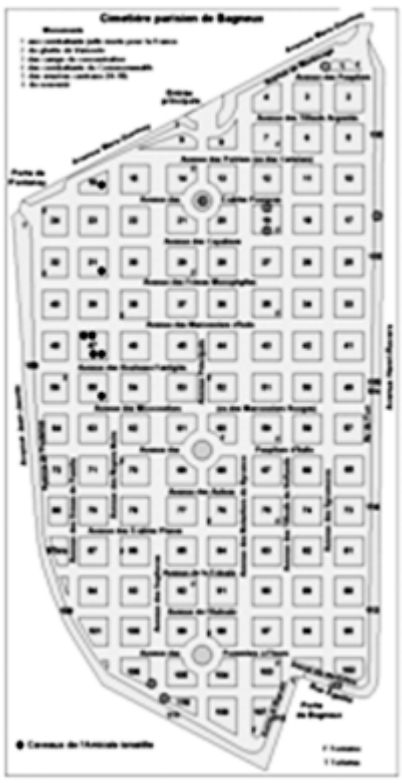
La intrarea în Cimitirul din Bagneux, aproape de poarta principală, la stânga, în sectorul IV consacrat defuncților de religie israelită, aproape de mormântul unde își doarme somnul de veci celebra cântăreață Barbara, ea însăși originara din Basarabia (născută Brodsky), am descoperit în cartea de memorii a lui Robert Badinter, publicată recent, *Idiss* și dedicată bunicii sale materne, a cărei familie era originară din Edineț, în Basarabia, în epoca respectivă aparținând Rusiei, devenind românească, apoi moldovenească. Am inserat-o deci în lucrarea mea consacrată mormintelor românești din cimitirele pariziene, cu atât mai mult cu cât mormintele evreiești sunt omniprezente. Shalom ! Omagiu poporului evreu.

Sectorul IV, I, 5, Nord, mormântul 14 – Schulim (Samuel) Rosenberg (Edineț, 1864-1920), Ides Rosenberg (Briceni 1863 – Paris, 1942), Marguerite Rosenberg (Edineț, 1899 – Paris, 1954), Charlotte (Chifra) Rosenberg, căsătorită Badinter (Edineț, 1899 – Paris, 1983) – bunicii materni, mătușa și mama lui Robert Badinter, fost șef de cabinet.

Pe această piatră tombală figurează, de asemenea, mențiunea **„Morți în deportare Simone Badinter (1895-1943) și Naftali Rosenberg (1886-1942)”.**

Idiss (Ides, după cum scrie pe mormânt, adevăratul său nume) Rosenberg era bunica lui Robert Badinter, ministru de justiție în timpul președinției lui François Mitterrand, autor al celebrei legi franceze de abolire a pedepsei cu moartea (9 octombrie 1981).

Idiss, despre care Robert Badinter a scris o carte publicată recent la Editura Fayard (octombrie 2018 – ISBN 978-2-213-71010-5), era născută în 1863 la Britshan (în idiș), adică Briceni (în română) sau Bryczany (în poloneză), localitate cu o foarte puternică prezență evreiască (95,7% în 1897), cu 7.187 de evrei locuind în ghetoul aflat în apropiere de Edineț (circa 28 km), lângă frontiera ucraineană.

Planul cimitirului Bagneux

În capitala Franței, „*pentru Idiss, prima problemă nu a fost religia iudaică, nici naționalitatea*”, Idiss „*a cunoscut sărăcia, chiar mizeria evreilor provenind din ghetourile basarabene*”. Basarabia, astăzi Republica Moldova, independentă după ce a fost republică sovietică, era rusească în copilăria lui Idiss și redevine românească în 1918. În acel moment și-a reîntâlnit cei doi fii mai mari, Naftoul (Naphtali; 1886-1942) și Avroum (căsătorit cu o evreică, Marguerite), stabiliți la Paris, „*oraș mitic pentru evreii din Yiddishland*”, capitala unei Franțe mai îngăduitoare în privința legilor decât în cea a sentimentelor, unde se vor afla departe de pogromurile ce vor avea loc la Chișinău peste câțiva ani. Ea regăsește acolo și compania fiicei sale Chifra, repede botezată Charlotte (născută în 1899 la Edineț) și pe soțul său, Schulim, născut în 1864 la Edineț, care și-a efectuat serviciul militar la Vladivostok și a participat la războiul ruso-japonez dintre 1904 și 1905.

Franța reprezenta pentru ei o oază de pace comparativ cu infernul basarabean, un teritoriu laic și liber, unde evreii erau văzuți doar ca simpli cetățeni francezi de „*confesiune israelită*”, chiar dacă antisemitismul – în mod sigur mai puțin virulent decât în Basarabia – pătrundea repede în diferite categorii ale societății.

Traiul familiei se îmbunătățește datorită eforturilor celor doi fii, care pornesc o afacere cu marochinărie și blănuri în cartierul Marais, devenită treptat înfloritoare. Schulim nu va mai apuca vremurile acestea prospere, fiind răpus de un cancer în 1920. Idiss trăiește prima dintre marile încercări ale vieții prin moartea bărbatului său, înmormântat nu la cimitirul Montmartre – unde ar fi dorit să-și doarmă somnul de veci – ci mai departe de oraș, într-un loc mai liniștit, în noul cimitir Bagneux.

Idiss este și va rămâne analfabetă. Pentru ea, prima problemă nu era iudaismul, nici naționalitatea străină, ci neștiința de carte pe care încerca să o depășească prin achiziția de termeni franțuzești pe care îi repeta cu perseverență. Fetele, în îndepărtata Basarabie, ca și în multe alte locuri de pe planetă n-aveau șansa de a fi instruite. Idiss a suferit din această cauză toată viața. „*Conform tradiției evreiești, adevărata noblețe este cunoașterea*” și fiica sa, Charlotte, încearcă să atenueze această tară gravă a mamei învățând la Școala domnului Martin. Acest institutor patriot, caracterizat printr-o laicitate generoasă, unul dintre acei „husari negri” ai Republicii, cum îi numea Charles Péguy, i-a insuflat fetei dragostea pentru Franța și pentru literatură. Și când „*Charlotte, retrasă în intimitatea casei sale recita o fabulă de La Fontaine, Idiss își asculta cu atenție copila declamând un text pe care ea nu l-ar fi înțeles niciodată, dar care îi transmitea o muzică ce-i mergea la suflet*”. Certificatul de studii al Charlottei, „*prima diplomă franceză obținută în familie*”, a însemnat fericirea și mândria lui Idiss. Charlotte obține certificatul de studii, dar se oprește aici. „*Decenii mai târziu, mama sa evoca încă, cu recunoștință, școala primară.*” Ca și soțul, Idiss moare de cancer. „*Adio Idiss, adio copilărie*”, cum scria nepotul său, Robert Badinter, Idiss a plecat „*să-l reîntâlnească pe Schulim și să se odihnească în mormântul din cimitirul Bagneaux, alături de un mic grup format din părinți și prieteni*”, fiind apoi vegheată de fiul Naftoul, căsătorit cu o ne-evreică, spre amărăciunea mamei sale. Naftoul va fi în curând arestat la Paris și deportat la Auschwitz-Birkenau, în convoiul nr. 12, în ziua de 29 iulie 1942. Și nu se va mai întoarce...

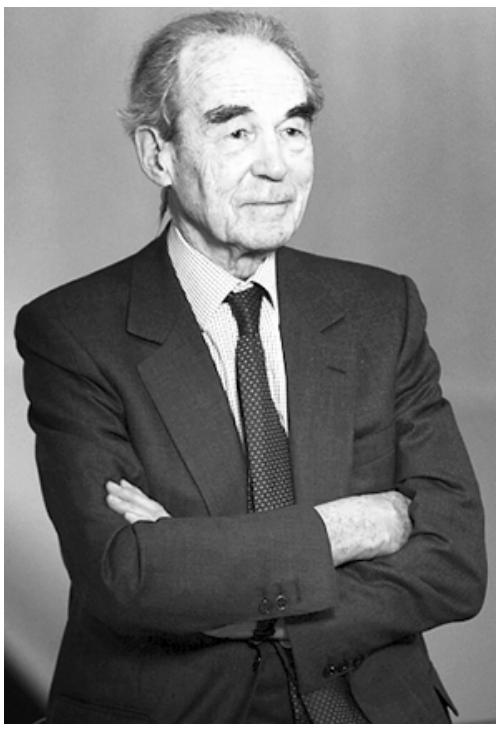
Simon Badinter și-a zis Samuel, schimbarea prenumelui fiind caracteristică „*voinței sale de integrare în comunitatea franceză, de franțuzire*”. În ceea ce-l privește, s-a născut pe 20 septembrie 1895 la Telenești, în raionul cu același nume, sat din apropierea Edinețului, de unde este originară Charlotte. A fost rănit pe când era înrolat în armata țaristă, în Basarabia. Este fiul lui Abraham Badinter, născut la Poltova, în Ucraina, în 1853 și decedat la Telenești în 1914. Abraham crește bovine și face comerț cu piei și blănuri. Simon Badinter are două surori: Melia și Mara. După studiile secundare la liceul din Chișinău, se înscrie la Universitatea din Moscova unde urmează cursurile Facultății de Științe Economice.

Simon Badinter este mobilizat în 1915 cu gradul de aspirant. Rănit, este evacuat în luna mai 1916 în momentul ofensivei Brussilov și primește Crucea Sfântului Gheorghe. Reîntors pe front în octombrie 1916, este lăsat la vatră în 1917, când începuse Revoluția în Rusia.

Ajuns în Franța în 1919 cu acordul special al președintelui Georges Clemenceau, Simon Badinter studiază la Universitatea din Nancy, unde obține diploma de inginer comercial, care îi permite să devină comerciant angrosist în domeniul hainelor de blană. Deschide un atelier de confecții.

O cunoaște pe Charlotte Rosenberg la balul basarabenilor din Paris. Este dragoste la prima vedere și o unire binecuvântată pentru Idiss. Ei vor fi „*fericiți atât de mult timp cât a dorit Dumnezeu*”, o spune ea. Se căsătorește cu Charlotte pe 7 iunie 1823 la Primăria din Fontenay-sur-Bois, înainte de cununia religioasă de la sinagoga din strada Notre-Dame-de-Nazareth, din Paris.

Soarta viitorului cuplu nu va împlini, vai !, speranțele

Robert Badinter, 2013

și rugăciunile materne. Claude și Robert, viitor avocat și ministru, vor fi fructul dragostei lor. Membrii familiei Badinter au fost naturalizați în 1927. Simon sprijină mișcarea sionistă, dar „*el a ales Franța, mai precis Republica Franceză*”.

Refugiată la Nantes în momentul atacului german din 1940, familia Badinter se întoarce la Paris în toamnă. Recenzați ca evrei, Simon Badinter suportă sechestrul comerțului său cu blănuri. Fuga spre zona liberă din sud devenea inevitabilă și Charlotte, după o vară petrecută în Normandia, îl reîntâlnește în decembrie 1941 pe soț, sosit la Lyon în iunie 1941 însoțit de fiii lor.

Intrarea în război în 1939 și ocuparea Franței, „*trădarea idealului său*”, tulbură dureros convingerile pacifiste ale lui Simon, credința în Republica Franceză și în bunăvoința, credea el, a autorităților față de evrei. Antisemitismul statului, instituit de Vichy, face, încetul cu încetul, viața irespirabilă. „*Între Franța și evrei este o poveste de dragoste care a luat o întorsătură neplăcută*”, spunea atunci avocatul Léon Maurice Nordmann, împușcat la Mont Valérien în 1942. Parisul, orașul luminilor, devenise locul întunecat „*unde fluturau steagurile naziste*” și anticamera morții evreilor în lagăre.

9 februarie 1943 este momentul când la Rafle, 12, pe strada Sainte-Catherine din Lyon, 30 de persoane, printre care Simon Badinter care se afla aici ca voluntar, sunt arestate în localul Uniunii Generale a Israeliților din Franța. Potrivit arhivelor germane, comitetul din strada Sfânta Ecaterina i-ar fi ajutat pe evrei să treacă ilegal granița franco-elvețiană. Până seara, nemții arestaseră 84 de persoane. Aceștia sunt transferați mai întâi în arestul Wehrmachtului din Châlon-sur-Saône, înainte de a fi transferați pe 12 februarie, din ordinul lui Klaus Barbie, în lagărul din Drancy, apoi, pe 25 martie 1943 (convoiul 53) în lagărul Sobibor din Polonia, unde va muri puțin după aceea. Simon Badinter era președintele comunității evreiești din Lyon.

Mama sa, bunica paternă a lui Robert Badinter, Scheindléa Schindler-Badinter, a avut aceeași soartă în septembrie 1942, făcând parte din convoiul nr. 37 cu direcția lagărul de la Auschwitz-Birkenau.

Ca și Robert Badinter, doresc să mulțumesc aici lui Pascal Le Deunff, ambasadorul Franței în Republica Moldova și lui Emil Druc, omologul său la Paris, pentru că i-a creat oportunitatea de a avea acces la arhivele franceze și de a-i fi dat posibilitatea de a scrie această carte.

Traducere din limba franceză de Constanța Crudu

NUNTA LA PALANCA (II)

Prof. Corneliu STATE

Duminica nunții cuprindea o serie de obiceiuri și ritualuri ce se desfășurau atât la casa ginerelui cât și a miresei. Ele se desfășurau însoțite de muzica lăutarilor.

Bărbieritul. Acasă la ginere, dimineața, prieteni ai acestuia și rude apropiate participau la ritualul *bărbieritului*. În timp ce lăutarii cântau melodia „Puse-i briciul să mă rad", ginerele era bărbierit simbolic, cu o barda sau un cuțit mare, de către cel mai bun prieten considerat fratele de ginere. Obiceiul reprezenta pregătirea tânărului pentru marele eveniment – căsătoria. Apoi ginerele se îmbrăca în ținuta de nuntă, din care nu lipsea plosca cu rachiu. Aceasta era împodobită cu funde, garoafe roșii și crenguțe de brad. O ploscă asemănătoare purta pe tot parcursul nunții și nașul. În continuare, alaiul ginerelui, format din bărbați, dintre care nu lipsea socrul mare, se ducea la casa nașilor însoțit de lăutari. Îi duceau nașului plocoane consistente care cuprindeau găini fripte, dulciuri și băuturi.

Punerea florii. La casa nașului se desfășura un alt ritual important: „pusul florii". Florile erau cocarde albe ce simbolizau puritatea, începutul unei noi vieți. În curtea nașului se organiza o masă festivă. În capul mesei erau așezați ginerele și nașul, iar nașul, în timp ce lăutarii cântau un cântec tradițional, îi prindea în piept mirelui, în partea stângă, floarea. Sub floare nașul prindea câteva bancnote a căror valoare depindea de starea materială a acestuia. Acești bani simbolizau începutul material al noii familii. Împreună cu floarea, banii erau păstrați de tinerii însurăței cu sfințenie, ca un talisman aducător de noroc în viață. În continuarea ritualului, nașul și ginerele schimbau între ei pălăriile pe care le purtau pe cap. Până la căsătorie tânărul nu era obligat să poarte pălărie. Acum, prin pălăria primită de la naș, tânărul intra în rândul bărbaților urmând să o poarte toată viața. După încheierea ritualului la casa nașului, ginerele împreună cu nașul și socrul mare, însoțiți de lăutari, porneau în cântec și joc pe ulițele satului pentru a invita consătenii la nuntă.

La casa miresei în jurul prânzului aveau loc mai multe ritualuri.

Gătitul miresei. Era un eveniment deosebit. În sat exista o specialistă în „gătitul miresei". Mireasa era îmbrăcată în veșmânt de culoare albă, care simboliza puritatea. Purta rochie albă lungă, șosete albe, pantofi albi, mănuși albe, voalul și coroniță tot de culoare albă. Coroniță, voalul și podoabele erau aduse de două domnișoare din partea nașei. Mireasa era coafată cu cleștele de ondulat părul. Părul era pieptănat în cozi aranjate într-un coc. În timpul acestui ritual mireasa era așezată pe un scaun în fața oglinzii, iar lăutarii cântau „Ia-ți mireasă ziua bună". La gătitul miresei participau fete și femei, prietene și rude ale acesteia. După gătitul miresei se juca o horă mare în curte, la care participau toți cei prezenți. În timpul horei, mireasa împreună cu două prietene apropiate prindeau cocarde albe pe pieptul nuntașilor.

Aducerea apei. Adusul apei era un alt ritual important ce avea loc la casa miresei. El reprezenta prima ieșire a fetei pe ulițele satului în rochie de mireasă, dar și ultima dată când aducea apă la casa părintească. Pentru acest ritual era pregătit un borcan de sticlă în care se punea un buchet de busuioc uscat împodobit cu ață roșie. Pe mânerul borcanului era introdus un ștergar țesut special de soacra mică pentru acest eveniment. Acest borcan era purtat pe ulițele satului de mireasă împreună cu un văr primar, flăcău. Alaiul era format de mireasă și vărul ei, care purtau borcanul de capetele ștergarului, urmați de soacra mică, fete și flăcăi și o suită de femei care jucau și chiuiau după muzica lăutarilor. Alaiul mergea până la o fântână din centrul satului, cât mai departe de casa miresei. La fântână urma ritualul scosului apei. Băiatul scotea apă din fântână folosind o singură mână, umplea borcanul, apoi ținând împreună cu mireasa buchetul de busuioc stropeau cu apă în cele patru zări simbolizând semnul crucii. Acest ritual se repeta de trei ori. Desfășurarea ritualului era coordonată de cel mai bătrân dintre lăutari. În timpul ritualului muzica înceta. Apoi, acolo în acea răspântie se juca o horă mare în mijlocul căreia era așezat la loc de cinste borcanul cu ștergar. După horă, în drumul spre casă, mireasa și vărul ei purtau borcanul, iar soacra mică îi cinstea cu băutură pe cei care urmau alaiul. Alaiul se întorcea la casa miresei în cântec și chiuituri. Flăcăii cinsteau cu țuică și vin trecătorii sau privitorii de pe la porți, invitându-i la nuntă. Ajunși acasă, în curte, mireasa și flăcăul repetau ritualul stropitului cu busuioc în cele patru zări,

Obiceiul mersului cu apa la nuntă, Bolintin Vale, 1969

apoi duceau borcanul în casă, așezându-l la loc de cinste, ștergarul revenind flăcăului.

În continuare lăutarii invitau fetele și flăcăii la servitul dulcței. Dulceața era servită de mireasă în casă, fetele oferind cadouri (plocon) miresei, iar flăcăii bani.

Gătitul bradului. După servitul dulcței tinerii se pregăteau pentru gătitul bradului. Bradul simboliza trăinicia căsătoriei, puritatea, cinstea și sănătatea tinerei perechi. Bradul era așezat de băieți într-o căldare cu nisip. Fetele pregăteau flori și funde din hârtie creponată colorată cu care împodobeau bradul. Flăcăul care urma să ducă bradul punea în vârful lui un măr înfășurat în hârtie roșie. Tot în brad, soacra mică prindea un ștergar țesut special pentru acest ritual. Bradul astfel împodobit era jucat într-o horă mare de purtătorul lui. Bradul însoțea nunta la toate ritualurile ce urmau, iar la final era prins în stâlpul porții mirelui.

La casa mirelui se organiza alaiul pentru a merge la biserică pentru cununia religioasă. Soacra mare pregătea două coșuri mari cu plocoane, care erau purtate de câte doi flăcăi. Un plocon era dus nașului, iar celălalt socrilor mici.

Colăcerii. Ginerele era însoțit pe tot parcursul nunții de colăceri. Am descris acest obicei într-un articol mai vechi (Corneliu State, *Nunta. Colăcerii vornicei*, în „Sud", nr. 143, 2012, p. 14). Colăcerii erau flăcăi și rude ale ginerelui. Alaiul format din ginere, socrii mari, colăceri, rude și prieteni se îndrepta în cântec, joc și chiuituri spre casa nașilor. Apoi împreună cu nașii mergeau la casa miresei.

La poarta miresei alaiul era întâmpinat de copii cu căldări pline cu apă, simbolizând belșugul și bunăstarea. Intrarea în curtea miresei era plătită de ginere și nași cu bani puși în căldările cu apă. În curtea miresei alaiul era întâmpinat de socri mici și rudele acestora. Socrul mic cinstea nuntașii veniți cu vin și țuică, iar soacra mică dăruia colăcerilor ștergare.

În acest timp mireasa, din casă, privea printr-un inel la ginerele aflat în curte, exprimându-și dorința ca ginerele să rămână până la bătrânețe tânăr, frumos și zvelt.

În curtea miresei se desfășura ritualul cererii miresei de către colăceri de la socrii mici printr-un dialog comic.

După acest moment, ginerele se duce în casă să ia mireasa. La ușă trebuia să plătească simbolic soacrei mici luarea miresei. Ginerele punea banii în sânul soacrei mici. De multe ori, ginerele, crezând că se va impune în fața soacrei mici, încerca să-i rupă rochia. Intrat în casă, ginerele pretinzând că-i aranjează coafura miresei o trăgea în glumă de păr și îi dădea o sumă simbolică de bani.

Apoi nuntașii în frunte cu nunul mare erau invitați de lăutari la dulceața miresei. Dulceața era servită în casă de mireasă, iar cel servit oferea o anumită sumă de bani. Femeile ofereau cadouri miresei și soacrelor. În acest timp în curte nuntașii jucau o horă mare.

Cununia religioasă. În continuare se organiza alaiul pentru mersul la biserică. Astfel, în față mergeau un flăcău și o fată care purtau bradul și oglinda. Urmau mirii, încadrați de către nași și doi tineri, fată și flăcău, rude ale nașilor, care duceau lumânările. În spatele lor erau lăutarii, apoi socrii mari, socrii mici și nuntașii. Mirele și nașul aveau în mână câte o ploscă cu țuică și o sticlă cu vin. Ceilalți bărbați din alai aveau câte o sticlă cu țuică sau vin. Rude apropiate socrilor mici purtau panere cu darurile pe care soacra mică urma să le dea în hora nunească.

După cununia religioasă, alaiul, în cântec, joc și chiuituri se îndreaptă spre casa mirelui unde urma să aibă loc masa festivă. La porțile ginerelui, nuntașii, ca să poată intra, trebuiau să plătească vama punând bani în căldările cu apă puse în drum.

La casa ginerelui. După sosirea la casa ginerelui urmau o serie de ritualuri la care participau mirii, nașii și socrii. Nașii stingeau în același timp lumânările în grinda casei. Apoi soacra mare prindea mirii cu un ștergar, simbolizând unirea, legătura pe viață a celor doi tineri, dar și dragostea cu care erau primiți în viitoarea casă. Mirii se așezau în genunchi cerând „iertăciune și binecuvântare" de la părinți. Un colăcer rostea în numele mirilor cuvintele de iertăciune și binecuvântare. Colăcerii își încheiau misiunea participând la veselia din curte unde era cântec, joc și voie bună.

Nunească. Urma apoi Hora Mare – Nunească, la care participau și rudele socrilor și nașilor. În mijlocul horei soacra mică avea pregătite darurile ce urmau a fi date nașilor, socrilor mari și celorlalte rude. Soacra era ajutată de o rudă apropiată – soră, cumnată, verișoară. Darurile erau strigate și jucate printr-un ritual anume, de către un lăutar. În timpul acestei hore o rudă apropiată soacrei mici rupea în spatele mirilor două lipii făcute din făină și lapte și coapte în cuptor pe vatră de soacra mică. Obiceiul simboliza spor și bogăție pentru miri. Lipiile erau împărțite fetelor de măritat pentru a se mărita mai repede. După Nunească în curte continua jocul și veselia.

Spălatul pe mâini. În fața casei urmează ritualul „spălatului pe mâini" al nașilor și socrilor mari. Soacra mică avea pregătite ștergare ce erau date nașilor și socrilor mari. Lăutarul cel mai bătrân conducea ritualul. Nașul și socrul mare se așezau pe câte un scaun, iar mireasa le turna dintr-un borcan, de trei ori, vin pentru a se spăla, apoi le dădea câte un ștergar pentru a se șterge pe mâini. Mireasa le săruta mâinile, iar aceștia o plăteau simbolic. Același ritual se desfășura cu nașa și soacra mare.

Legatul miresei. În continuare, tot în fața casei, se desfășura obiceiul „legatul miresei". La acest obicei participau nașa și mireasa. Mireasa era așezată pe un scaun în fața oglinzii ținută de fata care a purtat-o la biserică. Nașa îmbrobodea în glumă mireasa cu un batic. I-l așeza când pe ochi ca la babe, când într-o parte, când pe spate. În acest timp fata cu oglinda o răsucea păcălind mireasa. Apoi nașa îi așeza pe umeri baticul. Legarea baticului simboliza intrarea fetei în rândul femeilor măritate, de acum nevastă fiind, nu va mai purta capul descoperit. După aceea petrecerea continua cu masa festivă și darul.

Despodobitul miresei. Luni dimineața petrecerea continuă cu „despodobitul miresei". În cântecul lăutarilor „Ia-ți mireasă ziua bună" nașa desprindea voalul și coronița de pe capul miresei, apoi îi lega pe cap un batic.

Luatul florii. În final nuntașii conduc pe nași acasă la ei unde se desfășura ritualul florii. Alaiul se deplasează în cântec și joc pe ulițele satului până la casa nașului. Mirii duc nașului plocon. În curte, nașul „ia floarea din pieptul mirelui" în cântecul lăutarilor. Despodobitul miresei și luarea florii ginerelui simbolizează încheierea nunții și intrarea tinerilor în rândul oamenilor căsătoriți.

Tradițiile și obiceiurile privitoare la căsătorie contribuie la stabilitate, la progresul neamului la eliminarea divergențelor dintre oamenii satului, la ridicarea nivelului moral, cultural și religios al poporului.

Pornind de la o dedicație…

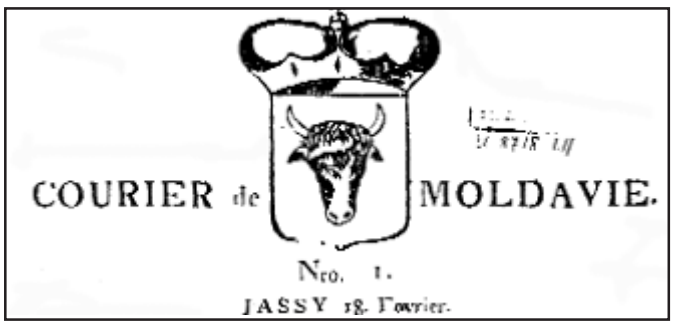

Romanița-Maria Ștențel

…care se află pe cartea dăruită mie, de un pasionat cercetător al limbii române, un filolog, cu vocație de lexicograf, domnul prof. Ion Hangiu. Dedicația este scrisă pe volumul *Dicționarul Presei Literare românești de la 1790 la 1990*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1996: „Doamnei Romanița Ștențel, în amintirea colaborării de suflet la emisiunea radiofonică Vorba dulce românească, cu caracter instructiv-educativ, în sprijinul apărării unității și a corectitudinii folosirii limbii române, în scris ori în vorbire”, Ion Hangiu, 26 nov. 1996.

Am răsfoit-o de nenumărate ori, pentru documentare, la emisiunile radiofonice, la care participa și domnul prof. Ion Hangiu și am descoperit numeroase informații de istorie a presei, unele surprinzătoare, altele necunoscute mie… De pildă, ce „produs” gazetăresc a fost acela de la 1790, dată de la care pornește cartea ? Într-o emisiune, domnul Hangiu ne-a lămurit, indicând articolul 1412 din Dicționarul său, unde am citit**: „Cour(r)ier de Moldavie”. Primul ziar tipărit pe teritoriul țării noastre. Apare în limba franceză, la Iași, 18 feb.-1 aprilie 1790**. Sunt șapte numere cunoscute, s-au păstrat cinci. Are pe frontispiciul primului număr stema țării. Ziarul conține și scurte relatări de la evenimente din mari orașe europene: Paris, Viena, Bruxelles, Roma, Londra… Literele latine proveneau din Polonia, iar tipografia, probabil din cea a lui Dimitrie Cantemir”.

Realizarea acestui valoros DICȚIONAR arată profunda admirație a prof. Ion Hangiu pentru întreaga breaslă a gazetarilor, de la cei care au pus bazele jurnalisticii de informație, conducătorii primelor ziare, însoțite de suplimente literare, primul fiind Ion Heliade Rădulescu, *Curierul românesc*, la București la 1829, cu suplimentul *Curier de ambe sexe* (1837)…

COURIER de MOLDAVIE.
Nro. 1.
JASSY 18. Fevrier.

De la anul de grație 1829 , deci de la borna ZERO a nașterii presei românești, iată se împlinesc acum, în aprilie, 190 de ani ! În Moldova, vrednic de pomenire pentru primul ziar de aici, Gheorghe Asachi, cu *Albina românească*, la Iași, tot la anul 1829 și suplimentul literar *Alăuta românească*… avându-l ca partener, în Transilvania, pe George Bariț, care tipărește la Brașov, în 1838, *Gazeta de Transilvania* și un supliment, cu nume inspirat: *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, anul 1838. În paginile acestui *Dicționar* se află alte mii de publicații, ziare și reviste literare, de informare și cultură, care au contribuit, fiecare, la vremea lor, la crearea statului modern român, la actul Marii Uniri, la alte evenimente majore pentru „propășirea neamului românesc”, cum se arată în Prefața semnată de autor.

Articolul 238, la pagina… mi-a adus o surpriză: aflu că a exitat, la anul 1866, o publicație, numită BOLINTINEADELE… care a avut doar un număr de apariție, la București, august-septembrie 1866. *Jurnalu în versuri* era titlul textului din pagini, ce conținea: „Epistola întâi “, nesemnată și care îi este atribuită de către George Călinescu lui Dimitrie Bolintineanu. Un alt Joc-în-versuri: *Efemeridele* sau *Satire politice*, care apare la București, bilunar (iulie, an 1866); a avut zece numere nedatate. Redactor a fost Dimitrie Bolintineanu ! În structura *Dicționarului* se prezintă indicele de autori din carte… iar numele lui Dimitrie Bolintineanu este indicat la 67 de articole din lucrare ! Urmează titlurile primelor ziare românești, apoi cele de la 1848, din preajma Unirii de la 1859 și apoi de la 1918, continuă istoria presei legată de evenimentele și istoria României… până la presa postdecembristă, incluzând anul 1990…

Dicționarul Presei Literare Românești, scris de un filolog erudit și pasionat, profesorul Ion Hangiu, este o piesă de rezistență în biblioteca tuturor celor care îi iubesc pe „cronicarii-clipei”, pe gazetari și creațiile lor !, iar pentru cei care scriu/au scris în presă, la ziare, la reviste, este o valoare sentimentală „adăugată” !

…Am aflat… desigur din presă, de pe Internet, despre un alt pasionat de cuvântul tipărit, în reviste, în gazete, mai mari ori mai mici… pe care le-a citit și apoi le-a oferit „găzduire” la Domnia-sa acasă, aici unde a creat un loc unic pentru ceea ce era sortit unei existențe efemere: MUZEUL PRESEI… Acest OM este și el scriitor, poet, se numește PETRE STOICA… s-a născut la Peciul-nou, în Timiș, și-a dedicat întreaga viață scrisului, literaturii, cu deosebire poeziei, prin volumele: *Poeme*, *Arheologie blândă*, *Copleșit de glorie*, *Viața mea la țară* etc… creațiile sale au primit recunoaștere prin numeroase premii, fiind chiar membru al Uniunii Scriitorilor din România. Dar visul său, cel mai mare, a fost acela de a crea un muzeu al presei scrise, proiect finalizat în anul 2007 prin Muzeul Presei „Sever Bocu” din Jimbolia, jud. Timiș, unde s-a stabilit, din 1995, orașul său de suflet.

Intrăm în muzeu, privim cu ochii minții „muntele de valori” de aici: vechii publicații apărute pe teritoriul românesc, din sec. XIX precum ALBINA ROMÂNEASCĂ de la 1837, DACIA LITERARĂ, 1867, DREPTATEA, 1894, RESBOIUL, TIMPUL… dar și publicații din perioada 1900-1950, precum: *Neamul românesc*, *Luceafărul*, *Revista Fundațiilor Regale*, *Convorbiri literare*, *Transilvania*, *Bilete de papagal*, *Gândirea*, *Boabe de grâu* s.a.

Cu drept cuvânt acest muzeu, apreciază organizatorii săi, „este un mediu ideal pentru dezvoltarea culturii generale, unde se organizează evenimente de interes, cu jurnaliștii de astăzi și cu cititorii presei literare, într-un mediu și o atmosferă propice cunoașterii, documentării, prețuirii breslei jurnalistice”…

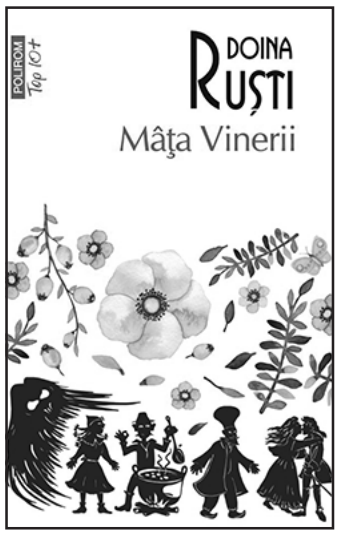
Cartea zilelor noastre

Mistere de Bucuresci

Adrian SIMEANU

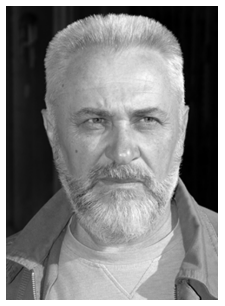
Doina Ruști povestește despre trecut ca o Șeherezadă a vremii de azi. Despre Bucureștiu‘ fanariot și lumea lui pestriță. Despre țoalele ei multicolore și calești pitorești. Amoruri senzuale și practici rituale. Petreceri cu lăutari și manele. Despre turci și greci, boiari și țigani. Politichia valahă și-a‘ ei dedesubturi. Despre mistere și vrăji, licori și otrăvuri fără de scăpare. Mirodenii, bucate, zaharicale care mai de care mai îmbietoare. Despre eroi ciudați și întâmplări, la fel. Petrecute, chipurile, în cea capitală ș-amu‘ existentă, pe maluri de Dâmbovița. Pe scurt, poveste într-un spațiu de epocă. Mustind de fantezie. În mare, convingătoare, la cetit, atrăgătoare. Chiar dacă pe alocuri se mai forțează nota, întru literatură...

Cărțile, două, ce o ascund între coperte ispititor, țin de ficționalul autohton. Ducându-mă cu gându‘ la Rodica Ojog, de exemplu. Le recomand meritat. Căci Șeherezada lor autoare condeiu‘ fain are, de necontestat. Creează, prin slova-i în chipu‘ d-atunci, tablouri cu aer de taină. Momindu-te iute să stai până-n zori cu ochii la ele, cuprins de fiori. Altfel spus, final, curiozitate la cote înalte neîndoielnic stârnind, romane cu parfum de odinioară vrednic alcătuind...

(Doina Ruști, *Manuscrisul fanariot* și *Mâța Vinerii*, Editura Polirom, 2015, 2017)

George Theodor Popescu

Academia lui Diogene (III)

– La Buturugi–

– …O lua încolo pă Izlaz – că era dus.

– A’ păi când să fi fost ?

– Când – necând... dinainte dă colectiv, că mai aveam iapa. A roaibă.

– Ce să zic…

– Și – acolo, cum treci cătina „La Buturugi” s-ar fi despicat pământu’. Așa o văgăună. Acu’, c-o fi fost dă secetă, nu știu... cică ar fi ieșit gătită nevoie mare, și veselă… ca și cum era p’acilea, la vreo cumetrie. Da’nsoțită d-un câine – unu tărcat. Uite-așa se gudura și-i împleticea mersu’.

– Ai da’ Marie ! Cui ?

– Soacră-si, n-auzișî ? Fi-nii. Și din vorbă-n vorbă a apucat s-o ispitească.

– Nu zău ! ?

– Cum e pă dincolo !

– Așa… și ?

– Păi cum să fie... Asta să cam codea, că una-că alta, da-n urmă i-ar fi zis că e bine. Aș, zice ăsta lu’ Bădicu neîncrezător… Cum adică ? ! – Uite-așa, e bine, cum să nu fie... că totu-i de-a gata… vine pă țeavă, ca o mireasmă… și-ți trece și dă sete și dă foame. Și-i așa, ca un cântic… că ciripesc păsărelele bată-le pustia dă te-asurzesc. Dă făcut, face fiecare care cum îl taie capu’… dar făr’ să mai ostenești.

– Ia stai fă așa... ori tu te scrântișî, ori io nu mai înțeleg de fel. Nu te crez.

Șoväind:

– Da, d’alde Cotovelea, vecinu’, l-o fi-ntrebat ?

– Cum să nu, că era curios… și i-a luat pă rând, până-n capu’ satului, la ăla lu’ Mierloiu. Cică tot primar.

– Nu să poa’… io-te al dracu’… tot la huzur, învârte catastive. A’păi io zic așa, măi femeie, că nici acolo nu-i bine. Așa să știi… Că nu s-a schimbat nimic, devreme ce tot ăia’s “la butoane”. Încă mă și mir: oare Dumnezeu, Dumnezeu tăicuțu’ ce-o păzi ? !

– Țăpădău –

Zorindu-i pe ai lui, și pe alții, așa a trăit «pân’ să ne ’odinim s-adunăm puțină iarbă la cai» – nestăvilit și pătimaș. Își durase cu mâinile lui casă și acareturi, asta până-n războiu’ dintâi, iar după, se înjghebase mult mai bine umblând prin sate și târguri cu tot felul de marafeturi și negustorii, cât «să-mpuște gologanu’» și să nădăjduiască la ziua de mâine, sporindu-și avutul, cumpărând pământul rămas pârloagă «al ălora din Stoienoaia» al tuturor nepricopsiților, de nu-l lucrau. Și-atunci, când bunica bolovănea ochii și-ndrăznea să cârtească de-atâta muncă și alergătură, avea un argument în fața căruia nu-i sta-n cale «avem copii Păuno». Iar când au venit «ăștia, golanii și neisprăviții» – de-alde Fănică Manole, de l-au luat cu japca, lămurindu-l văz doamne, ca și cum era ceva de lămurit, a zăcut nici el nu știe cât, nemainteresându-l nici vorbele femeii «cacu-mă și facu-ți cu pământu’ tău cu tot, na’ că ți-l prădară scurșii… Țăpădău, zevzecule» – nici lumina de la sfântul soare. Cât să-și revină, a luat-o de la început. Până-ntr-un rând, că iarăși s-au strâns și nărăvit vremurile. Acu «taie frunză la câini» după propria-i expresie, se uită la stele și la pricini străine «că toate s-or schimbat» și i-a pierit și vlaga – A îmbătrânit. Stă pe prispă, cu gândurile sale, neîmpăcat cu timpul, care și el, are parcă alte socoteli «cură mai domol, dar degeaba». Înverșunat, izbucnește uneori, lovindu-și c-un fel de obidă genunchii:

– O o o of Dumitre, Dumitre,... din nebun ce-ai fost ai ajuns prost.

Și continua, convins că nimeni nu-i ia seama. Absent:

– Adevărat că omu’ e hoit. Atâtea scârbe Doamne ! Ce-o mai fi ? !...

Ca răspuns, cerul vinețiu se-nclina din Crivăț. O pală de vânt da buzna prin poarta uitată deschisă «de te miri cine» amenințând umbra salcâmului alungită pe pământ. Un fior rece îi trecea prin oase, semn că iarna era pe-aproape.

O SEARĂ DE NEUITAT !

Muzeul George Enescu, Palatul Cantacuzino, a găzduit pe 19 februarie 2019 un concert omagial sub genericul „Aduceți Basarabia acasă” – manifestare artistică dedicată Centenarului Marii Uniri. Evenimentul a fost organizat de Centrul de Etică și Strategii având ca partener Fundația Eminescu și UZPR.

În cuvântul de deschidere, compozitorul, poetul și prozatorul Marin Voican-Ghioroiu, directorul artistic al C.E.S. a transmis salutul de bun venit invitaților și mulțumiri cordiale maestrului Constantin Arvinte care s-a implicat direct în pregătirea programului artistic prin compoziții muzicale de o mare frumusețe, interpretate magistral de sopranele Rodica Anghelescu (Opera Comică), Cleopatra David (Filarmonica George Enescu) și Cristina Neacșu (masterand Universitatea Valahia, Târgoviște), acompaniate la pian de maestrul Ieronim Buga (Filarmonica George Enescu).

Conform programului, președintele Centrului de Etică și Strategii, generalul (r) Gheorghe Dragomir a adresat mulțumiri pentru participare celor prezenți și a subliniat că organizația pe care o conduce se implică, an de an, în manifestări omagiale dedicate Unirii Principatelor Române, Zilei Independenței de Stat (9 mai 1878), Zilei Naționale a României – Marea Unire (1 decembrie 1918), Zilei revenirii Basarabiei la patria mamă, în toate filialele sale din Oradea, Brașov, Moroeni (Dâmbovița) și Bolintin Vale (Giurgiu) în colaborare cu autoritățile locale, asociații și fundații partenere (Dacia și Ordinul Sfânta Maria – Brașov, Fundația „Dimitrie Bolintineanu” și ACTIB Bolintin Vale, Universitatea și Biblioteca Județeană Oradea). La aceste manifestări sunt invitate grupuri de elevi din diverse localități basarabene, prilej care le oferă posibilitatea de a vizita locuri încărcate de istorie și de odihnă veșnică a eroilor legendari care s-au jertfit pentru atingerea mărețului ideal al întregirii neamului romanesc.

Vorbitorul și-a exprimat amărăciunea fiindcă în anul Centenarului Marii Uniri factorii politici și guvernamentali nu au reușit, să mimeze măcar, dorința de realizare a păcii sociale, atât de necesară în aceste momente de cumpănă prin care trece țara și întreaga Europă. Manifestările culturale, religioase și militare organizate de autorități au fost lipsite de sentimentul de recunoștință pentru jertfele aduse de militarii români pe câmpurile de luptă, de respect și compasiune față eroii mutilați, civili și militari, de familiile îndoliate. În încheiere, generalul Dragomir a reamintit că toate demersurile politico-diplomatice legate de etapele realizării idealului de uniune națională duse de remarcabilii oameni de stat români ar fi fost zadarnice dacă nu aveau suportul faptelor eroice ale militarilor români care s-au jertfit având credința în inimă și suflet că sacrificiul le este binecuvântat de Dumnezeu și primit ca ofrandă. De aceea, istoria ne îndeamnă să nu ne uităm înaintașii, să-i cinstim cum se cuvine și să le aducem un pios omagiu și nu doar la zile festive, pentru că ei sunt membrii familiei noastre, moșii și strămoșii noștri.

În cuvântul său, domnul general (r) Vasile Malureanu, redactor șef al revistei „Vitralii” a ACMR-SRI, a prezentat pagini glorioase

Gheorghe Dragomir, Rodica Subtirelu, Marin Voican-Ghioroiu

ale istoriei legate de unirea Basarabiei cu patria mamă. În continuarea cuvântului sau, dl. general a reamintit momentul 27 martie 1918, când Consiliul Național al Basarabiei votează realipirea la Regatul României, iar la 30 martie 1918 o delegație a Consiliului Național și guvernului basarabean s-a deplasat la Iași pentru a remite Regelui Ferdinand I al României rezultatul votului, iar la 9 aprilie 1918 decretul regal nr.842 publică actul Unirii Basarabiei la Regatul României.

Vorbitorul a evocat contribuția unor personalități basarabene la pregătirea acestui act istoric de o importanță vitală pentru încurajarea intelectualității române din Bucovina de Nord și din Transilvania pentru a desăvârși un proiect de țară aflat în sufletele românilor de două milenii.

În continuare, s-a proiectat filmul Coralei Academice Divina Armonie, „Aduceți Basarabia Acasă”, versuri scrise de poetul patriot Virgil Ciucă, muzica prof. Valentin Mandric, dirijor col. Cristian Marius Firca, care s-a bucurat de aprecieri elogioase din partea participanților.

Marin Voican-Ghioroiu a prezentat filmul „Eroi legendari – Cantata la o sută de ani” (versurile îi aparțin), muzica prof. Valentin Mandric, spunând cu emoție în glas: „Și familia mea a plătit cu sânge prin jertfa bunicului meu după mamă Dumitru Tetoianu, care a căzut în luptele de la Mărășești, 23 Septembrie 1917, alături de fratele său Ion, iar mama lor, străbunica mea, Lixandra, a plâns până a orbit de supărare”.

În continuarea programului, îndrăgita poetă, dr. Elena Armenescu, a recitat, (creație propie) poezia „Unirea face puterea”, iar dna Rodica Subțirelu, o poetă talentată, ziaristă, președinta Fundației „Mihai Eminescu” și redactor șef al revistei „Cronica Timpului” (publicație a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din Romania), a citit poezii din volumul „Unirea face puterea” (ediție alcătuită de Elena Armenescu), un omagiu de suflet adus „Nemuritorilor Neamului Românesc”, moment artistic plin de emoție, care a stârnit aplauzele publicului.

Soprana Cleopatra David (Filarmonica George Enescu) a avut două interpretări de excepție: „Dor de Țară” și „Eroii Legendari” pe versuri de compozitorul-poet Marin Voican Ghioroiu, muzica semnată de maestrul Constantin Arvinte, moment artistic plin de vibrație patriotică și perfecțiune artistică.

Poeții Gabriel Stanciulescu și distinsa doamnă Doina Bârcă, redactor șef al revistei „Independența Română”, publicație aparținând Fundației „Stoika”, au recitat propriile compoziții: „Poem postum”, „Eroii Independenței” și „Lui Eminescu”, care s-au bucurat de aprecierea și prețuirea auditoriului.

A urmat prestația plină de lirism și emoție a sopranei Cristina Neacșu, coborâtoare de pe meleagurile mirifice ale Basarabiei și stabilită cu familia la Târgoviște, care a interpretat melodia „Stejarul” (muzica C. Arvinte, versuri M.V. Ghioroiu), reamintindu-ne de rezistența prin cultură și credință a românilor basarabeni, care au rezista vitregiilor istoriei ca batrânul stejar din Borzești din vremea domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt, „atlet al lui Hristos” pentru apărarea creștinătății de invazia Semilunii otomane.

Îndrăgita actriță Doina Ghițescu (Ansamblul „Ciocârlia” al MAI), plină de umor și patos a recitat poeziile „Doina” de Mihai Eminescu și creația lui Marin Voican Ghioroiu, „Trenul Dorului”, ce au transmis emoție și sentimente de mândrie patriotică publicului.

În încheierea spectacolului, Doina Ghițescu a făcut un *laudatio* pesonalității și performanțelor artistice ale renumitei soprane Rodica Anghelescu, care a obținut în 2018 o serie de premii naționale și internaționale (a cântat la Opera din Cairo, Opera din Dublin, Opera Națională București) care o așează în panteonul valorosilor artiști cu care Romania se mândrește.

Un moment important al seratei l-a constituit acordarea de Diplome de Excelență din partea președintelui Centrului de Etică și Strategii maestrului Constantin Arvinte și tuturor celor care s-au implicat in realizarea acestui proiect, ca prețuire pentru dragostea și eforturile creatoare puse în slujba omagierii eroilor legendari ai poporului român.

Adresăm mulțumirile și prețuirea noastră directorului artistic al CES, domnului Marian Voican Ghioroiu, pentru eforturile stăruitoare pentru buna organizare a concertului omagial „Aduceți Basarabia Acasă”.

A consemnat Grl. bg. (r) Gheorghe Dragomir,
Președintele Centrului de Etică și Strategii (C.E.S.)

CĂLĂTORIND ÎNTRE VIS ȘI REALITATE

Don C. Ștefan

O Editură nouă – Astralis – cu un nume luminos și promițător; o autoare tânără, inteligentă, energică și talentată – Camelia Pantazi Tudor –; o carte cu un titlu romantic – *Taine în vis*.

Reunindu-le, încerc să scriu despre acest volum reușit, alcătuit într-o formă aparte: îndrăgostită de frumos – pictură, muzică arhitectură; vizitând case memoriale, muzee, expoziții – în căutarea lor – eroina principală ne invită într-o călătorie pitorească prin orașe cu statui de scriitori, pictori, arhitecți, prin locurile unde aceștia au trăit și au creat, căutându-le urmele și amintirile.

Acțiunea este alertă, ca într-o excursie reală, dornici să aflăm cât mai multe, să ne bucurăm de frumusețile locurilor ce ni se oferă, optimistă, atrăgătoare, antrenantă; spiritul de observație al povestitoarei reînvie lumi de mult apuse, într-o prezentare pitorească și afectivă.

Însoțind-o, totul ni se pare minunat, deoarece ea știe să trezească în sufletele cititorilor curiozitatea, captivându-i co-participativ, cu o parte a emoțiilor acesteia, vizitând împreună Muzeul „Theodor Aman”, Muzeul Memorial „George și Agatha Bacovia”, Casa Memorială „Panait Istrati”, din Brăila; Castelul Cantacuzinilor și Casa Memorială „Cezar Petrescu”, din Bușteni; palatal Cantacuzinilor, din București și Muzeul Național „George Enescu”, Centrul Cultural „Carmen Silva” și încă altele, de aceeași măreție și importanță cultural – mânăstiri și case boierești, încărcate de evlavie și cultură.

Am amintit doar câteva, vizitate poate și de-o parte dintre cititorii harnicei autoare.

Dar ce spun toate aceste călătorii mai mult decât puteam culege dintr-un ghid bine alcătuit ?

Tocmai în dezlegarea unei întrebări constă farmecul și frumusețea cărții Cameliei Pantazi Tudor ! Ea nu este o vizitatoare obișnuită, ci o artistă care încearcă să dezlege, cu privirile aprinse de uimiri, misterul care se află dincolo de o privire obișnuită.

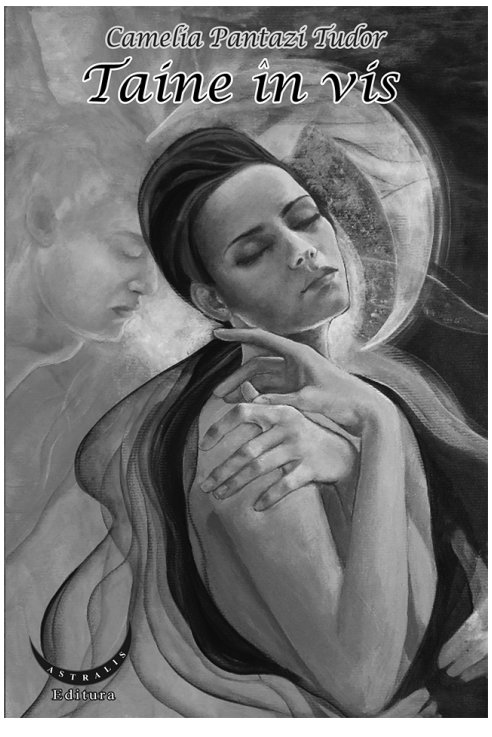
Descrie străzile care ne duc spre obiectivul ales, grădinile încărcate de flori, nuanțele covoarelor, tablourile de pe pereți, obiectele folosite de personalitățile pe care ni le prezintă. Dialogurile cu ghizii avizați, însoțite de întrebări și nedumeriri, lărgesc apoi cadrul prezentării; ea cere alte răspunsuri, face asocieri cu activitatea unor maeștrii din același domeniu, ca și cum ar rescrie ea însăși un ghid sentimental aparte, în care sufletul artistului de odinioară să se împletească armonios cu sufletul ei de scriitoare. Și aceste încercări diferite, la fiecare popas memorialistic, îi reușesc: cartea *Taine în vis* transfigurează fantezia în realitate, iar cititorul parcurge minunate pagini evocatoare, ca într-un fel de roman sentimental, fragmentat, care reunește toate imaginile într-o înțelegere superioară.

Și mai este ceva, mai mult decât am spus până acum: personajul martor, însoțitor, din vis, abia anunțat printr-un apel telefonic, unde nu apare nici un chip, nici un nume, nu se aude decât rareori o voce neutră: ființa dorită și neaflată decât imaginativ, dar pe care autoarea ne-o prezint uneori aievea, plămădită din închipuiri: „Ochii lui, încărcați de lumină, purtau în ei o tandrețe care mi-a oferit unul dintre acele moment de fericire dorite de orice ființă umană” (p. 14). Am știut că bărbatul din fața mea era cel așteptat dintotdeauna. Se afla, în sfârșit, acolo, lângă mine, și trăiam alături de el minunea unui sentiment unic. Simțeam ce înseamnă fericirea în care încetasem să mai cred” (p. 15).

În nici o altă parte n-am întâlnit o iubire ideală strecurată printre lacrimile de rouă ale unei ființe sensibile, care tresare la fiecare apel telefonic neidentificat, reconstituind un chip, pe care încă nu l-a văzut aievea, dorindu-și mai mult decât un simplu semnal al posibilei sale existențe.

Da ! Camelia Pantazi Tudor este o maestră a cuvintelor, pe care le auzim asemenea unui cântec de privighetoare, în așteptarea unei primăveri a vieții depline, așa cum sunt convins că, sub îndrumarea sa, și Editura Astralis va avea un succes deplin !

(Camelia Pantazi Tudor, *Taine în vis*, Editura Astralis, București, 2016)

Seară omagială „UNU” la Anticariatul „UNU”

C. RUDU

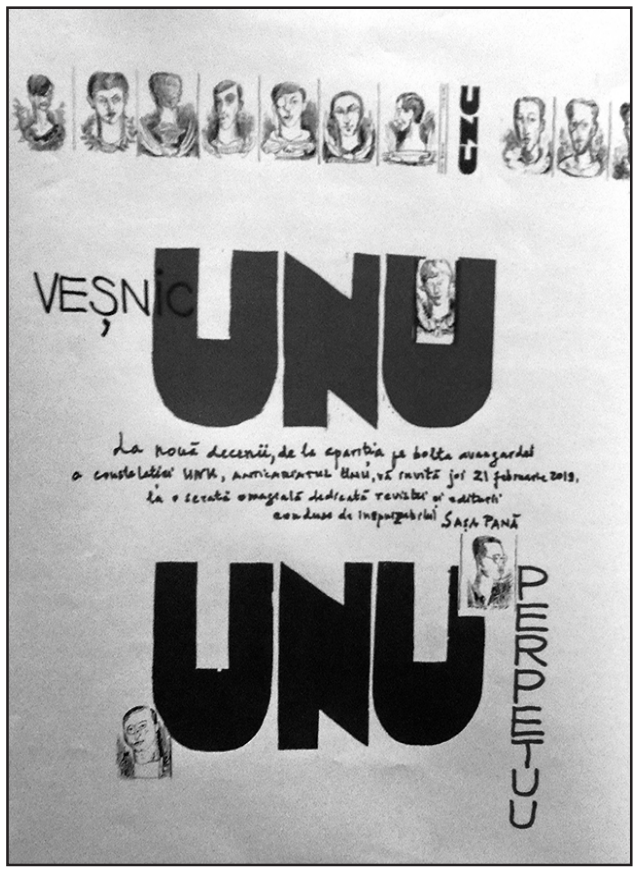
Între 19 și 26 februarie 2019, la Anticariatul „UNU” din București, strada Academiei numărul 4-6, s-a desfășurat o expoziție de avangardă cu tema „Mișcarea de la UNU”, organizată de domnul Florin Colonaș, prilej cu care s-au prezentat publicului diferite materiale privind revista „UNU” și editura omonimă, amândouă fiind creații ale marelui animator Sașa Pană, medic și scriitor, entuziast publicist, admirabil arhivar al mișcării, atent la tot ceea ce era important în epocă.

În seara zilei de 21 februarie a avut loc o seară omagială la care a participat și conducerea redacției revistei „Sud”, care a fost înconjurată cu multă simpatie nu numai de către conducerea Anticariatului, dar în egală măsură de Petrișor Militaru, redactorul șef al revistei „Mozaicul” (Craiova), de Cristinel Popa, inițiatorul galeriei „Dada” care se va deschide în luna aprilie la București, ca și de Marius Ghiță, cititor constant al publicației „Sud” și cunoscător al avangardei din țara noastră.

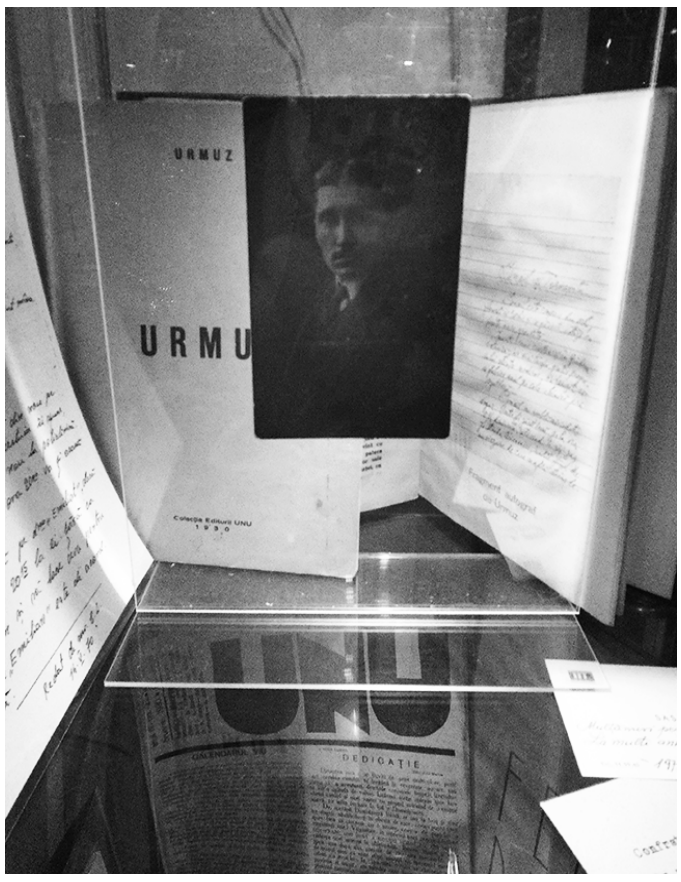
Între volumele expuse s-au aflat „Poemul invectivă”, opera lui Geo Bogza, „Călătorie cu funicularul”, volumul lui Sașa Pană, „Odihna neagră” a lui Ion Manolescu, „Brățara nopților”, prima lucrare pe care editura „UNU” a tipărit-o, placheta de versuri a lui Ilarie Voronca, care în continuare va publica, la aceeași editură, alte trei titluri.

O admirabilă fotografie cu o substanțială dedicație olografă a lui Dem Demetrescu-Buzău (URMUZ), ca și volumul său postum, celebru în literatură, tipărit tot de către editura „UNU”, o serie întreagă de etichete, cărți de vizită, invitații, plicuri cu antetul editurii „UNU”, programe cu titlurile editate de editură și multe altele au făcut ca vizualizarea să ofere o mare bucurie, completată prin discuții cât se poate de vii ale participanților, atmosfera colocvială caracterizând seara respectivă.

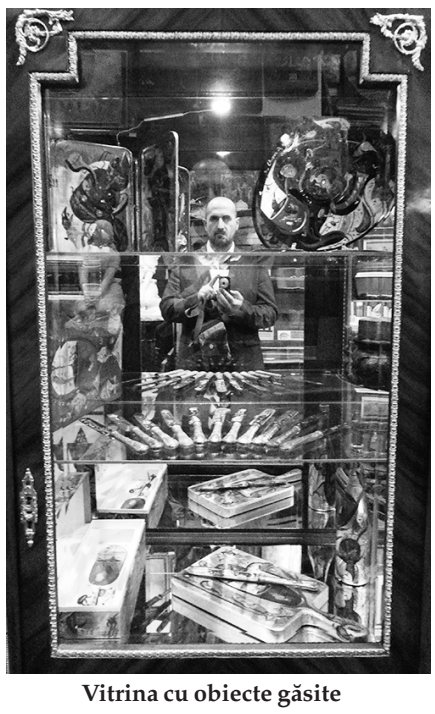
Aș vrea să subliniez și o expunere paralelă, în altă vitrină, a unor așa zise „obiecte găsite și valorificate”, realizate de către un mare maestru al simbolului în pictura de șevalet, Ștefan Pelmuș, care au pus în valoare faptul că obiectul uzual, banal, poate deveni, metamorfozat prin pictură, operă de artă.

Afișul expoziției

Vitrina Urmuz

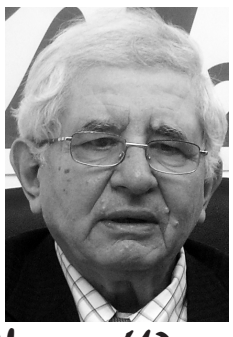

Vitrina cu obiecte găsite

Vedere generală

AUTENTICE SOLGANE

Neagu Udroiu

Vasile Szolga este autorul iar solganele – pădurea de mistere, proprietatea lui. Matematician de fel, și încă unul cu știaif – absolvent eminent la Construcții și dascăl o viață, iată-l rămas fără catalog subsuoară și amenințat cu șomajul necruțător. Pentru cine să mai asalteze tabla cea neagră și pen'ce să mai pună la alergat în întinderea ei creta cea albă ca varul ? Colegii i-au intuit bag'samă o existență flendurită de te miri ce pasiuni pasagere, în stare să te amăgească cum că viața-i frumoasă, băieți, chiar și așa, terfelită în preocupări minore,incolore,insipide. Uite că nu-i așa. Și asta deoarece prietenul din fragedă pruncie al lui Pitagora și Arhimede a privit roată în juru-i și a găsit cu cale să treacă alături, să observe instrumentarul disponibil de pe vremea ursitoarelor. Existau acolo una, alta. S-a decis pentru penel, igliță vioaie, soră cu bobinul și, ce credeți, pentru condei. Același probabil care îi servise la umplerea planșei cu figuri geometrice de tot felul. Nu știa cu ce se alege dar și-a dat drumul. Enciclopedistul la senectute a constatat că merge. Așa că, alături de profesorul cumpătat a venit pictorul imaginativ și prozatorul în special. Ni s-a dezvăluit în lumină adevărată. Vasile Szolga este un renascentist.

Îl serbăm acum la Casa de cultură „Fr. Schiller” din Capitală pe scriitor. Ideea a fost a domnului Nicolae .Roșu, directorul Editurii Betta, un neostenit inițiator de evenimente culturale de amplitudine. La invitația sa ne-am strâns aici mai mulți inși decât locurile pe scaun. Ne-au vorbit cunoscători ai scrisului său scurt, la obiect și înțelept: Nicolae Dan Fruntelată, Aureliu Goci, Victor Atanasiu. Am auzit și alte voci. Vectorul rezultant caligrafiat de simpozionul serii a sunat clar și convingător: avem în față un scriitor nepotolit, talentat, perseverent în a se produce pe o cărare ce duce sigur acolo unde trebuie: către cititor.

Autorul a mai publicat și alte cărți,cu

titluri incitante: „Scurte povești de adormit copii și trezit adulți”, „Cerul într-un bob de rouă”, „La marginea visului”. Și nu numai. Toți ne-am adus aminte de „Poveștile lui Babu pentru nepoata lui Deea”. Și asta pentru că erau în sală și povestitorul și nepotica drăgălașă, acum un pic mai săltată în vârstă.

Ca să-ți placă paginile lui Szolga e nevoie să respecți convenția bună și în alte împrejurări: lasă-l să spună totul până la capăt ! Rolul tău începe, cu folos, abia de acum încolo. Acum, când titlurile, adevărate criptograme, ți se dezvăluie plenar, când scriitura, unduitor curgătoare, sincopată ori abruptă te duce în locul de aterizare, adesea greu de intuit pe traseu.

Ne-am despărțit cu ochii stăpâniți de priviri jucăușe. Fusesem trași de mânecă pentru a fi avertizați: viața are și astfel de înfățișări !

Renaște Școala Veche din Bolintin Vale

O veste bună privitoare la patrimoniul local bolintinean ne sosește de la Primăria Bolintin Vale. Școala veche, edificiu emblematic al localității, clasat monument istoric, va împlini în această toamnă 130 de ani de când a fost construită după planurile arhitectului elvețian Jules Elisée Berthet, sub îndrumarea primarului de atunci al Bolintinului din Vale, strălucitul edil Constantin Șt. Bolintineanu. Ajunsă într-o avansată stare de degradare și necesitând o intervenție urgentă și de amploare, chestiunea a fost foarte bine înțeleasă de actualul primar al orașului, dl Daniel Trăistaru, care s-a preocupat îndeaproape și a reușit să găsească fondurile necesare pentru a reda comunității această deosebit de valoroasă construcție.

Astfel, în data de 27 februarie 2019, Mariana Vișan, director adjunct Organism Intermediar POR, reprezentant al Agenției pentru Dezvoltare Regională Sud Muntenia și Daniel Trăistaru, primarul orașului Bolintin Vale, au semnat contractul de finanțare aferent aplicației ***Restaurare-consolidare și valorificare Școala Veche în vederea amenajării Centrului Multicultural Bolintin Vale, județ Giurgiu***.

Proiectul depus de Primăria Bolintin Vale este finanțat din Programul Operațional Regional 2014-2020, (POR), Axa prioritară 5 – *Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural*, în cadrul apelului dedicat sprijinirii obiectivelor Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD), Prioritatea de investiții 5.1 *Conservarea, protejarea, promovarea și dezvoltarea patrimoniului natural și cultural*, Aria prioritară 3 – *Promovarea culturii și a turismului, a contactelor directe între oameni* și are o valoare totală eligibilă de 7.926.570 de lei. Din această sumă, peste 6,7 milioane de lei reprezintă contribuția Fondului European de Dezvoltare Regională, peste 1 milion de lei este alocarea din bugetul de stat, în timp ce aproape 160 de mii de lei constituie cofinanțarea beneficiarului. Proiectul are o perioadă de implementare de 36 de luni (1 noiembrie 2018 – 31 octombrie 2021).

Prin acest demers administrația din Bolintin Vale, beneficiar de fonduri Regio, și-a propus restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, în vederea dezvoltării socio-economice a orașului și promovarea lui pentru creșterea numărului de turiști. Astfel, fondurile accesate vor finanța lucrările de restaurare și consolidare a obiectivului Școala Veche, monument istoric de patrimoniu ce va deveni, prin implementarea proiectului, centru multicultural. Totodată, vor fi finanțate amenajarea și dotarea Centrului Multicultural Bolintin Vale în vederea redării spre folosință publică, amenajarea unui punct de primire și de informare a vizitatorilor, precum și digitalizarea monumentului istoric restaurat, prin noile mijloace ale tehnologiei informării și comunicării.

În realizarea acestui material au fost utilizate informații de pe https://regio.adrmuntenia.ro/finantare-europeana-nerambursabila-pentru-centrul-multicultural-bolintin-vale-gi/news/1709.

Clubul de istorie

Marian GRIGORE

Ediția din 16 martie 2019 a Clubului de Istorie, cea cu numărul XLIII, a stat sub semnul aniversării a 586 de ani de la prima atestare documentară a Bolintinului, petrecută, după cum sperăm că se cunoaște din ce în ce mai bine, printr-un hrisov al voievodului Alexandru Aldea, fiul lui Mircea cel Bătrân, la 15 martie 1433.

De această ocazie s-a profitat pentru a se trece, foarte pe scurt, în revistă bogata istorie a mănăstirii Bolintin și pentru a se discuta, destul de aprins, în legătură cu posibila ei localizare. Au „combătut" Vasile Grigore, Milica Dan, Ștefan Crudu și Florică Dan.

După acest moment de început, participanții au luat cunoștință despre evenimentele culturale care se pregătesc pentru primăvara acestui an, care se anunță a fi deosebite, atât prin tematică, cât și prin participare, confirmându-și prezența nume importante ale României de azi.

Monument funerar Bolintineanu: 2018 vs. 2019

În secțiunea dedicată celor mai noi știri cu tematică culturală din zona Bolintinului, s-a înscris și una tristă pentru cei care prețuiesc patrimoniul și mărturiile lăsate de strămoși. Astfel, am aflat că pe Dealul Cetatea Fetei de la Crevedia s-au întreprins săpături neautorizate, ce au dat la iveală resturi ceramice și artefacte repede ascunse de împricinați de teama unor sancțiuni, pentru că locul este înregistrat de multă vreme ca sit arheologic pe Lista Monumentelor Istorice și asemenea fapte, dacă s-ar aplica legea, ar trebui să fie drastic pedepsite.

În aceeași categorie, a intervențiilor „nefericite" asupra unor valori de patrimoniu, se înscrie și smulgerea crucii de pe monumentul funerar al familiei Bolintineanu, aflat în curtea bisericii din Bolintin Vale, eveniment petrecut în niște împrejurări care ridică semne de întrebare în privința grijii ce trebuie acordate unor asemenea vestigii ale trecutului. Reamintim că acest monument, cu proporții elegante și lucrătură fină, are o vechime de peste o sută de ani și că a fost realizat de sculptorul Carol Storck. Membrii Clubului de Istorie promit să urmărească desfășurarea cazului și modul în care se va soluționa.

Foarte interesantă și urmărită cu atenție a fost călătoria întreprinsă de Ciprian Necșuțu, pe calea ferată, de la halta Grădinari până la gara Basarab din București, una încărcată de pitoresc și cu numeroase aspecte și întâmplări legate de calitatea infrastructurii feroviare și „obiceiurile" concetățenilor noștri.

Dl. Vasile Constantin a făcut o scurtă prezentare a vizitei sale timp de trei luni la Los Angeles aducându-ne informații prețioase și actuale despre viața în SUA.

Acestea au fost principalele subiecte dezbătute în cadrul ediției curente a Clubului de Istorie, la care au participat: Marian Grigore, Mioara Mănescu, Niculae Stoica, Constantin Vasile, Valerian Crețu-Taulescu, Constantin Bărbuță, Ștefan Crudu, Mirela Dorobanțu, Nicolae Ciubuc, Constanța Crudu, Alexandra Man, Florică Dan, Milica Dan, Patricia Dorobanțu, Vlad Crudu, Corneliu State, Alexandra Crudu, Vasile Grigore.

Următoarea ediție a Clubului de Istorie va avea loc la jumătatea lunii mai și va avea o temă cu titlul „Despre niște țărani" în care va fi vorba despre genealogiile unor neamuri bolintinene.

Vă așteptăm.

PROIECTUL PRIVIND ÎNVĂȚĂMÂNTUL SECUNDAR (ROSE) SUBPROIECTUL „ȘCOALA, O PUNTE CĂTRE O CARIERĂ DE SUCCES”

Prof. Mihaela ENACHE
Prof. Elena Iuliana BELDIMAN

Începând cu anul școlar 2017-2018, Liceul Tehnologic „Dimitrie Bolintineanu” din orașul Bolintin Vale este beneficiarul unui grant în cadrul Proiectului privind învățământul Secundar – ROSE, Subproiectul „ȘCOALA, O PUNTE CĂTRE O CARIERĂ DE SUCCES”.

Obiectivul general este**:** Optimizarea demersului educațional pentru creșterea ratei de promovabilitate la examenul de bacalaureat și medierea succesului.

Proiectul se va derula pe parcursul a 4 ani și se desfășoară următoarele tipuri de activități:

1. Activitate remedială desfășurată la materiile la care elevii vor susține examen de bacalaureat. Fiecare grupă desfășoară activitatea remedială o dată pe lună, după un grafic stabilit. În primul an au participat aproximativ 160 elevi, 8 cadre didactice astfel: Limba și literatura română: 2 cadre didcatice și 60 elevi (4 grupe) cu frecvența de disputare o dată pe lună ; Matematica: 3 cadre didactice și 150 elevi (12 grupe), cu frecvența de disputare o dată pe lună fiecare grupă ; Biologie: 2 cadre didactice și 60 elevi (4 grupe) cu frecvența de disputare o dată pe lună fiecare grupă; Fizica: 1 cadru didactic, 2 grupe.

2. Informare și consiliere privind cariera.

Elevii participă la urmatoarele tipuri de activități: autocunoaștere și dezvoltare personală, cunoașterea lumii profesiilor, explorarea traseelor educaționale și profesionale.

Temele în dezbatere sunt: autocunoaștere, identificare interese, cariera între mit și realitate, stima de sine, planul de carieră.

Temele au fost selectate cu ajutorul focus grupului format din părinți, elevi, profesori.

În această perioadă Consultantul SC CPRP SRL a derulat următoarele activități:

Documentare cu privire la: contextul general, așteptările și rezultatele asumate de beneficiar în cadrul proiectului, mediul educațional din Liceul Tehnologic „Dimitrie Bolintineanu”, programul orar, disponibilitatea elevilor și a școlii pentru derularea activităților care fac obiectul consultanței, conform contractului, discuții informale cu conducerea liceului și cu profesori ai unității școlare referitor la selecția elevilor care vor participa la activitățile de informare și consiliere privind cariera, în vederea asigurării accesului fără discriminare, a tratamentului echitabil, incluziv.

Realizarea metodologiei de realizare a analizei de nevoi, pe baza informațiilor colectate în procesul de documentare, astfel încât să se asigure relevanța și corectitudinea datelor colectate în vederea realizării analizei nevoilor individuale și colective de consiliere și informare privind cariera. Elaborarea, aplicarea de instrumente de colectare a datelor necesare pentru realizarea analizei nevoilor de consiliere ale elevilor din grupul țintă. Colectarea, centralizarea, interpretarea datelor și realizarea Raportului privind analiza nevoilor de consiliere ale elevilor din grupul țintă.Realizarea setului de instrumente necesare furnizării serviciilor de informare și consiliere privind cariera, în concordanță cu nevoile identificate. Elaborarea planului de intervenție.

Au fost aplicate chestionarele și colectate răspunsurile elevilor, ale profesorilor și au fost organizate focus grupuri cu părinții. Structura grupului de respondenți a fost: 67 de elevi, 20 profesori și 20 părinți.

Din analiza răspunsurilor oferite a fost propusă următoarea

tematică: **Autocunoaștere** – valori, aptitudini și abilități; **Identificarea intereselor profesionale**; **Cariera** – de la mit la realitate; **Stima de sine; Planul de carieră**.

Pentru fiecare dintre cele cinci teme, Consultantul a pregătit mape conținând materiale informative suport, fișe de lucru, și metafore conținând mesaje directe sau subliminale utile elevilor pentru a internaliza informațiile și a le permite să le revadă în contexte informale.

Monitorizarea activității de consiliere este realizata in regim de co-monitorizare si supervizata de coordonatorul proiectului.

3. Activități extracurriculare

3.1 Clubul artelor (ClubArt) – se urmărește identificarea elevilor talentați în domeniul artelor, promovarea acestora în mediul școlar și în comunitate. S-au desfășurat activități pe domeniile teatru, muzică, dans și arte vizuale. Au fost organizate spectacole cu ocazia acordării premiilor de excelență de către Primaria si Consiliul Local Bolintin Vale, a ceremoniei de absolvire a clasei a XII-a, un spectacol al trupei de teatru si spectacolul din cadrul evenimentului „Centenar la Bolintin”. Acestea au fost monitorizate de catre consilierul educativ si de reprezentantul Comitetului Reprezentativ al parintilor.

3.2 Clubul Bookland – se urmărește creșterea interesului pentru lectură, dezvoltarea competențelor de informare și documentare. S-au desfășurat activitățile Bookland: **„Toamna culturală bolintineană”** întâlnire cu scriitorii Gheorghe Dragomir și Alexandra Firiță si alte activitati care au vizat dezvoltarea abilităților de informare cu utilizarea bibliotecii școlare și a dotarilor CDI.

3.3 Ziua Carierei – elevii au avut posibilitatea să interacționeze cu foști absolvenți și părinți specializați în diverse domenii de activitate, într-un dialog direct și deschis si au avut modele de parcursuri școlare și profesionale specifice unei piețe a muncii într-o continuă evoluție.

3.4 Seminar și Concurs „Antreprenorialul - punte către o cariera de succes”. Elevii au participat la un seminar, ateliere de lucru și un concurs care și-a propus să dezvolte competențele antreprenoriale, prin formularea și susținerea unei „idei de afacere”.

3.5 Pași către viitor – elevii au participat la excursii tematice, cu scopul de a cunoaște oferta educațională a unor instituții de învățământ (Școala Postliceala Sanitară „Carol Davila” București etc.), la agenți economici (CTP Park), pentru cunoașterea condițiilor reale de muncă, a progresului tehnologic și a profesiilor solicitate pe piața muncii.

3.6 „Românie, țara mea de glorii, țara mea de dor” – s-a desfășurat activitatea extracurriculară în care 41 de elevi din grupul tinta au participat la vizita de documentare pentru înțelegerea mai profundă a propriei culturi și sensul identității ca bază a respectului și a atitudinii deschise față de diversitatea exprimării culturale (Târgoviște – Curtea Domnească, Mănăstirea Dealu și Castelul Peleș – Sinaia).

Au fost realizate dotări pentru o sală special amenajată pentru desfășurarea activităților proiectului (20 bănci, 20 scaune, 2 dulapuri, imprimantă color, multifuncțională de mare viteză, 11 laptop-uri).

LICEUL TEHNOLOGIC „DIMITRIE BOLINTINEANU”, PARTENER ÎN PROIECTUL EUROPEAN ERASMUS PLUS KA2

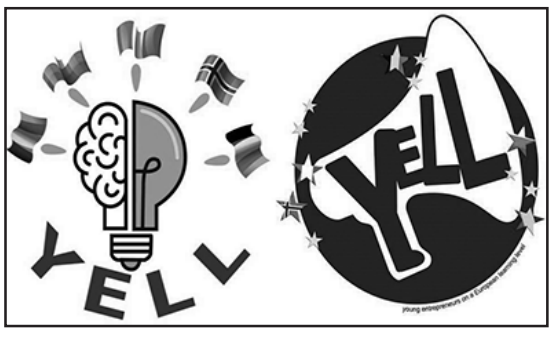
Prof. Mihaela ENACHE
Prof. Mihaela GALIȘ
Prof. Silvia CÎRSTEA

Liceul Tehnologic „Dimitrie Bolintineanu” din orașul Bolintin Vale a început anul școlar 2018-2019 sub auspiciile succesului: aprobarea proiectului Erasmus+, Acțiune Cheie 2, Parteneriat Strategic între Școli.

Proiectul, intitulat „Developing **Y**oung **E**ntrepreneurs by running a mini company on a European **L**earning **L**evel” – **YELL** (Dezvoltarea tinerilor antreprenori prin firmele de exercițiu la nivel educațional european) are un dublu scop. Pe de o parte, proiectul nostru este un „strigăt” (YELL) către cele patru colțuri ale Europei, este „megafonul” prin care facem cunoscută „firma de exercițiu” ca metodă de educație antreprenorială și ca instrument principal de formare a viitorilor antreprenori. Pe de altă parte, ca membri ai generației „millenials”, tinerii de azi trebuie să fie înzestrați cu acele competențe care să corespundă cerințelor unei piețe a muncii dinamice. Ei trebuie să aibă, și vor avea astfel, profilul antreprenorului secolului XXI. Proiectul reprezintă o oportunitate cu beneficii pe termen lung pentru elevii și profesorii liceului nostru care, înlăturând barierele lingvistice și culturale, au în față provocarea unei colaborări cu școli din patru țări partenere.

Obiectivele proiectului sunt legate strâns de nevoile actuale ale educatiei și pieței muncii, promovarea unei culturi cu un caracter puternic antreprenorial în rândul tinerilor din sistemul educațional european. Cum ne propunem să atingem acest obiectiv ? Printr-o continuă perfecționare a competențelor transversale și a competențelor antreprenoriale. Un obiectiv la fel de important este incluziunea socială prin implicarea activă a elevilor din medii defavorizate în activitățile firmelor de exercițiu. Astfel, aceștia au șansa de a-și însuși competențe cheie ce le vor facilita accesul la locuri de muncă pe piața europeană a muncii și oportunități pentru a-și înființa propria afacere. Preconizăm că prin derularea acestui proiect va crește motivația pentru învățare și le vom spori șansele de a găsi un loc de muncă. Este foarte important pentru corpul profesoral schimbul de bune practici cu partenerii noștri în ceea ce privește educația antreprenorială și utilizarea ca metodă didactică a „firmelor de exercițiu”.

Inițiativa proiectului a fost lansată pe platforma eTwinning de către Belgia. I s-au alăturat România și Bulgaria, apoi Italia și Norvegia. Toți partenerii au în comun faptul că au implementat conceptul de firmă de exercițiu în programa lor școlară sau în activitățile extracurriculare și au aplicat această metodă în formarea competențelor antreprenoriale.

Proiectul prevede cinci mobilități în fiecare țară parteneră. În luna februarie a avut loc prima mobilitate, numai cu profesori, la Liceul I.T.T.S. Alessandro Volta din Perugia, Italia. Vor urma mobilități cu elevi, în luna aprilie, la Liceul Stend Vidaregåande skule din Bergen, Norvegia, în octombrie la Liceul Profesionalna gimnaziya po veterinarna medicina Prof. d-r. Georgi Pavlov din Bulgaria, iar în februarie 2020 la Liceul GO ! atheneum De Ring Leuven din Belgia. Liceul Tehnologic „Dimitrie Bolintineanu” va fi gazdă în luna mai a anului 2020, ocazie cu care se va organiza târgul firmelor de exercițiu devenit deja tradiție „Tânăr Antreprenor în Spațiul Virtual” care sperăm că va deveni un târg internațional .

Mobilitatea din Italia a fost, putem spune, o experiență remarcabilă. Timp de o săptămână, în liceul din Perugia, s-a aflat un colț de Europa, reprezentat de oameni de naționalități și culturi diferite, venind din sisteme de învățământ diferite, dar uniți de pasiunea pentru profesie, deschiderea către lume și către nou și determinați să facă din acest proiect un succes. În cadrul întâlnirilor și activităților organizate excelent de gazdele noastre, am împărtășit idei, ne-am făcut cunoscute școlile dar și culturile, metodologiile și tehnicile de predare. A fost primul pas în schimbul de bune practici în domeniul educației antreprenoriale și în aplicarea conceptului de „mini-company”. Aici am înțeles că ceea ce ne desparte ne și unește, astfel că am pus bazele unei mini-company internaționale care, de altfel, constituie rezultatul final al acestui proiect.

Cu siguranță unul din cele mai prețioase beneficii ale acestei prime mobilități în Italia este faptul că Liceul Tehnologic „Dimitrie Bolintineanu” din Bolintin Vale a devenit un liceu cunoscut la nivel european. Este o primă recunoaștere dintr-o lungă serie care avem certitudinea că vor urma. Dar nimic nu ar fi fost posibil fără munca, devotamentul, inteligența și competențele profesorilor din liceu, cu sprijinul autoritatilor locale, al parintilor si implicarea deosebita a elevilor liceului.

Sunt oamenii care au crezut în acest proiect de la bun început din dorinta de a deschide elevilor lor o ușă prin care ei să pășească încrezători, pregătiți, competenți către viitor. Un viitor în care visele lor pot deveni realitate.

Mersul târgului

Ștefan Crudu

6.01.2019: *Bobotează în Ajun de Crăciun !*

Prima zi de târg din acest an a coincis atât cu Boboteaza dar și cu Ajunul Crăciunului pe stil vechi, sărbătorit de aproape toți producătorii de legume și zarzavaturi, încă numiți sârbi deși strămoșii lor au fost bulgari. Ca atare, nu a venit niciunul iar, în semn de solidaritate, nici ceilalți. Frigul Bobotezei și pospaiul de zăpadă căzută în timpul nopții au contribuit la lipsa celor două tabere, vânzători și cumpărători. Doar niște cartofi (1,8 lei/kg) jurați că nu sunt degerați și ceva mere care au stat nemișcate în lădițe. Brânză și lapte ca la expoziție, fără vânzare, și industriale expuse zadarnic au fost oferta zilei. Ba nici controale, de niciun fel, căci a fost târgul „nucleului dur" din care nici eu nu puteam lipsi. Cum nici de la biserică, pentru agheasmă, unde am văzut o frumusețe de iapă, Doina, înhămată de gală, cu clopoței și harnașament de sărbătoare, trăgând un camion ce ar face cinste oricărui muzeu (pe care nu-l avem). Proprietarul, Mitu Șovărel, a scos-o să fie botezată. Urme din ce în ce mai slabe ale unei tradiții frumoase de odinioară.

13.01.2019: *„E un ger de te ia dracul, dom' inginer"*

Expresia de mai sus am auzit-o la începuturile activității mele de petrolist și se potrivește cu vremea de azi ca o mănușă: ger (minus 16 grade C !) și chiciură, cer senin și zăpadă. Ce mai, iarnă adevărată. La prima oră, până la 9:00, câțiva îndrăzneți și bineînțeles puțini vânzători s-au încumetat să îndure frigul, ultimii împinși de nevoia de a-și vinde marfa. Spre 9:30 când am sosit eu, am fost surprins de mișcarea de pe șosea și din târg. Furaje păioase (4 camioane), cartofi expuși pe sol (1,6-1,8 lei/kg) în trei locuri, mere – cele mai multe expuse pe flancuri și la intrări (1-2 lei/kg), dar și ceva legume (morcovi 2,5 lei/kg și alte rădăcinoase, ridichi negre și sfeclă roșie). Posibil să fi fost înghețate. În rest multe țoale second-hand și mărfuri industriale. Covrigii nu s-au mai căutat și nici brânza întărită de ger. Surprinzător și rar, pește (caras) congelat de ger, din bălțile de lângă Argeș formate în urma exploatării sălbatice a nisipului care aduce mulți bani unora pe care îi votăm. Iată că și noi ne alegem cu ceva: cu carasu' ! Întâmplător, am văzut un gest frumos la un stand cu mere. După ce a cumpărat foarte ieftin 13 kg de mere, un nene, văzând mâinile înghețate ale vânzătoarei, i-a oferit mănușile sale tricotate (made in China). Eu nu port mănuși, dar voi cumpăra pentru orice eventualitate în viitor, că-s simțitor nevoie mere ?/mare ! În continuare, niciun grădinar autentic nu a fost prezent. În primul rând că se pregătesc de revelionul pe rit vechi și apoi că nu mai au marfă destulă și nu merită bătut atâta drum. Și poate (mai sigur) că încep lucrările în solarii pentru semănat răsaduri. Informație dintr-o discuție între doi vânzători interesați: s-ar putea redeschide târgul din Călugăreni. Ar fi cazul să se ia în discuție la județ soarta târgurilor. Vom vedea, vom auzi, că doar am intrat în an electoral.

20.01.2019: *De la rogojină la folie de plastic sau un salt atât de mic pentru târgul bolintinean*

Vântul, aliatul iernii, plimbă frunzele uscate smulse din pomii aflați în catalepsie vegetală. În târg, legumele din import predomină, cele românești fiind reprezentate de cartofi, ridichi negre și sfeclă roșie de categorie inferioară. Plus fasole gărgărițată. Merele au avut azi căutare și s-au vândut pe alese cu maxim 2 lei/kg. Am mai văzut cherestea și furaje păioase, iepuri de casă și gogoși. Dar și control de la Primărie plus casiera cu tolba plină, zâmbind satisfăcută de „achizițiile" diverse obținute (fructe și legume). Un dulău negru (rasa lui Corbu, favoritul Marelui Vânător) bine hrănit, în goană prin târg, și-a permis să ude cu toată căldura o lădiță cu mere cretești aflată pe o folie așezată pe zăpadă. Ce-o fi fost în mintea lui nu știu dar presupun că a vrut să spună ceva de genul: „mă piș pe târgul vostru !". Dacă-i așa, rușine să-i fie ! Mă scuzați, dar la ce „maniere" te poți aștepta de la un câine ? Sigur că în târg te poți aștepta la orice. Nemaiavând ce ciuguli, ciorile s-au dus la gropile de gunoi unde mai au ceva șanse de supraviețuire. Pentru că nu au fost exagerat de mulți cumpărători m-am dus apoi la biserică, să-i caut. Nici acolo nu prea erau așa că mi-am încercat ultima șansă la megamagazine și i-am găsit cu coșurile pline. Acolo-i cald, muzică și marfă îmbietoare care te ademenește cu știința marketingului. Acesta-i viitorul, fie că vrem sau nu. La 11.10, în acorduri de ceață în mișcare, am părăsit bătrânul târg șubrezit de neștiute suferințe.

Întorcându-mă pe str. Republicii ciuruită de perfida iarnă, trecând prin fața Căminului Cultural (fost „Cinema Luceafărul" !) am observat tencuiala căzută masiv de pe fațadă, lucrare efectuată în vara 2017. Ca atare trebuie reluate lucrările de finisare de la capăt. Sat de zidari vestiți a tocmit așa-zișii „constructori" de doi bani și care au încasat mult pentru proastele lucrări. Nimeni nu-i va lua la bani mărunți, cum se zice, deși ar trebui !

3.02.2019: *Miros de alegeri*

Zi bună de târg. Temperaturi ușor pozitive chiar și azi-noapte și nici ceață nu a mai fost. Îndurarea cerului, bucuria târgului. Mult mai multă lume decât până acum, excluzând producătorii de legume care lucrează din plin la răsadurile timpurii în solarii și răsadnițe calde. Mulți cartofi (1,6-1,8-2 lei/kg) și la fel mere, care s-au vândut bine. A apărut arpagicul cu 10 lei/kg. Meritã cumpărat de acum că e posibil să se mai scumpească iar ceapa este puțină și deja prohibitivă ca preț. Mirat să văd brânzăresele mutate în zona lor consacrată, am simțit un miros cunoscut de mici. Abia atunci m-am dumirit: apăruseră grătarele (doar 4). Apoi am aflat că s-au anulat (parțial și neoficial) interdicțiile sanitar-veterinare. E clar că la mijloc este o bunăvoință electorală. Peste trei luni vin alegerile europarlamentare și ne trebuie voturile celor care uită repede frustrările și nemulțumirile și se bucură de lungirea lanțului amăgirilor. Ce credeați, că ne schimbăm așa repede și ne costă ceva promisiunile ? Să fim serioși ! Vorbim după.

N.B. Temperaturile au crescut rapid în cursul zilei. Au ieșit albinele. Luni s-au înregistrat plus 19 grade C ! Am văzut un graur rătăcit pe str. Soveja, în București, lângă Editura RawexComs. Cam prea multe „păcăleli" în 24 ore, că totuși nu a trecut iarna. Să nu ne amăgim !

10.02.2019: *Icar covrigarul. Trucurile iernii*

Ca s-o mai suportăm, iarna se cosmetizează, își mai leapădă din "hăinurile" groase, îndemnându-ne așadar la îngăduință. Așa-i ea, mai ciudată, are hachițe. Iată, de exemplu azi am uitat că încă-i iarnă. A fost destul de plăcut, nu a înghețat în timpul nopții și temperatura a crescut rapid de la soarele ce s-a arătat dis-de-dimineață. Ca atare, târgul s-a înviorat. Multă lume, fiecare cu interesul lui. S-au vândut bine în special cartofii (1,5-2,3 lei/kg) pudrați cu praf antiîncolțire vizibil ceea ce demonstrează că toți au aceeași sursă, alta decât clamează ei, adică de Dâmbovița, din producție proprie. Tot bine s-au vândut și merele aduse azi în târg. În rest cam tot ce era și până acum. A apărut pentru prima dată spanacul (10 lei/kg sau 5 lei/legătura). Coadă la gogoși, cumpărate cu sacoșa ! ?, de parcă ar trage a foamete. Aglomerație la mici (îi tolerăm neoficial, spunea șeful ADP). Brânzăresele și-au ocupat și ele vechile locuri. Ceva găini de rasă la o intrare și papagali (peruși) foarte frumoși tot pe-acolo. Faza zilei: un vânzător de covrigi, când s-a hotărât să plece la final și-a încărcat șirurile de câte 50 buc pe ambele mâini întinse lateral și s-a deplasat spre dubiță. Așa cum l-am văzut (vezi foto) părea Icar sau mascota cauciucurilor Michelin. Cum să nu-ți placă târgul ?

17.02.2019: *Înviorare spectaculoasă. Mâțișori în erecție*

De două zile temperaturile tot cresc, ajungând azi până la plus 14 grade C. Deși noaptea a fost rece iar dimineața brumă groasă, soarele a contribuit la înviorarea târgului și drept urmare la prezența numeroasă a vânzătorilor de tot felul, dar și a cumpărătorilor. Nu numai mărfurile cu care ne-am obișnuit până acum, dar și altele noi, revenite după pauza de iarnă: fiare, semințe, unelte agricole diverse, flori de sezon.

Cu îngăduința – zice-se – a autorităților locale dar mai mult ca sigur ca urmare a presiunilor unor vechi și cunoscuți „specialiști" în prepararea micilor însoțiți de băuturi adecvate (fierte sau nu), s-au redeschis grătarele aducătoare de mulți consumatori și bineînțeles de bani mulți. Prin zona lor de-abia te strecurai, bărbați dar și femei înfulecau parcă de frica morții. S-a dat drumul și la brânză, lapte și ouă și cam atât. Unul – persoană importantă, cred – vindea și carne, adusă de la Antefrig. Prețuri în creștere evidentă la cartofi (max. 2,4 lei/kg !) dar și la arpagic (10 lei/kg) și ceapă uscată (4 lei/kg). Un producător de flori din Cosoba și-a vândut aproape toate florile la ghivece (zambile și primule, 5 lei/buc), foarte frumoase, la preț pe jumătate față de florării. Spre prânz temperaturile au crescut mult, mâțișorii de la aluni s-au lungit la maxim, iar albinele culegeau de zor polenul ce se scutura și pe florile rozalii, ca un tricorn, ce-l așteptau, vibrând de plăcere. E cam primăvară (?), iar culegătorii de ghiocei zburdau prin pădure, după vestitorii anotimpului așteptat, de mine și, sigur, și de voi. Și de-o fi o amăgire - că suntem totuși în februarie - meritã să ne bucurăm chiar și de o zi caldă cu soare, ca azi.

24.02.2019: *Prognoză adeverită: val de aer polar, zăpadă, vânt puternic și ger*

Frig, foarte frig, monșer ! Dacă stai pe loc, precum vânzătorii, începi să bâțâi, la propriu. Sigur, târgul atrage, sunt nevoi și trebuințe imediate. Vremea se grăbește iar noi cu ea, încercăm să ținem pasul. În solarii a început semănatul și plantatul legumelor timpurii. Grădinarii au trecut prin clipe grele în ultimele două nopți aproape geroase (minus 7-8 grade C !) încălzind răsadurile plăpânde. Posibil să fi avut și necazuri mai mari (pierderi) dacă vântul le-a distrus solariile. Și vom suferi și noi: prețuri mai mari la răsaduri, trufandale mai târzii. Deja prețurile au crescut și în această săptămână. S-a ajuns la 2,5 lei/kg la cartofi, deși erau mulți vânzători (niciun producător autentic, doar intermediari tentați de prețurile prea mari). În Megamagazine deja se vând și cu 5 lei/kg ! Cel mai mult s-a scumpit arpagicul (15 lei/kg, cu 50% mai mult ca acum o săptămână). Nu au mai fost cumpărători mulți din cauza frigului. Nici la flori în ghivece pentru 1 Martie, frumoase și ieftine (5 lei/buc) de la singurul producător din târg. La care se adaugă merarii de pe lângă Voinești. Așteptăm o prognoză mai optimistă, pe măsura dorințelor noastre, ca pe cel mai prețios mărțișor !

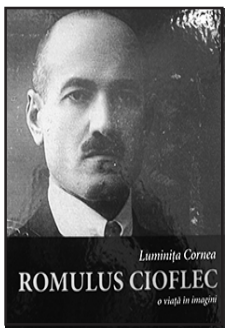
3.03.2019: *Adieri (abureli !) de primăvară*

Până acum, vremea nu a fost pe voia noastră. Săptămâna a început cu temperaturi foarte scăzute – chiar și ziua sub zero grade C – însoțite de vânt care accentua senzația de frig. Mulți au fost afectați de răceli și au devenit mai precauți la deplasările exterioare casei și implicit la târg. Așa că am așteptat evoluția vremii pentru această duminică urmărind prognozele. În sfârșit, s-a încălzit binișor și lumea a ieșit masiv la cumpărături. Încă nu au apărut zarzavaturile autohtone proaspete. Este prea devreme iar în solarii abia a început plantatul răsadurilor de legume timpurii (varză și salată). Doar florile de sezon au fost prezente (zambile și lalele), multe fiind chiar ale producătorilor din zonă (de exemplu Jana din Malu Spart). Pentru Lăsata Secului de carne, nimic în târg. Doar fructe din belșug, în special mere excelente și la prețuri mici. Arpagicul s-a „ieftinit" la 12 lei/kg. Mult prea scump (din import), ca și ceapa (tot import), 3-5 lei/kg.

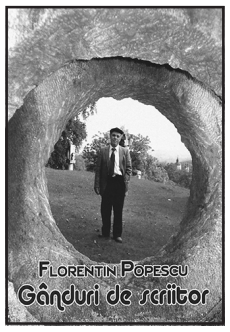
10.03.2019: *Vântoasă păguboasă*

Cald (prea cald) pentru acest moment. De dimineață plus cinci grade C. Babele au fost foarte generoase: temperatura de până la 20 de grade C în zonă. Mugurii (la caiși, liliac și corcoduși) au luat-o razna și vor să înflorească împinși de puterea sevei care a început să circule. Magnoliile albe au înflorit deja. Ce mai, primăvară timpurie. Dar ceva trebuie să ne pună pe gânduri: uscăciunea pământului, anormală, până la cca 10-15 cm. Suferă deja semănăturile din toamnă. Nicio picătură de ploaie sau zăpadă de aproape o lună. Zăpezile iernii s-au topit repede din cauza intervalelor calde iar vânturile au bătut permanent (cu putere mare) uscând și mai mult pământul. Semne proaste pentru agricultură. În târg aceeași marfă. Florile, trecând 8 Martie, nu prea mai au căutare, chiar dacă sunt foarte frumoase. A doua săptămână cu pomi fructiferi, 15 lei/buc, foarte căutați (plus arbuști și viță de vie). Printre fiare reproduceri și tablouri înrămate sau nu (Grigorescu și F.N.), toate numai în târg la Bolintin le poți găsi ! Cartofii de mâncare dar și de sămânță (2 lei/kg), cam scumpi. Au sosit și grădinarii autentici cu ceva verdeață (spanac, pătrunjel frunze, salată, 3 lei/buc). Răsad de salată la alveole, 0,7 lei/buc. S-a permis și vânzarea de cereale, în sfârșit (40 lei/sac). Dar și la păsări adunate de spoitori de pe Vlașca sau de aiurea: găini reformate cu 25 lei/buc, curcani și cocoși vânduți de posesori pentru că și-au îndeplinit rolul de reproducere și consumă degeaba hrana. În final am cumpărat cu numai 25 lei de la proprietarul „Galeriei în vânt" – Fane Iordan, spoitor – trei „înrămate" cu rame bune, ca să stimulez „arta" și să atrag spiritul lui Aritică anticarul. Am refuzat odalisca, așteptând originala. Bate vântul tare, plimbă cutii, hârtii și praf. Târgul s-a refăcut, în sfârșit. Iar eu, banii i-am cheltuit.

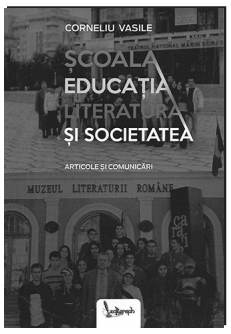
Biblioteca SUD-ului

Luminița Cornea, ***Romulus Cioflec, o viață în imagini***, *Sfântu Gheorghe, Centrul Cultural Județean Covasna, 2016. „În această carte, extrem de interesantă, sunt adunate și adnotate fotografii și imagini privitoare la Romulus Cioflec și itinerarul său în lume, care se constituie, de fapt, în mărturii emoționante prin intermediul cărora un biograf înzestrat poate să reconstituie un destin, deloc comun, ce a augmentat epica românească interbelică."* (Nicolae Scurtu)

Florentin Popescu, ***Gânduri de scriitor. Autoportret în interviuri***, București, Editura RawexComs, 2018. *Au trecut, iată, șapte ani de la prima ediție a acestei cărți care adună între coperțile ei gânduri și sentimente ale autorului, mărturisiri și detalii despre o viață dăruită în întregime scrisului literar și publicistic... Apariția de față se justifică, între altele, și prin aceea că oricât de penetrant ar fi un reporter în viața unui interlocutor, întotdeauna mai rămâne câte ceva de investigat: informații care au scapat, firide de biografie omise etc.*

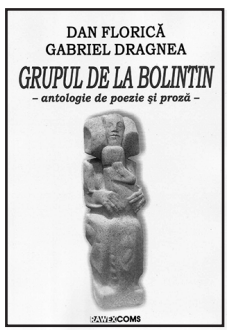

Corneliu Vasile, ***Școala, educația, literatura și societatea: articole și comunicări***, Buzău, Editura Editgraph, 2018. *Luând în considerație monotonia programelor și manualelor actuale, la limba și literatura română studiindu-se noțiuni gramaticale de un minim folos și mai puțin sensurile unor neologisme abundente, precum și opere literare vechi de două sute de ani, cu noțiuni și evenimente străine omului modern, iar la limba engleză studii de caz și teme care aparțin unor zone și culturi neinteresante pentru tinerii români de azi, inovația școlii ar consta în schimbarea radicală a concepției de redactare a unor astfel de manuale.*

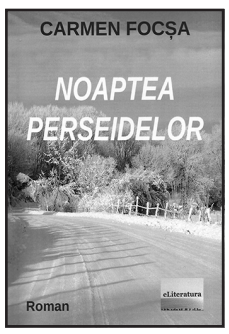

Nicolae Marinescu, ***Revista „Mozaicul". Modernitatea tradiției***, *Craiova, Editura Aius, 2018. „Mozaicul este o instituție culturală, este o publicație culturală care s-a ridicat deasupra vanităților și spaimelor și care are misiunea de a alimenta prin fiecare apariție piața ideilor craiovene, regionale, naționale (peu importe ou !) cu perspective limpezi, lucide, fără mânie și părtinire, perspective care să propună variante, să ofere soluții."* (Xenia Negrea)

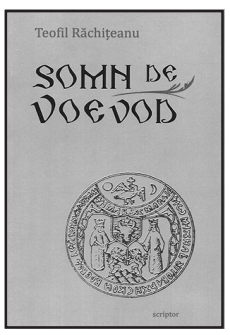

Lia Maria Andreiță, ***La poarta cu doi tei și o stea***, București, Editura Semne, 2018. *Între sapă și leptop, între culorile din coșul cu gheme și dragostea infinită pe care o primesc de la câinii mei, între roaba de bălegar și parfumul florilor de salcâm, între cenușa sobelor și nămeții de la fereastră, între văruitul casei și curățirea mormintelor, între gingășia puilor de găină sau a bobocilor de rață și viclenia coțofenelor care le dau târcoale să-i înhațe, între floarea de gutui și mâțișorii nucului, între mușcate și bujori, între vrejul de roșie și cel de dovleac, mă caut pe mine și pe Dumnezeu.*

Florică Dan, Gabriel Dragnea, ***Grupul de la Bolintin***, București, Editura Rawex Coms, 2018. *În concluzie, acest volum nu este o antologie clasică de texte literare ci, mai degrabă are în cuprinsul său minidosare de autor, mici cărți de vizită care conțin informații clare, punctuale pentru o mai bună cunoaștere și înțelegere – chiar și la un mod mai general – a autorului și a creației lui.*

Carmen Focșa, ***Noaptea Perseidelor***, București, Editura eLiteratura, 2018. *Vara pare mai lungă decât altă dată, poate și la gândul că finalul ei va eșua într-un teritoriu necunoscut... Când arșița e-n toi, Anca își cumpără câte-un pahar cu apă coloratăbotezată citronadă deși nu întotdeauna are culoarea lămâiei; i se pare că această răcoritoare punctează aniversarea câtorva ani de când a supraviețuit acțiunii de pe stadion.*

Teofil Răchițeanu, ***Somn de voevod***, Cluj Napoca, Editura Scriptor, 2015. *Cartea aceasta a fost scrisă între anii 1970-1972 în timp ce eram șomer (cu licență în Filologie) pe străzile Clujului... La peste 40 de ani de la scrierea ei țin să o public. E cartea mea la care țin cel mai mult și care, dacă ar fi apărut la vremea ei, ar fi fost, mă încumet să cred, una din cărțile de poezie importante ale acelor ani.*

Eveniment „SUD" la Biblioteca Județeană Giurgiu

Reviste primite la redacție

Litere, anul XX, nr. 2 (227), februarie 2019, revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni. Director Tudor Cristea; Redactor șef Mihai Stan.

Bucureștiul literar și artistic, anul IX, nr. 3-4 (90-91), martie-aprilie 2019. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Actualitatea literară, anul X, nr. 89, februarie 2019, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de Societatea Culturală Lugojpress. Director Nicolae Silade; Redactor șef Remus V. Giorgioni.

Caligraf, anul XIX, nr. 201, februarie 2019, revistă editată de Centrul Cultural Teleorman. Redactor șef Florea Burtan; secretar general de redacție Stan V. Cristea.

Mozaicul, serie nouă, anul XXII, nr. 2 (244), 2019, revistă de cultură editată de AIUS Printed. Director Nicolae Marinescu; Redactor șef Petrișor Militaru.

Pro Saeculum, anul XVIII, nr. 1-2 (133-134), 15 ianuarie-1 martie 2019, revistă de cultură, literatură și artă. Director Executiv Nina Deșliu; Redactor șef Rodica Lăzărescu.

Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la Librăria Traian Chiva și de la sediul redacției.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

Revista "SUD" recomandă autorilor sudiști și din alte părți de țară Editura - RAWEX COMS, București, pentru publicarea unor volume de poezie, proză, teatru, eseu etc.

Indiferent de tiraj, pentru debutanți se oferă o reducere de 10%; pentru autorii publicați reducerea este de 5%.

Editor: Raluca Tudor
Telefon editură: 0720 773209
Consilier editorial: Vasile Grigorescu
Telefon revista "SUD": 0786 455702

Alte convorbiri duhovniceşti cu †Ioan al Banatului (VIII)

„Credința în Înviere ne dă curajul de a păși pe cărarea Luminii.”

Luminița Cornea: Înaltpreasfinţite Părinte Mitropolit, ne apropiem cu paşi repezi de Sfintele Sărbători ale Învierii Domnului. Îmi amintesc că la o pastorală aţi pus mottoul semnificativ: „Eu sunt Învierea şi Viaţa.” (In. 11, 25). Vă rog să ne spuneţi un cuvânt de învăţătură despre această sărbătoare, cea mai mare a credincioşilor.

Înaltpreasfinţitul Ioan: Prin slujbele săvârşite în bisericile noastre în perioada Postului Mare, Îl însoţim şi noi pe Hristos, alături de Maica Domnului şi de Apostolii Săi, la Judecată, pe Drumul Crucii, pe Golgota şi apoi la punerea pietrei peste Mormântul Său. Trăim clipe de durere văzând ce a pătimit pentru noi Fiul lui Dumnezeu. I-am văzut pe Apostoli cuprinşi de frică, trişti, neputând să înţeleagă cum oamenii au îndrăznit să răstignească Însăşi Iubirea. *Nu poate exista o faptă mai gravă în lume decât să condamni la moarte Iubirea.* Oamenii nu ştiau însă că Iubirea nu moare niciodată. În iubirea Sa, atunci, pe Cruce, cu braţele întinse spre noi, ne-a cuprins pe toţi Hristos Domnul.

Iată cum îl poate orbi păcatul pe om: în loc să pironească păcatul, el a pironit pe Cruce Iubirea. Răstignirea a fost limita cea mai de jos a căderii omului. Căderea lui Adam a fost mult mai de înţeles decât căderea omului, atunci când L-a răstignit pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Adam a mâncat şi a căzut, iar fiii lui, peste veacuri, vor bate piroane în Fiul lui Dumnezeu. Când ostaşii băteau piroane în mâinile şi în picioarele lui Hristos, atunci ei puneau punct vieţii pământeşti a lui Hristos. Piroanele plângeau cu lacrimi de sânge văzând cruzimea omului, răsplata omului faţă de Creatorul său.

Plângeau şi îngerii în Cer văzând ce face omul, văzând care era rodul iubirii lui Dumnezeu. Nici ei nu ştiau taina Crucii şi a Răstignirii. Vor vedea însă cum Hristos Îşi va lua Crucea, o va înfige în inima morţii şi va zdrobi apoi cu ea lanţurile care ferecau porţile iadului. Iată câtă putere i-a dat Hristos Crucii când a fost răstignit pe ea. Ne-a lăsat-o şi nouă ca armă împotriva diavolului.

L.C.: Cât de semnificativ se leagă Crucea, semnul Fiului Omului, de Înviere ! Cred că cel mai mult se poate vorbi despre Sfânta Cruce atunci când se vorbeşte despre Înviere. Vă rog, Înaltpreasfinţite Părinte, să continuaţi, parcă vă ascult cu un cuvânt de învăţătură în Ziua Sfântă a Învierii Domnului.

Înps. Ioan: Drama Crucii nu are însă ca ultim act mormântul. Timpul ne duce în mormânt, însă noi îl ducem în veşnicie, căci este timpul nostru, darul vieţii noastre pământeşti. În Ziua Sfântă a Învierii, trăim şi nu doar asistăm la ultimul act din drama Crucii şi anume Învierea, când au răsărit pentru noi razele veşniciei. Până la Înviere, lumina vieţii noastre apunea într-un mormânt, de la Înviere însă lumina vieţii noastre răsare de la orizontul veşniciei, spre care ne îndreptăm după ce păşim peste pragul mormântului.

Sunt oameni cărora le este frică de veşnicie şi de aceea îşi ucid timpul, sperând să nu intre şi ei în veşnicie. Timpul ni-l putem irosi în această viaţă, dar nu-l putem arde sau ucide. El curge în Sus, în veşnicie. Hristos i-a dat acest sens timpului. Dacă nu l-ar fi sfinţit prin venirea Sa în lume, să-l răscumpere pe om, timpul ar fi rămas cel mai trist orfan din univers.

Ziua Învierii transcende timpul, ea nu începe într-o noapte şi nu se sfârşeşte tot într-o noapte. Ea răsare din Lumina Învierii lui Hristos şi nu are un apus, ci ea intră în veşnicie. Pe noi ne-a binecuvântat Dumnezeu să ne naştem după acest răsărit al Zilei Învierii lui Hristos.

Noi ne-am născut în veşnicia de ieri, trăim veşnicia de azi şi ne îndreptăm spre veşnicia de mâine. Cu Ziua Învierii începe era milei şi a îndurării, timpul milei şi îndurării şi al pocăinţei pentru om. Dumnezeu ne cere ca măcar o clipă din această era a milei şi a îndurării Sale să ne pocăim de păcatele noastre şi să-L iubim pe El şi pe semenii noştri, *căci esenţa vieţii în veşnicie este iubirea.*

În veşnicia de mâine, omul nu se mai hrăneşte cu pâine, ci din iubire. Iubirea este pâinea veşniciei. Unii dintre noi trăiesc o viaţă moartă, visul lor se aseamănă cu visul unei frunze galbene de toamnă. Ei cred că destinul lor este asemenea unei frunze de toamnă. Până în această zi a Învierii se ofileau şi zilele omului, aşa cum se ofilesc florile câmpului, însă, din această zi, chiar dacă frunzele se ofilesc toamna, *omul înfloreşte în toamna vieţii, înfloreşte în veşnicie.* Din această zi a Învierii, noi nu vom mai fi înmormântaţi în pământ, ci în viaţa cea veşnică. Mormântul nu mai este un punct al vieţii, ci o virgulă după care urmează veşnicia.

De multe ori însă, prin faptele noastre, noi înmormântăm visele şi credinţa semenilor noştri. Să nu fim groparii viselor şi ai credinţei fraţilor noştri ! Uneori noi îi ducem pe fraţii noştri într-un pelerinaj pe calea durerii şi a sărăciei şi apoi călătorim singuri în uitare. Hristos S-a pierdut pe Sine să ne afle pe noi în uitarea profundă în care intrasem. Uitasem de semeni, uitasem de Dumnezeu, devenisem omul uitării.

Au existat vremuri când au fost răstignite conştiinţele oamenilor, s-a încercat să se pună în lanţuri conştiinţa şi credinţa neamului nostru. A fost deschis chiar un târg de conştiinţe, iar unii, din nefericire, şi le-au vândut, evadând din iubire în trădare. *După Învierea Domnului, omul a intrat în dialog cu veşnicia*, în dialog cu Însuşi Răscumpărătorul său, Hristos Domnul, Om şi Dumnezeu. Hristos ne-a vindecat de nefericire, învăţându-ne o nouă gramatică a libertăţii şi a iubirii: *Evanghelia Sa.*

Trăim azi de parcă înaintea noastră n-ar fi fost nimeni, iar după noi nu va mai fi nimeni. Ne asumăm tot mai greu libertatea trăită în lumina Învierii, în lumina primei raze a veşniciei.

Nemurirea a fost o temă principală încă din preistoria omului. Prin credinţă, omul are curajul să păşească spre Dumnezeu. *Credinţa în Înviere ne dă curajul de a păşi pe cărarea Luminii*. Credinţa în Înviere ne dă curajul de a păşi spre veşnicie. Credinţa în Înviere ne dă curajul de a atinge neatinsul. Credinţa în Înviere ne dă curajul de a evada în veşnicie. Prăznuind Ziua Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, ştim că este ziua în care mărturisim credinţa în Învierea lui Hristos şi în învierea noastră. Este şi ziua naşterii noastre în veşnicie. Avem fiecare o zi de naştere, când maicile noastre ne-au adus în această lume. Însă azi este ziua în care Hristos ne-a născut pentru veşnicie.

L.C.: În ziua de Paşti şi după aceea, până la Înălţarea Domnului, creştinii se salută cu formula cunoscută „Hristos a Înviat !” la care se răspunde „Adevărat a înviat !”. Vă rog, câteva explicaţii în legătură cu acest salut creştinesc.

Înps. Ioan: Rostirea cuvintelor: „Hristos a înviat !” nu este o simplă formulă de salut, ci poartă în ea o mărturisire de credinţă, o mărturisire a unui adevăr care a schimbat drumul omului în istorie şi în veşnicie. Ferice de omul care răspunde din adâncul inimii: „Adevărat a înviat” **!**

Iubite cititorule, când ai răspuns: „Adevărat a înviat !”**,** mărturiseşti că ţi-ai asumat şi tu învierea ta şi veşnicia ta. Învierea noastră va fi la fel pentru toţi şi în acelaşi timp, însă veşnicia noastră va fi după cum ne-o pregătim fiecare încă de aici, din această viaţă pământească. Azi, mărturisind: „Adevărat a înviat !”, ne asumăm povara sau bucuria veşniciei. Hristos spune azi despre Sine: „Eu sunt Învierea şi Viaţa” **(In. 11, 25).** Iată, în ziua Învierii, s-a dovedit că într-adevăr El este Învierea, adică şi pe noi ne va învia, iar apoi ne va da viaţa veşnică. Dar, înainte de a pleca din lume, Hristos ne-a lăsat o poruncă şi anume pe ce cale trebuie să călătorim în această viaţă. El a mers pe calea Crucii, iar nouă ne spune: Voi să umblaţi pe calea iubirii !. „Aceasta este porunca Mea: „Să vă iubiţi unul pe altul, precum v-am iubit Eu” **(In. 15, 12).**

Viaţa ne-a dovedit că această cale a iubirii este grea. Pentru unii este mai uşor a urî decât a iubi. Izvorul iubirii este Dumnezeu, aşadar să mergem tot mai des la acest izvor, să ne umplem inima de iubire şi s-o împărtăşim şi semenilor noştri. În lume, este un singur izvor din care curge adevărata iubire, restul toate sunt izvoare otrăvite.

Nu alergaţi la alte izvoare, căci, bând din ele, veţi muri. În ziua Învierii Domnului venim la sfânta biserică să ne împărtăşim şi din izvorul Luminii, căci adevărata Lumină este cea care izvorăşte din Mormântul lui Hristos. Tot ce este în lume, în afară de această Lumină, sunt palide umbre la care se adăpostesc toţi cei cărora le este frică să evadeze din viaţă în veşnicie.

Mărturisind Învierea lui Hristos şi făcându-ne părtaşi Învierii Lui, trebuie „să lepădăm lucrurile întunericului şi să ne îmbrăcăm cu armele luminii” **(Rom. 13, 12).**

Iată ce doreşte Hristos: să ne îmbrăcăm în Lumina Învierii Sale. Adică să păzim întreaga noastră fiinţă întru sfinţenie, alungând gândurile rele şi ducând la împlinire voia lui Dumnezeu. Să ne deschidem inimile, ca să facem loc în ele şi pentru cei care sunt în nevoi, *să nu căutăm la faţa omului, ci la chipul lui Dumnezeu care este în om.*

Hristos este icoana vie care se află în inimile noastre. Să n-o întinăm, ci s-o lăsăm să strălucească, aşa cum strălucesc, în ziua de Paşti, toate bisericile în Lumina Învierii Sale. Mărturisirea credinţei în Înviere devine lucrătoare în noi prin faptele noastre bune, căci „credinţa fără fapte este moartă” **(Iacov 2, 26).**

Învierea Domnului dă lumină şi „luminează pe tot omul” **(In. 1, 9).** Această lumină pătrunde în fiinţa noastră odată cu Botezul.

Martirii, prin viaţa lor, au ars ca nişte torţe vii şi, chiar dacă nu toţi au fost arşi, faptele lor au fost făclii de lumină în lume. Prin Înviere, i se dă omului lumină şi primeşte o nouă poruncă de la Hristos şi anume să devină şi el un om nou, un om-lumină: „Fiţi fii ai Luminii” **(In. 12, 36).** Prin cuvânt, prin purtare şi prin faptele noastre, să fim cum ne porunceşte Hristos: „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca oamenii să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din Ceruri” **(Mt. 5, 16).**

Îi îndemn pe cititori să fie făclii aprinse în sfeşnicul ţării şi al Bisericii noastre strămoşeşti. Aşa cum ne spune şi Înviatul din Nazaret: „Să vadă oamenii faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din Ceruri” **(Mt. 5, 16).**

Doamne, nu îngădui să lipsească niciodată Viaţa, Lumina şi Pacea din Ţara românilor !

A consemnat Luminița Cornea

Sud

Director fondator: Constantin Carbarău
Redactor şef: Vasile Grigore. **Senior editor:** Florentin Popescu
Redactor şef adjunct: Gabriel Dragnea
Secretar general de redacţie: Ştefan Crudu
Colectiv de redacţie: Constantin Bărbuţă, Constanţa Crudu, Marian Grigore, Corneliu State, Alexandru Cazacu, Ciprian Necşuţu, Gianina Mehedinţu
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacţia şi administraţia:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, judeţul Giurgiu
tel.: 0720350555
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREŢ 10 lei

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com; 0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iaşi

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea. Responsabilitatea pentru conţinutul fiecărui text aparţine, în exclusivitate, autorului.